

2012•2013

FACULTEIT RECHTEN

master in de rechten: rechtsbedeling

Masterproef

De effecten van artikel 74 Decreet Lokale en Provinciale Verkiezingen en van andere wetgeving ter bevordering van het aantal vrouwen in de politiek. Genderpariteit

Promotor :
Prof. dr. Johan ACKAERT

Copromotor :
Prof. dr. Alexander DE BECKER

Dorine Maris

*Masterproef voorgedragen tot het bekomen van de graad van master in de rechten ,
afstudeerrichting rechtsbedeling*

De transnationale Universiteit Limburg is een uniek samenwerkingsverband van twee universiteiten in twee landen: de Universiteit Hasselt en Maastricht University.

Universiteit Hasselt | Campus Hasselt | Martelarenlaan 42 | BE-3500 Hasselt
Universiteit Hasselt | Campus Diepenbeek | Agoralaan Gebouw D | BE-3590 Diepenbeek

2012•2013

FACULTEIT RECHTEN

master in de rechten: rechtsbedeling

Masterproef

De effecten van artikel 74 Decreet Lokale en Provinciale Verkiezingen en van andere wetgeving ter bevordering van het aantal vrouwen in de politiek. Genderpariteit

Promotor :
Prof. dr. Johan ACKAERT

Copromotor :
Prof. dr. Alexander DE BECKER

Dorine Maris

*Masterproef voorgedragen tot het bekomen van de graad van master in de rechten ,
afstudeerrichting rechtsbedeling*

SAMENVATTING

Vrouwenemancipatie en het doorbreken van het glazen plafond zijn stevast begrippen die de laatste eeuw in opmars zijn. Hoewel het vaak gerelateerd wordt aan genderpariteit, kan het hiermee toch niet gelijkgesteld worden. Het woord pariteit geeft zelf de reden weg. Er wordt natuurlijk gestreefd naar meer gelijkheid voor vrouwen, om hun op gelijke voet te kunnen brengen met mannen. Maar gelijkheid heeft altijd 2 zijden; gelijkheid voor vrouwen **en** mannen. Mannen inclusief dus. Genderpariteit staat op de politieke en wetgevende agenda sinds 1973. Deze aandacht weerspiegelt zich in de juridische evoluties m.b.t. gender- gerelateerde wetsartikels.

In België worden genderquota en parity democracy als het ware aan elkaar gekoppeld.¹ Dit blijkt ook uit de schets van de wetgevende stappen. Genderpariteit als doel werd nagestreefd door genderquota in te voeren.

Is dit wel de juiste keuze geweest? Om deze 2 aan elkaar te relateren? Eerder onderzoek wees uit dat gesloten lijsten zich beter lenen tot het bereiken van de gewenste effecten van quota. Echter heeft juist een evolutie naar de tegenstelde kant plaatsgevonden; naar open lijsten.²

Bij voorgaande kan de bemerking worden gemaakt dat er ook andere variabelen een invloed uitoefenen op de ondervertegenwoordiging van vrouwen. Bv. kiesstelsel, partijsysteem, partijcontext, rekruteringsproces, selectieproces,...³

Globaal bekeken is er, om genderpariteit te bewerkstelligen in de lokale politiek, nog een lange weg af te leggen. Immers is er globaal bekeken, in de Vlaamse gemeenten, slechts een lichte stijging van het aantal vrouwen in lokale politieke mandaten waar te nemen. De stijgingen die worden weergegeven zijn niet spectaculair. Er is wel een stijging, maar geen revolutie om het zo te zeggen. Zowel de genderpariteit als de wetgeving ter bevordering van vrouwen in de politiek heeft dus nog een lange weg af te leggen, tenminste als men wil komen tot een gelijk aantal vrouwen als mannen in lokale mandaten.

Als raadgeving naar de toekomst toe, zou een verdergaand quotum kunnen voorgesteld worden op vlak van mandatenverdeling. Maar hierbij botst men op problemen met de GW, zeker wanneer men eventueel een dergelijk quotum ook voor de gemeenteraad zou willen invoeren. Misschien heeft de quotaregelgeving juist zijn limiet bereikt. En dient er een mentaliteitsverandering zowel bij de partijen als bij de kiezer doorgevoerd te worden. Op die manier zullen interne overtuigingen zich veruitwendigen in meer vrouwen in politieke mandaten.

¹ P. MEIER, "From laggard to leader: Explaining the Belgian gender quotas and parity clause", *West- European Politics*, maart 2012, Vol. 35, afl. 2, (362) 369.

"Paritaire democratie": het vertegenwoordigd zijn van beide geslachten in de politieke besluitvormingsorganen is een noodzakelijk uitvloeisel van het feit dat de mens van nature bestaat uit 2 geslachten. D. DE PRINS en J. VRIELINK, *Handboek discriminatierecht*, Mechelen, Kluwer, 2005, 244- 245.

² Quota: deze term omvat ook de regel van eerste 2 plaatsen van een verschillend geslacht. Voor dergelijk quotum is het beter dat de plaats op de lijst er wel toe doet.

De evolutie vloeit voort uit afzwakking van de lijststem. P. MEIER, "De man- vrouw verhoudingen na de verkiezingen van oktober 2006", *Samenleving en politiek* 2006, (31) 34- 35.

³ K. CELIS en P. MEIER, "Drempels en dromen: hoe mannelijk overwicht in Belgische politiek terugschroeven?", *De gids op maatschappelijk gebied* 1999, afl. 4, (4) 6-8.

DANKWOORD

Graag uit ik hierbij mijn dank aan Prof. Dr. , vice- decaan, dhr. J. Ackaert.

Als het ware heeft hij de poort tot de spss- wereld voor mij geopend, zodat ik hem kon bewandelen. Hij heeft de aanzet gegeven m.b.t. de verwerking in spss, zodat ik verder kon afwerken in spss en de tabellen kon opmaken waarvan u in Deel 2 de resultaten kan zien. Het was voor mij, als masterstudente Rechtsbedeling, de allereerste keer dat ik zelf een dergelijk kwantitatief onderzoek heb uitgevoerd. Daartoe kon ik maar overgaan nadat ik eerst zelf aan de slag was gegaan met de gegevens van de kandidaten voor de lokale verkiezingen, verkregen via het Agentschap voor Binnenlands Bestuur. Per gemeente heb ik op basis van deze bestanden waarin de kandidaten waren opgenomen, ingegeven per kandidaat wie welk soort mandaat heeft verkregen. Voor 2007, heb ik mij gebaseerd op het groene gemeentelijk zakboekje. Voor 2013, o.w.v. dat er nog geen gemeentelijk zakboekje is samengesteld, gaf ik de mandaten van de kandidaten via de sites van elke gemeente afzonderlijk in en vanaf februari 2013, voor zover ingegeven op vlaanderenkiest.be.

Tevens gaat mijn dank uit aan Prof. Dr. Dhr. A. De Becker. De keer dat we elkaar ontmoet hebben, heeft hij mij verlost uit de zoektocht naar een oplossing voor de probleemstelling m.b.t. artikel 11bis GW en of deze gelding heeft t.a.v. gemeenteraad. Door te stellen dat er wellicht geen oplossing kan aangereikt worden en ik gewoonweg de probleemstelling waar ik op stootte, hier in deze masterscriptie moest neerschrijven. U vindt deze onder deel 1, het laatste hoofdstuk m.b.t. botsing van grondrechten.

INHOUDSOPGAVE

INLEIDING	1
DEEL 1: JURIDISCH KADER	7
1. Chronologisch overzicht wetgeving	
2. Het gelijkheidsbeginsel: wetgeving	9
3. Bepaling begrip: het gelijkheidsbeginsel zoals gehanteerd in de praktijk	15
4. Wetgeving discriminatie op basis van geslacht	19
5. Eerste quotawetten	21
<i>a)Wet Smet- Tobback</i>	
<i>b)Federale quotawetten</i>	
6. Decreet lokale en provinciale verkiezingen	29
7. Gemeentedecreet	33
8. Gewestbevoegdheid	37
9. Botsing van grondrechten	41
10. Slotbemerkingen over wetgeving ter bevordering van vrouwen in de politiek	43
DEEL 2: ANALYSE VAN RESULTATEN EN EFFECTEN ARTIKEL 74 DLPV	47
1.ALGEMEEN	49
A. Analyse van variabele burgemeester 2007- 2013	
B. Analyse van variabele schepenen 2007- 2013	
C. Analyse van variabele gemeenteraadslid 2007- 2013	
D. Analyse van variabele OCMW- voorzitter 2007- 2013	
E. Analyse van variabele voorzitter gemeenteraad 2007- 2013	
F. Analyse van variabel verkozenen	
2. UITTREDENDE BURGEMEESTER	57
A. Vrouwelijke burgemeesters in 29 gemeenten	
B. Vrouwelijke schepenen in 29 gemeenten	
C. Vrouwelijke verkozenen in 29 gemeenten	
D. Vrouwelijke gemeenteraadsleden in 29 gemeenten	
E. Vrouwelijke OCMW-voorzitters in 29 gemeenten	
F. Vrouwelijke gemeenteraadsvoorzitters in 29 gemeenten	
H. Conclusie hypothese uittredende vrouwelijke burgemeester	
3. AANTAL	65
A. Vergelijking tussen vrouwelijke schepenen op vlak van aantal	
B. Vergelijking vrouwelijke gemeenteraadsleden op vlak van aantal	
C. Vergelijking tussen aantal vrouwelijke schepenen en vrouwelijke verkozenen 2007- 2013	

4. PLAATS OP DE KANDIDATENLIJST	69
A. Eerste 3 plaatsen en vrouwelijke verkozenen	
5. REGRESSIEMODELLEN	73
A. Regressiemodel ter verklaring van verkozenen (logistisch)	
B. Regressiemodel ter verklaring van voorkeurstemmen (lineair)	
C. Conclusie regressiemodellen verkozen en voorkeurstemmen	
CONCLUSIE	77
BIBLIOGRAFIE	83
BIJLAGEN	89
A. Regressiemodel ter verklaring van verkozenen (logistisch)	
B. Regressiemodel ter verklaring van voorkeurstemmen (lineair)	
C. Ter onderzoek van zesde hypothese	

INLEIDING

Wie zich in september t.em. 14 oktober 2012 op de Vlaamse wegen begaf, kon er niet omheen. Overal doken weer traditiegetrouw borden met verkiesbare gezichten op. Ook aan huis of op straat werd u niet ontzien door parate kandidaten die meedongen naar uw stem. Nog nooit tevoren werd er zoveel aandacht besteed door de Vlaamse media aan **lokale** verkiezingen. U kon er dus niet omheen, u zou betrokken worden en moest betrokken zijn bij de verkiezingsstrijd op lokaal vlak.

De aanloop naar de verkiezingen en de verkiezingen zelf mogen dan wel uw aandacht hebben getrokken, maar hoe zit het nu met de resultaten? Laat dat nu een belangrijk thema vormen in de voorliggende masterscriptie. Meer bepaald de resultaten van de vrouwelijke kandidaten zal het aandachtspunt zijn. Een analyse van de voorbije lokale verkiezingen in dat opzicht mag en kan dus niet ontbreken.

Immers vormt uw aandeel, namelijk het uitbrengen van een stem, slechts één van de procedures in het hele verkiezingsverhaal. Aan de verkiezingsdag gaan het rekruteren en het selecteren van de verkiesbare kandidaten vooraf.⁴ Hierbij diende rekening te worden gehouden met de huidige stand van de wetgeving. Het Decreet Lokale en Provinciale Verkiezingen, dat gelding heeft in Vlaanderen (Vlaamse Gewest), legt op dat de gemeentelijke en provinciale kandidatenlijsten paritair moeten samengesteld zijn.⁵ Meer nog, bij de voorbije lokale/ provinciale verkiezingen, dienden de eerste **2** plaatsen van de kandidatenlijsten te worden ingenomen door personen van verschillend geslacht. Dit "beperkt" rits principe was nieuw. Bij de voorgaande verkiezingen van 2006, dienden nog de eerste **3** plaatsen verdeeld te worden over mannen **en** vrouwen.

Aldus zal in deze scriptie, handelend over de resultaten van de vrouwelijke kandidaten, nagegaan worden wat het effect is van deze nieuw ingevoerde regel. Daarvoor zal uiteraard worden gekeken naar de voorgaande verkiezingen van 2006 om te kunnen vergelijken.

Het centrale onderwerp van deze scriptie is: "De effecten van artikel 74 in het Decreet Lokale en Provinciale Verkiezingen en andere wetgeving ter bevordering van vrouwen in de politiek".⁶ Het artikel handelt over de paritaire samenstelling van de kandidatenlijsten **en** het verdelen van de eerste 2 plaatsen over beide geslachten. Hierin komt duidelijk de wil naar voren om tegemoet te komen aan de nog steeds bestaande ondervertegenwoordiging van vrouwen. In dit werkstuk zal dat dus een prominente rol innemen.

Vrouwen spelen nog steeds geen gelijke rol in de politiek, althans niet op het vlak van mandaten die beleidsmatige beslissingen kunnen nemen. Uitgaande van dit gegeven is het des te meer van tel om eens stil te staan bij de reeds getroffen, bevorderende maatregelen. Of deze volstaan zal blijken uit de effecten die deze teweeg hebben gebracht. Zijn er effectief meer vrouwen terecht gekomen in dergelijke beleidsvoerende mandaten?

⁴ K. CELIS en P. MEIER, "Drempels en dromen: hoe mannelijk overwicht in Belgische politiek terugschroeven?", *De gids op maatschappelijk gebied* 1999, afl. 4, (4) 12.

⁵ Dit op één persoon verschil na. Paritair, maar 1 persoon meer of minder van een geslacht is toegestaan.

⁶ *Infra* zal er naar het Decreet Lokale en Provinciale Verkiezingen worden verwezen als DLPV.

Inleiding

Deze masterscriptie zal om voorgaande doelstelling te kunnen realiseren als volgt worden ingedeeld. Het zal opgesplitst worden in 2 grote delen. **Deel 1** zal het theoretische aspect behandelen, met name het juridisch kader. Achtereenvolgens zullen onder het juridisch kader worden behandeld: het gelijkheidsbeginsel, artikel 11bis GW, de wetgeving omtrent discriminatie op basis van geslacht, de wet Smet- Tobback, de federale quotawetten van 2002, het Decreet Lokale en Provinciale Verkiezingen, het Gemeentedecreet, en daarbij zullen de internationale en Europeesrechtelijke verdragen kort aangestipt worden. Het juridisch beschrijvende gedeelte zal een beeld geven van de bestaande wetgeving, hoe ze tot stand is gekomen en hoe ze geïnterpreteerd dient te worden.

Deel 2 zal op zijn beurt dan weer ingaan op de resultaten, en daarmee gepaard, op de effecten van het artikel 74 DLPV en andere wetgeving ter bevordering van vrouwen in de politiek. Er zullen drie onderzoeksvragen worden behandeld. De eerste vraag luidt: "Zijn er meer vrouwelijke verkozenen op het lokale niveau?". Een daaraan verwante onderzoeksvraag: "Heeft de aanpassing in het DLPV en andere wetgeving ter bevordering van vrouwen in de politiek geleid tot grotere doorstroming van vrouwen naar de politieke instellingen?" De derde en laatste onderzoeksvraag luidt als volgt: "Is er een verschil tussen de gemeenteraad, schepencollege en het burgemeesterschap waar te nemen?".

Wat verklaart nu de doorstroming van vrouwen? Dat zal onderzocht worden aan de hand van de variabelen van de verschillende mandaten en de verkozenen. Weliswaar naast de variabele van de nieuw ingevoerde regel van de eerste 2 plaatsen te verdelen onder man- vrouw.

Nadat er een algemeen beeld geschetst zal zijn van de resultaten op het lokale niveau, zal er via de volgende hypothesen worden nagegaan of ze een invloed uitoefenen.

Ten eerste, de hypothese "uittrekkende vrouwelijke burgemeester". M.a.w. is er, in de 29 gemeenten waar er in de voorbije legislatuur een vrouw burgemeester was, een verschil in positieve zin waar te nemen qua aantal vrouwelijke verkozenen of vrouwen in de uitvoerende mandaten? De variabele is voortgesproten uit de idee dat vrouwen in een leidinggevende functie zoals burgemeester wel eens een stimulans zou kunnen vormen voor vrouwen om op te komen. Zo verkozen te geraken en in college/ gemeenteraad te zetelen. Zijn er in gemeenten waar er een vrouwelijke burgemeester is, **meer** vrouwelijke verkozenen en/ of vrouwen in uitvoerende mandaten?

De achterliggende idee, van de nieuw ingevoerde regel dat de eerste 2 plaatsen door man- vrouw dienen ingenomen te zijn, is dat er meer vrouwen zouden terechtkomen in leidinggevende posities. Posities waarin dat ze beslissingen kunnen nemen op beleidsmatig vlak. In de gemeenteraad is dit minder het geval dan in het schepencollege. Ondanks de hervormingen van het Gemeentedecreet. Ook in dat licht kan de eerste variabele geplaatst worden. Deze eerste hypothese is dus niet willekeurig tot stand gekomen, maar kan gelinkt worden aan artikel 74 DLPV.

Ten tweede, in het verlengde van vorige hypothese; de hypothese "aantal". Hierbij zal er onderzocht worden of de aanwezigheid van X aantal vrouwelijke schepenen tijdens de vorige legislatuur (vanaf 2007) zorgt voor hetzelfde X aantal vrouwelijke schepenen of een vermeerdering in aantal in de volgende legislatuur (vanaf 2013). *Mutatis mutandis* zal dit worden toegepast t.a.v. het aantal vrouwelijke gemeenteraadsleden.

Inleiding

Aan de hand van deze hypothese zal er getracht worden af te leiden of de aanwezigheid van 1 vrouwelijke schepen in 2007 een garantie vormt voor het opnemen van 1 vrouwelijke schepen in het college van burgemeester en schepenen in 2013? Of is het zelfs een stimulans om meerdere vrouwelijke schepenen op te nemen?

Ten derde, de hypothese "plaats op de kandidatenlijst". In het licht van de eerder uiteengezette gewijzigde regel van artikel 74 DLPV, mag deze hypothese niet ontbreken. Er zal worden gekeken of dit meer vrouwelijke verkozenen oplevert. Eerst afzonderlijk, daarna aan de hand van een regressiemodel. Hetgeen uitmondt in de volgende hypothese.

Ten vierde, "aantal voorkeurstemmen". Heeft het aantal voorkeurstemmen een invloed op het aantal verkozenen? Als blijkt uit het regressiemodel ter verklaring van de verkozenen dat het aantal voorkeurstemmen een significante invloed heeft, zal er een tweede regressiemodel worden opgemaakt dat het aantal voorkeurstemmen kan verklaren.

Ondanks de genderpariteitsregels, blijft het aantal voorkeurstemmen een niet te onderschatten element. Wezen het hier al opgemerkt dat er een afzwakking van de lijststem heeft plaatsgevonden dat hierin een rol heeft gespeeld.

Ten vijfde, de hypothese "grootte van de gemeente". Naargelang het aantal inwoners van een gemeente stijgt, neemt dan ook het aantal verkozenen toe? Deze onafhankelijke variabele zal te dien einde opgenomen worden in het regressiemodel ter verklaring van *verkozenen*.

Ten zesde, "OCMW-voorzitter". Een waarneming waaraan ook aandacht dient te worden besteed in het licht van een eventuele verklarende variabele is de volgende. Periodiek kwam terug dat verkozen vrouwelijke kandidaten i.p.v. een mandaat als burgemeester/ schepenen tot OCMW- voorzitter werden benoemd. Dit om aan het wettelijke vereiste minimum van aanwezigheid van 1 vrouw in het college van burgemeester en schepenen te voldoen.

Bij deze compensatie van mandaten moet in het achterhoofd worden gehouden dat het sinds de nieuwe wetgeving ter zake, geen echt verschil meer uitmaakt. Aangezien nu de OCMW- voorzitter van rechtswege schepenen is. Doch is het een waarneming dat niet enkel relevant is voor de mandatenverdeling na de verkiezingen van 2006. Immers blijft het zo dat ze tot OCMW- voorzitter worden benoemd en daaraan wordt het mandaat van schepenen gekoppeld/ toegevoegd. In de praktijk verandert er niet veel, want in 2007 maakten ze ook al deel uit van het schepencollege, weliswaar niet onder de officiële benaming van schepenen (zoals nu wel het geval is).

Ten slotte, een paar bemerkingen t.a.v. het onderscheid dat dient gemaakt te worden tussen verkozen zijn en het uitoefenen van een mandaat.

Er wezen opgemerkt dat er verkozenen zijn die toch geen mandaat opnemen. Een aantal factoren kunnen dit fenomeen verklaren. Zoals bv. vrouwen die zich niet echt politiek willen engageren, maar

Inleiding

zich toch op de lijst hebben gezet of o.w.v. de coalities die worden gevormd.⁷ Echter ligt dit buiten het bestek van deze masterscriptie om hier dieper op in te gaan.

De tweedeling verkozen- mandaat weerspiegelt zich ook op vlak van de wetgeving ter bevordering van vrouwen in de politiek. Namelijk de wetgeving zoals artikel 74 DLPV dat ingrijpt op vlak van de kandidatenlijsten en de GW/ Gemeentedecreet dat ingrijpt op het vlak van verdeling van mandaten. Nader toegelicht: artikel 74 DLPV grijpt in op het vlak van de kandidatenlijsten d.m.v. quotum en beperkte rits voor de eerste 2 plaatsen. Terwijl, artikel 11bis GW en ter uitvoering daarvan; 44§4 Gemeentedecreet, verplicht tot de toekenning van 1 mandaat binnen het college van burgemeester en schepenen aan een vrouw.

Langs de ene kant is er dus wetgeving dat ingrijpt op het niveau van verkozenen en langs de andere kant op het niveau van de mandaten.

De gegevens op basis waarvan vergeleken zal worden met de vorige lokale verkiezingen van 2006, zullen dateren van het begin van de legislatuur. Er wordt gebruik gemaakt van de gegevens om te zien of elke verkozen (niet verkozen) kandidaten het tot gemeenteraadsleden, schepen of burgemeesters hebben geschopt. Het begin van de legislatuur, het jaar 2007, werd aangewend als ijkpunt: niet alleen o.w.v. praktische redenen, doch ook om gelijkvormigheid in de vergelijking te brengen.⁸ Want er zal ook voor de verkiezingen/ resultaten van 2012, gegevens worden verzameld aan het begin van de legislatuur, namelijk januari 2012. Dit kan simpelweg verklaard worden door de tijdsperiode waarover deze masterscriptie zich uitstrekt. Gelijkvormigheid wordt dus gecreëerd op dat vlak doordat er 2 gelijke ijkpunten in de tijd zullen worden gehanteerd: begin van legislatuur: 2007-2013.

In deze masterscriptie zullen 2 vakgebieden aan elkaar gelinkt worden: de politicologische en sociale wetenschappen en rechten. Uit het feit dat deze in aparte delen zullen behandeld worden mag niet worden geconcludeerd dat er van uitgegaan wordt dat deze vakgebieden niet op elkaar inspelen. Namelijk is er een zekere wisselwerking tussen deze 2 waar te nemen.

Omdat het hier handelt over lokale verkiezingen en aldus het lokale bestuur, kan dit als volgt op worden aangetoond. De lokale entiteiten zoals het college van burgemeester en schepenen en de gemeenteraad hebben beslissingsmacht, ze voeren een beleid en nemen besluiten die betrekking hebben op hun gemeente of stad en de inwoners ervan. Dus begeven zij zich ook op het gebied van wetgeving en rechten (als vakgebied). De socio- politicologische wetenschap bestudeert de werking

⁷ Het is één ding om verkozen te zijn, maar het is een ander ding om verkozen te zijn en te behoren tot de partij die behoort tot de coalitie dat het bestuur uitmaakt. Hoe de zetelverdeling gebeurt en hoe coalities worden gevormd, zal niet behandeld worden in deze masterscriptie.

Een korte schets van het systeem ter zake: er wordt een "proportioneel lijststelsel" gehanteerd bij de verkiezingen, waarna het systeem Imperiali wordt toegepast op het lokale niveau om de zetelverdeling te berekenen". "Opgemerkt dient te worden dat er bij het systeem Imperiali worden grotere partijen bevoorrecht." Dus op lokaal vlak doen grotere partijen hun voordeel met dit systeem. Op andere niveau's: systeem D' Hondt. K. CELIS en P. MEIER, *De macht van het geslacht: gender, politiek en beleid in België*, Leuven, Acco, 2006, 41.

⁸ Of hun aanwezigheid **tijdens** deze zittingsperiode. Dit is **niet** noodzakelijkerwijze hetzelfde als **gedurende** heel deze periode. Namelijk kunnen zij bij aanvang van de legislatuur wel dit mandaat hebben uitgeoefend en kunnen ze tijdens de periode hebben onderbroken/ stopgezet. Het is mogelijk om het zesjarig mandaat op te splitsen in termijnen. D.w.z. dat één mandaat door verschillende personen kan worden uitgeoefend gedurende de legislatuur. Bv. ieder de helft: 3 jaar kandidaat X en komende 3 jaar kandidaat Y.

Inleiding

van dit lokale bestuur aan de hand van onderzoek, evalueert de waarnemingen en kijkt eventueel wat er kan veranderd worden naar de toekomst toe. Op deze wijze kan er een wisselwerking plaatsvinden: deze socio- politicologische bevindingen kunnen opgenomen worden door de wetgever in kwestie, hier het Vlaamse Gewest.⁹

Wanneer er dan het centrale thema van deze masterscriptie aan wordt toegevoegd, kan er het volgende worden bemerkt. De wetgeving ter bevordering van vrouwen, wanneer ze haar doelstelling bereikt, zorgt ervoor dat er meer vrouwen terecht komen in lokale mandaten. Volgens een bepaalde stelling zou dit zorgen voor andere thema's die aan bod zullen komen bij de beleidsvoering. Bovendien zouden meer vrouwen in de uitvoerende lokale mandaten niet alleen ervoor zorgen dat een wijziging van aandachtspunten zou plaatsvinden, maar ook dat de thema's vanuit een ander perspectief zullen worden bekeken.

"Macht wordt door politicologen beschouwd als macht over anderen", zo schrijven CELIS en MEIER.¹⁰ Eén van de gedaantes waarin macht voorkomt; "macht om beslissingen te nemen over anderen", vormt mijns inziens nog een raakvlak tussen beide vakgebieden. Want dat is wat de wetgeving doet.

Het belang van onderzoek voor (de nog tot stand te komen) wetgeving valt zoals aangegeven dus niet te onderschatten. *A contrario*, is er ook een belang van de tot stand gekomen wetgeving voor onderzoek.

Even recapituleren.

Vragen naar de effecten zullen het onderwerp vormen van deze masterscriptie. Immers, zal het doel van de genderpariteit maar bereikt zijn, als er daadwerkelijk d.m.v. de tot stand gebrachte regelgeving, effectief meer vrouwen verkozen worden. Maar tussen verkozen zijn en een mandaat uitoefenen bestaat er ook nog een verschil. Echte genderpariteit in de vertegenwoordiging zal er alleen maar zijn als vrouwen ook meer (lokale) mandaten bekleden.

Men kan zich afvragen waarom er nu eigenlijk dient gestreefd te worden naar meer vrouwen in de politiek of genderpariteit? Of anders gesteld: "Als er geen echt verschil is tussen mannen en vrouwen die een mandaat bekleden, waarom zouden er dan meer vrouwen in die mandaten terecht moeten komen?".

Het antwoord luidt als volgt; er is wel een verschil. Vrouwen zouden vrouwenbelangen aan het politiek debat toevoegen. Volgens PHILIPS krijgen deze belangen pas vorm als ze effectief deelnemen aan het politiek proces. Maar daarvoor moeten ze eerst dus kunnen deelnemen. Dit is een pro- argument voor meer vrouwelijke vertegenwoordiging in de besluitvormingsprocessen en dus voor de genderpariteit ter zake.¹¹ Ze brengen andere thema's op de politieke agenda.

⁹ "Vaak wordt sociaal onderzoek opgezet als gevolg van academische belangstelling of beleidsbehoeften. Bij het praktijkgerichte onderzoek ligt het accent op het verkrijgen van kennis die ons in staat stelt om verschijnselen in de werkelijkheid te beïnvloeden en te veranderen." J. BILLIET, "Inleiding" in J. BILLIET en H. WAEGE, *Een samenleving onderzocht. Methoden van sociaal- wetenschappelijk onderzoek*, Antwerpen, De Boeck, 2006, 18.

¹⁰ K. CELIS en P. MEIER, *De macht van het geslacht: gender, politiek en beleid in België*, Leuven, Acco, 2006, 11.

¹¹ K. CELIS en P. MEIER, "Drempels en dromen: hoe mannelijk overwicht in Belgische politiek terugschroeven?", *De gids op maatschappelijk gebied* 1999, afl. 4, (4) 12.

Inleiding

Er kan natuurlijk ook verwezen worden naar, wat CELIS en MEIER noemen, “de numerieke bijdrage van vrouwen”. Met deze benoeming wordt verwezen naar het feit dat vrouwelijke mandatarissen leiden tot meer vrouwen in de politiek.¹² Dit zou echter neerkomen op een cirkelredenering, wanneer men de hierboven gestelde vraag bekijkt.

¹² K. CELIS en P. MEIER, *De macht van het geslacht: gender, politiek en beleid in België*, Leuven, Acco, 2006, 109.

DEEL 1: JURIDISCH KADER

1. Chronologisch overzicht wetgeving

Vooraleerst in te gaan op de aparte wetgevende documenten, wordt hier de evolutie in de tijd op het vlak van wetgeving m.b.t. het centrale onderwerp weergegeven.

Genderpariteit staat op de politieke en wetgevende agenda sinds 1973. Deze aandacht weerspiegelt zich in de juridische evoluties m.b.t. gender gerelateerde wetsartikels. Het begrip genderpariteit verdient een woordje uitleg. Namelijk kan gender niet zonder meer gelijkgesteld worden met geslacht, hoewel het er wel aan gerelateerd wordt.

Gender hangt samen met "de verwachtingen van de maatschappij" over mannen en vrouwen.¹³ De gedachte hierbij is dat "via socialisatie het biologische geslacht wordt vormgegeven".¹⁴ Van nature uit behoort een persoon normaliter tot het ene of het andere geslacht, maar het is de maatschappij die daaraan bepaalde verwachtingen koppelt. Het rollenpatroon waaraan vrouwen en mannen dienen te beantwoorden is daar een voorbeeld van.¹⁵

Een chronologisch overzicht van de wetsartikels ziet er als volgt uit.

In 1994 werd er door de wet Smet- Tobby een quotum ingevoerd.¹⁶ Voor het eerst moest er op de kieslijsten een minimumaantal vrouwelijke kandidaten aanwezig zijn, namelijk 1/3. Deze wetgeving gold echter enkel op federaal vlak en was gelijk aan zijn eerste beproeving toe bij de federale verkiezingen in hetzelfde jaar.

Een tweede juridische stap die werd ondernomen is de inschrijving in de Grondwet in 2002.¹⁷ Hiermede werd ook een stap gezet richting uitvoerende mandaten; minimum 1 vrouw moet een dergelijk mandaat verkrijgen.

Een derde stap in de evolutie is genomen door de federale quotawetten van 2002.¹⁸ Op de gemeente- en provincieraaden vonden deze echter geen toepassing meer. *Infra gewestbevoegdheid*.

Een vierde stap is gezet in 2006, doordat de Vlaamse decreetgever regelgevend heeft opgetreden d.m.v. Gemeentekiesdecreet ter wijziging van de eerder ingevoerde Gemeentekieswet. De verhouding tussen de Gemeentekieswet en het Gemeentekiesdecreet dient als volgt te worden begrepen. De nieuwe regelgeving d.m.v. Gemeentekiesdecreet diende zich aan o.w.v. de bevoegdheidsoverheveling (federaal naar gewest) m.b.t. de gemeenteraads- en provincieraadsverkiezingen in 2001. Krachtens artikel 6, § 1, VIII, eerste lid, 4°, eerste lid, a) BWHI is dit een gewestbevoegdheid.¹⁹ In de

¹³ K. CELIS en P. MEIER, *De macht van het geslacht: gender, politiek en beleid in België*, Leuven, Acco, 2006, 130.

¹⁴ *Ibid.* 131.

¹⁵ *Ibid.* 130.

¹⁶ Wet van 24 mei 1994 tot bevordering van een evenwichtige verdeling van mannen en vrouwen op de kandidatenlijsten voor de verkiezingen, *BS* 1 juli 1994.

¹⁷ Artikel 11 bis GW. Wijziging van de Grondwet van 21 februari 2002, *BS* 2 februari 2002.

¹⁸ Onder meer :Bijzondere wet tot waarborging van een gelijke vertegenwoordiging van mannen en vrouwen op de kandidatenlijsten van de kandidaturen voor de verkiezingen van de Waalse Gewestraad, de Vlaamse raad en de Brussels Hoofdstedelijke raad van , *BS* 13 september 2002.

¹⁹ Bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming van de instellingen, *BS* 15 augustus 1980.

DEEL 1: JURIDISCH KADER

Hoofdstuk 1: Chronologisch overzicht wetgeving

Gemeentekieswet zoals gewijzigd door het Gemeentekiesdecreet, werd voortgegaan op de federale quotaregels. De Vlaamse decreetgever heeft deze bevoegdheid benut om de pariteitsregel en een beperkt "rits principe" m.b.t. de eerste 3 plaatsen in te voeren.²⁰ (1 van de 3 eerste plaatsen moet ingenomen worden door een vrouw)

Wanneer men vergelijkt met het Waalse Gewest is deze reeds in 2004 een stap verder gegaan op het vlak van een rits (weliswaar een beperkte rits) op de lijst.²¹ Er werd reeds voorzien in de regel dat de eerste 2 plaatsen door beiden geslachten moeten ingenomen zijn.²²

De laatste stap tot nog toe is te vinden in de DLPV-wijziging van 2011.²³ De quota- en pariteitsregel van 2005 werd hernomen. Enige nieuwigheid is dat de eerste 2 plaatsen op de kandidatenlijsten van verschillend geslacht dienen te zijn.²⁴ In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en Waalse Gewest was deze regel al van kracht.²⁵ Misschien dat er uit het slagen van de regeling aldaar²⁶, nl. meer vrouwen, inspiratie geput werd. Bovendien vindt dit navolging bij CELIS en MEIER: "Om beide seksen over de lijsten (evenredig) te verdelen zou het ritssluitingsprincipe het meest efficiënte middel zijn"²⁷ Ook al betreft het hier slechts een rits principe in beperkte vorm.

In de volgende onderdelen van deel 1, A. Juridisch kader zal deze wetgeving afzonderlijk worden besproken. Hierbij wordt echter niet de weergegeven chronologische volgorde gehanteerd. Maar zal de wetgeving volgens de hiërarchie der normen worden geordend. Te beginnen met het gelijkheidsbeginsel in de GW ingeschreven. Weliswaar is het volgende onderdeel "wetgeving discriminatie op basis van geslacht", voortgesproten uit internationale/ Europese Unie- wetgeving, hetgeen hoger staat in de hiërarchie. Doch is deze in de Belgische rechtsorde omgezet in een wet en een decreet. *Hoewel er dus op het eerste gezicht lijkt alsof er een uitzondering wordt gemaakt op de volgorde volgens de hiërarchie der normen, is dit toch niet het geval. Verder zal er, indien de wetgeving zich op eenzelfde niveau situeert, zal wel de chronologie worden gevolgd.*

Bijzondere wet van 13 juli 2001 houdende overdracht van diverse bevoegdheden aan de gewesten en de gemeenschappen, BS 3 augustus 2001.

²⁰ J. DUJARDIN, W. SOMERS en L. VAN SUMMEREN, *Praktisch handboek voor gemeenterecht*, Brugge, Die Keure, 2009, 8-9.

²¹ O.a. K. CELIS en P. MEIER vinden dat het enigszins overdreven is om van een rits te spreken, omdat louter de eerste 2 plaatsen op de lijst ingenomen worden door kandidaten van verschillende sekse. K. CELIS en P. MEIER, *De macht van het geslacht: gender, politiek en beleid in België*, Leuven, Acco, 2006, 51.

²² Artikel L4142- 7 Wetboek van de plaatselijke democratie en decentralisatie, BS 12 augustus 2004.(ed. 1), err., BS 22 maart 2005 (ed. 1)

²³ Decreet 8 juli 2011 houdende de organisatie van de lokale en provinciale verkiezingen houdende wijziging van Gemeentedecreet 15 juli 2005, het Provinciedecreet van 9 december 2005 en het decreet van 19 december 2008 betreffende de organisatie van de openbare centra voor maatschappelijk welzijn, , BS 25 augustus 2011 (ed. 1), err., BS 6 februari 2012 (ed. 1). Verder afgekort DLPV.

²⁴ J. CRAEGHS, J. DUJARDIN en A. VANDENDRIESSCHE, *Handboek voor de gemeenteraadsverkiezingen in het Vlaamse Gewest*, Brugge, Die Keure, 2012, 81. Hier wordt echter geen rechtspraak bij vermeld, zoals te verwachten valt.

²⁵ *Supra* vorige alinea en P. MEIER, "De man- vrouw verhoudingen na de verkiezingen van oktober 2006", *Samenleving en politiek* 2006, (31) 31.

²⁶ "Aldaar" verwijst enkel naar Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

²⁷ K. CELIS en P. MEIER, "Drempels en dromen: hoe mannelijk overwicht in Belgische politiek terugschroeven?", *De gids op maatschappelijk gebied* 1999, afl. 4, (4) 9.

2. Het gelijkheidsbeginsel: wetgeving

Het gelijkheidsbeginsel ligt in België **als algemeen beginsel** vervat in de artikelen 10 en 11 van de Grondwet. De drie leden in artikel 10 leggen een verplichting tot gelijkheid neer. Er wordt bepaald dat er geen onderscheid van standen is, de Belgen gelijk zijn voor de wet en dat mannen en vrouwen als gelijken dienen te worden behandeld. In dit artikel komt het centrale thema van deze masterscriptie aan bod. De **wegwerking** van de ondervertegenwoordiging van vrouwen in de **lokale/provinciale** politiek, is immers **gefundeerd** op het meer algemene beginsel van gelijkheid tussen mannen en vrouwen.²⁸

Artikel 11 ligt in het verlengde van het bepaalde in artikel 10. De eerste zin brengt het discriminatieverbod tot uiting. Het discriminatieverbod en het gelijkheidsbeginsel *kunnen* worden beschouwd als twee communicerende vaten en dat ze uitwerking geven aan eenzelfde beginsel.²⁹ Echter moet er wel goed het onderscheid voor ogen worden gehouden tussen ongelijke behandeling en discriminatie.³⁰ In het dagelijkse taalgebruik worden deze maar al te vaak met elkaar verward. Er is sprake van ongelijke behandeling als men een onderscheid maakt tussen personen. In de volksmond wordt dit al snel bestempeld als discriminatie. Iets kan maar juridisch gekwalificeerd worden als discriminatie, wanneer het een **verboden onderscheid** uitmaakt.³¹ Juridisch is discriminatie dus niet zomaar elk onderscheid, het moet bovendien ook nog eens verboden worden door de wet.

Beide artikelen belichten aspecten van het begrip gelijkheidsbeginsel. Het belang van deze twee artikelen is dat ze in België, doordat ze in de Grondwet vervat liggen, een algemene waarborg bieden voor de burgers. De Belgische wetgever dient aldus met het gelijkheidsbeginsel en het discriminatieverbod in alle materies rekening te houden. Bovendien kan het Grondwettelijk Hof

²⁸ Hiermee wordt bedoeld op het feit dat ondervertegenwoordiging van vrouwen in de politiek één van de voorbeelden is hoe ongelijkheid tussen mannen en vrouwen zich kan veruitwendigen. Gelijkheid tussen mannen en vrouwen geldt op alle vlakken, ook op vlak van politieke mandaten.

Wanneer men kijkt uit welke wetgeving de wetgeving ter bevordering van vrouwen is ontsproten, wordt dat kracht bijgezet. "In de jaren 70 streefde men naar gelijke rechten voor mannen en vrouwen, in de jaren 80 evolueerde dit tot gelijke kansen voor beide geslachten, in de jaren 90 werd dit het streven naar gelijkwaardigheid en nu wordt het begrip gelijkheid anders ingevuld." K. CELIS en P. MEIER, *De macht van het geslacht: gender, politiek en beleid in België*, Leuven, Acco, 2006, 124- 133.

²⁹ Er zijn 2 stellingen waar te nemen. Langs de ene kant, wordt deze stelling bijgetreden door het GwH die verwijst naar **het** beginsel van gelijkheid **en** niet- discriminatie. Door gelijkheid en niet-discriminatie te poneren als 1 beginsel, lijkt het aan te nemen dat er geen verschil is tussen beiden. GwH, 12 februari 2009, nr. 17/ 2009, overweging B. 10. 3. en ALEN, A., en MUYLLE, K., *Handboek van het Belgisch Staatsrecht*, Mechelen, Kluwer, 2011, 890.

Langs de andere kant, is er een stelling die wel een onderscheid maakt tussen het gelijkheidsbeginsel en het discriminatieverbod. "Het discriminatieverbod is een specifieke verschijningsvorm van het redelijkheidsbeginsel. Hoewel het redelijkheids- en het gelijkheidsbeginsel elkaar overlappen, vallen ze niet volledig samen. In tegenstelling tot het redelijkheidsbeginsel vereist het gelijkheidsbeginsel **een comparatief element.**" **Volgens deze stelling vallen ze niet volledig samen. Dit ter tegenargumentatie van het geschetste standpunt.** Bovendien dient er om te voldoen aan het discriminatieverbod in licht van deze contra- argumentatie, een redelijke verantwoording te bestaan. S. SOTTIAUX, "Het gelijkheidsbeginsel: langs oude paden en nieuwe wegen", *RW* 2008- 09, (690) 691.

³⁰ D. DE PRINS, S. SOTTIAUX en J. VRIELINK,, *Handboek discriminatierecht*, Mechelen, Kluwer, 2005, 3.

³¹ "Discriminatieverbod is geschonden wanneer een verschil in behandeling tussen 2 of meer personen, situaties of gevallen geen redelijke verantwoording bestaat." S. SOTTIAUX, "Het gelijkheidsbeginsel: langs oude paden en nieuwe wegen", *RW* 2008- 09, (690) 691.

DEEL 1: JURIDISCH KADER

Hoofdstuk 2. Het gelijkheidsbeginsel: wetgeving

wetten, decreten en ordonnanties toetsen aan deze grondwetsartikels, en diegene die het strijdig acht met artikel 10 of 11 vernietigen.³²

Ter verduidelijking van vorige alinea, houdt artikel 10 GW geen actieve verplichting voor de overheid in. De overheid is m.a.w. niet verplicht actieve maatregelen te nemen. Deze dient enkel rekening te houden met het gelijkheidsbeginsel in al de materies die onder zijn bevoegdheid ressorteren. Dat het geen actieve verplichting betreft, betekent op zijn beurt dan weer niet dat de overheid geen "maatregelen van positieve actie" **mag** nemen. Het staat de overheid dus vrij om toch "positieve maatregelen" te nemen.³³ In tegenstelling tot artikel 10 GW. is er in het navolgende artikel juist wel een "verplichting" opgenomen.³⁴

De Grondwet bevat een artikel dat zelfs nog prominenter is voor het concrete onderwerp van de scriptie dan de 2 voorgaande artikels. Het betreft artikel 11 bis GW.³⁵ Dat dit artikel op maat gesneden is van het centrale onderwerp, is te wijten aan het feit dat het specifiek is ingevoerd ten behoeve van vrouwen in de politiek.³⁶ Er werd een stap gezet richting meer gelijkheid in uitvoerende mandaten; minimum 1 vrouw moet een dergelijk mandaat verkrijgen.

Een aantal verificaties dringen zich op aangaande dit grondwetsartikel. Voorgaande stelling; dat er minimum 1 vrouw een uitvoerend mandaat dient te bekleden bij de verdeling van mandaten, is een vertaling van de regel die geponeerd is in artikel 11 bis GW. Een letterlijke interpretatie van dit grondwetsartikel zou er ook op kunnen neerkomen dat er minimum 1 man een uitvoerend mandaat dient te verkrijgen. Immers bepaalt art 11 bis GW enkel dat er personen van verschillend geslacht dienen te zijn. M.a.w. wordt er niet letterlijk gesteld dat er minimum 1 vrouw (binnen 1 politiek orgaan) een mandaat moet krijgen. Echter leert de praktijk dat dit nagenoeg altijd het geval zal zijn. Het vormt niet voor niets de idee achter dit artikel.

De invoering van dit artikel moet gelezen worden tegen de achtergrond van ondervertegenwoordiging van vrouwen in de politiek. Weliswaar vormde deze één van de belangrijkste redenen voor de toenmalige invoering van het nieuwe grondwetsartikel, maar is het niet de enige reden. Een aantal andere beweegredenen lagen ook mee aan de invoering zoals de nood om te voldoen aan de internationale en Europeesrechtelijke verdragen. Artikel 2, 3 en 7 VN- Vrouwenverdrag en art 3

³² GwH kan natuurlijk maar tot vernietiging overgaan indien het gevat is in het kader van een beroep tot vernietiging. Daarnaast zijn er nog de procedures tot schorsing of de prejudiciële vraag. Bij een prejudiciële vraag kan het GwH de wetgevende normen ongrondwettig verklaren.

³³ Bovendien dient opgemerkt dat er ook nog een onderscheid bestaat tussen positieve actie en positieve discriminatie. Maatregelen van positieve actie grijpen niet rechtstreeks in op het resultaat, i.t.t. positieve discriminatie. Een voorbeeld van deze laatste: " Een mannelijke kandidaat heeft evenveel stemmen behaald als een vrouwelijke kandidaat. Bij de keuze tussen deze twee, kiest men de vrouwelijke kandidaat. Louter o.w.v. het feit dat ze een vrouw is en met in het achterhoofd de ondervertegenwoordiging van vrouwen in de politiek."

³⁴ G. GOEDERTIER en J. VANDE LANOTTE, *Handboek Belgisch publiekrecht*, Brugge, die Keure, 2010, 367 en 371.

³⁵ Artikel 11 bis GW. Gecoördineerde Grondwet van 17 februari 1994, *BS* 17 februari 1994, (tweede uitg. en na wijziging van 21 februari 2002)

³⁶ G. GOEDERTIER, "De wijzigingen aan de grondwet van 21 februari 2002: de gelijkheid van vrouwen en mannen gewaarborgd", *RW* 2003- 04, (241) 242.

DEEL 1: JURIDISCH KADER

Hoofdstuk 2. Het gelijkheidsbeginsel: wetgeving

oprichting v EU Gemeenschap.³⁷ Ook werd er uitgegaan van de volgende gedachtegang: als er meer vrouwen in uitvoerende, beleidsvoerende overheidsorganen terecht zouden komen, dan zou dat de gelijkheid van vrouwen in het algemeen bevorderen.³⁸ Ten slotte, had men de **paritaire democratie** voor ogen. Hiermede wordt gedoeld op het feit dat het vertegenwoordigd zijn van beide geslachten in de politieke besluitvormingsorganen een noodzakelijk uitvloeisel is van het feit dat de mens van nature bestaat uit 2 geslachten.³⁹ Dit wijst erop dat in België men er van uitgaat dat "er een link is tussen genderquota's en paritaire democratie, i.t.t. Frankrijk."⁴⁰ Deze link is namelijk dat "genderquota's worden gezien als een middel om paritaire democratie te bereiken".⁴¹

Bovendien behoeft het geen uitleg dat men met dit artikel een "feitelijke gelijkheid" beoogde, een omzetting van het formele gelijkheidsbeginsel in effectieve gelijkheid in de praktijk.⁴² Zoals het initiële voorstel het ook vermeldt, net als de navolgende parlementaire voorbereidende documenten.⁴³

Een laatste beweegreden dat vermelding verdient, is dat de RvS in voorafgaandelijke adviezen reeds had gewezen op de noodzaak om de gelijkheid tussen man en vrouw expliciet in te schrijven in de GW.⁴⁴ Ook door artikel 11 bis in te voegen werd aan deze adviezen gehoor gegeven.⁴⁵

Voor een nader begrip van artikel 11bis GW volgt een korte schets van de parlementaire voorbereidingen. In de senaat werd een grondwetsvoorstel ingediend, na een procedure met gesloten deuren zijn ze uiteindelijk tot de huidige versie van artikel 11bis GW gekomen.⁴⁶

³⁷ Artikel 2, eerste lid, a VN- Verdrag van 18 december 1979 inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen. België heeft dit verdrag reeds ondertekend op 17 juli 1980 en is overgegaan tot ratificatie op 10 juli 1985.

Citaat: Article 2: "State parties condemn discrimination against women in all its forms, agree to pursue by all appropriate means and without delay a policy of eliminating discrimination against women and to this end, undertake: a) to embody the principle of the equality of men and women in their national constitutions or other appropriate legislation if not yet incorporated therein and to ensure, through law and other appropriate means, the practical realization of this principle;..."

Article 7: "State parties shall take all appropriate measures to eliminate discrimination against women in the political and public life of the country and, in particular, shall ensure to women, on equal terms to men, the right: a) to vote in all elections and public referenda and to be eligible for election to all publicly elected bodies; b) To participate in the formulation of government policy and the implementation thereof and to hold public office and perform all the public functions at all levels of the government; c)..."

Parl. St. Senaat 1999- 2000, 8 juni 2000, 2- 465/1, 2, 3, 20 en 84.

³⁸ "Een relevante deelname van de vrouwen aan het overheidsbestuur is een belangrijk middel om op een algemene manier de gelijkheid te bereiken." *Parl. St.* Senaat 2000- 01, 6 maart 2001, 2- 465/4, 6.

³⁹ D. DE PRINS *et al.*, *Handboek discriminatierecht*, Mechelen, Kluwer, 2005, 244- 245.

S. BOLLEN, E. SCHANDEVYL en M. DE METSENAERE, *In haar recht: Vrouwe justitia feministisch bekeken*, Brussel, VUBPress, 2009, 66 en 67.

⁴⁰ P. MEIER, "From laggard to leader: Explaining the Belgian gender quotas and parity clause", *West- European Politics*, maart 2012, Vol. 35, afl. 2, (362) 367 en 369.

⁴¹ *Ibid.*

⁴² Effectieve gelijkheid of uitleg substantiële gelijkheid, zie *infra* Aristotelische gelijkheidsbeginsel.

⁴³ *Parl. St.* Senaat 1999- 2000, 8 juni 2000, 2- 465/1, 2.

⁴⁴ RvS, L.22.066/2 en 1316-1/93-94.(niet gepubliceerd) Adviezen in kader van wetsontwerp van wet 24 mei 1994 ter bevordering van een evenwichtige verdeling van mannen en vrouwen op de kandidatenlijsten voor de verkiezingen.

⁴⁵ Sterker nog, het vormde zoals P. MEIER aanhaalt een "opening window" voor het aannemen ervan. P. MEIER, "From laggard to leader: Explaining the Belgian gender quotas and parity clause", *West- European Politics*, maart 2012, Vol. 35, afl. 2, (362) 375.

DEEL 1: JURIDISCH KADER

Hoofdstuk 2. Het gelijkheidsbeginsel: wetgeving

De verslagen van Senaat en Kamer leren dat er toch een aantal aandachtspunten waren die nuttig blijken te zijn in het licht van deze bespreking. Uit beide verslagen blijkt dat er een bepaalde strekking binnen de parlementaire vergaderingen vond dat artikel 11 bis GW "te minimalistisch" is opgevat.⁴⁷ Ter verantwoording verwees men naar het feit dat bij letterlijke lezing van het artikel binnen de desbetreffende organen enkel maar 1 vrouw diende te zetelen om aan de verplichting van het grondwetsartikel te voldoen. Dit argument dat met name ook door vrouwenbewegingen zou worden gemaakt, werd gecounterd door een bepaald lid van de Senaat door te stellen dat er wel degelijk deputaties en colleges zijn waarin dat er geen enkele vrouw zetelt.⁴⁸ Het zou dus niet negatief werken, doch bevorderend.

In het verlengde daarvan wordt er reeds gewag gemaakt van quota in de parlementaire voorbereidingen in de Senaat. Volgens mevr. Onkelinx, toenmalige vice- eerste minister en minister van werkgelegenheid, was het niet wenselijk om een dergelijke quota in de GW op te nemen.⁴⁹ Er werd een quota van maximum 2/3 van hetzelfde geslacht voorgesteld. **Infra in dit werkstuk zal dit nog aan bod komen in het kader van toekomstige maatregelen.**

Verder kan er gewezen worden op de uitlegging van het begrip "openbare mandaten" in het eerste lid van het grondwetsartikel. In het kader van de parlementaire voorbereidingen in de Senaat werden er adviezen verleend door een aantal professoren die aanzien genieten in het vakgebied. Prof. UYTENDAELE sprak als één van de uitverkorenen zich uit voor de invoering van het begrip "openbare mandaten" i.p.v. het initieel voorgestelde "overheidsmandaten". Hij vond laatste een begrip dat te ruim geformuleerd is, waardoor dat het ook een te ruim toepassingsgebied zou krijgen.⁵⁰ In de Kamer werd er aangehaald dat zelfs het vervangende begrip "openbare mandaten" een onduidelijk toepassingsgebied heeft.⁵¹ Waarop mevr. Onkelinx, vice- eerste minister en minister van werkgelegenheid, repliceerde dat de term het volgende behelst: "elk mandaat dat valt onder rechtstreeks of onrechtstreekse manifestatie van het algemeen kiesrecht, en in het algemeen, op elk benoemd of verkozen publiek orgaan". Voorgaande is van belang, omdat het verklaart waarom artikel 11 bis GW (via de decreten) toepassing vindt op de bestendige deputatie en het college van burgemeester en schepenen.

De vraag rijst dan waarom de regel niet van toepassing is op de gemeenteraad? Kan het derde lid überhaupt wel van toepassing zijn op de gemeenteraad?

⁴⁶ Natuurlijk pas nadat de tekst werd aangenomen door de Kamer. Er wordt bedoeld dat er eigenlijk overname van de tekst van de Senaat is geweest door de Kamer, waarna dat het definitief zo is vastgelegd in de GW.

⁴⁷ Verslag namens de Commissie voor de institutionele gelegenheden over de herziening van titel II van de Grondwet, met de bedoeling er een bepaling in te voegen betreffende het recht van de vrouwen en de mannen op gelijkheid en de bevordering van de gelijke toegang tot door verkiezing verkregen en openbare mandaten, *Parl. St. Senaat* 2000- 01, 6 maart 2001, 2- 465/4, 10. (Mevr. De Bethune en haar fractie)

Verslag namens de Commissie voor de herziening van de Grondwet en de hervorming der instellingen over de herziening van de Grondwet, *Parl. St. Kamer* 2001- 02, 18 januari 2002, 50 1140/ 002, 11. (Mevr. M. De Meyer)

⁴⁸ *Parl. St. Senaat* 2000- 01, 6 maart 2001, 2- 465/4, 12 en 13.

⁴⁹ *Parl. St. Senaat* 2000- 01, 6 maart 2001, 2- 465/4, 88.

⁵⁰ *Ibid.* 80.

⁵¹ *Parl. St. Kamer* 2001- 02, 18 januari 2002, 50 1140/ 002, 14. (Mevr. J. Schauvliege)

DEEL 1: JURIDISCH KADER

Hoofdstuk 2. Het gelijkheidsbeginsel: wetgeving

Uiteraard worden de leden van het college normaliter wel aangemerkt als gemeenteraad, maar toch is dit niet de gemeenteraad in het algemeen.⁵²

Echter dient artikel 162 tweede lid, 1° GW in rekening te worden gebracht. Deze poneert het beginsel van de rechtstreekse verkiezing van de gemeenteraadsleden. Hoe kan dit beginsel gerijmd worden met de vooropgestelde vraag? Hier kan al kort worden aangestipt dat deze vraag uitmondt in een botsing van grondrechten, waar *infra* op zal worden ingegaan.

Daarenboven werd er nog een praktisch probleem aan de kaak gesteld: "Wat indien de gemeenteraad waaruit het college van burgemeester en schepenen gekozen wordt, geen enkele persoon van een ander geslacht telt?"⁵³ De repliek van de minister hierop **was dat "de wet de verschillende situaties zal moeten regelen, waaronder die van een raad die bestaat uit personen van hetzelfde geslacht"**.⁵⁴

Een aantal inhoudelijke specificaties leest u in de volgende alinea's. Voor de gemeenschaps- en gewestregeringen is het beginsel rechtstreeks in het artikel opgenomen. Alsook voor andere organen waarvoor gemeenschaps- en gewesten instaan, m.a.w. tot hun regelgevende bevoegdheid behoren.⁵⁵ Met name het college van burgemeester en schepenen en de provincieraden. In tegenstelling tot de gemeenschaps- en gewestregeringen behoort dit niet tot de federale wetgevende bevoegdheid. Dus dienden deze regeringen de specifieke regeling voor het college van burgemeester en schepenen vast te leggen in decreten.

De Vlaamse decreetgever beantwoorde aan deze verplichting in 2005. Door in het Vlaams Gemeentedecreet een paragraaf 4 in het artikel 44 in te voeren over de samenstelling van het college van burgemeester en schepenen.⁵⁶ Dat pas in werking is getreden op 1 januari 2007, o.w.v. het feit dat er dan nieuwe colleges aantraden.

Artikel 44§4 Gemeentedecreet bepaalt geheel in lijn met artikel 11bis GW, dat er in het college van burgemeester en schepenen personen van verschillend geslacht moeten zetelen.

Bemerk dat het dus enkel handelt om het college van burgemeester en schepenen, en niet in het algemeen over de (gehele) gemeenteraad. Voor de gemeenteraad telt een dergelijke vertegenwoordiging van beide geslachten niet.

Het Provinciedecreet op zijn beurt heeft de regel opgenomen in artikel 44 §2.⁵⁷ Deze bepaalt dat de deputatie dient te bestaan uit zowel mannen als vrouwen. Bovendien werd er in artikel 45 gewag gemaakt van het feit dat de akte van voordracht betrekking moet hebben op personen van verschillend geslacht. Hetgeen een logisch gevolg is van het bepaalde in artikel 44.

⁵² Artikel 5§2 *jo.* artikel 44§5 en artikel 59§2 Gemeentedecreet. Mogelijkheid tot benoeming buiten de gemeenteraad.

⁵³ *Parl. St.* Kamer 2001- 02, 18 januari 2002, 50 1140/ 002, 19. (Voorzitter H. De Croo)

⁵⁴ *Ibid.* 23.

⁵⁵ Artikel 11 bis GW lid 3.

⁵⁶ Vlaams Gemeentedecreet van 15 juli, *BS* 31 augustus 2005. ([na wijziging van 29 juni 2012](#))

⁵⁷ Vlaams Provinciedecreet van 9 december 2005, *BS* 29 december 2005. ([na wijziging van 29 juni 2012](#))

DEEL 1: JURIDISCH KADER
Hoofdstuk 2. Het gelijkheidsbeginsel: wetgeving

3. Bepaling begrip: het gelijkheidsbeginsel zoals gehanteerd in de praktijk

Het gelijkheidsbeginsel is één van de grondslagen van de democratische rechtstaat. Daardoor dient het toegepast te worden in zowel verticale als horizontale verhoudingen. Het Grondwettelijk Hof verklaarde dat het grondwettelijke gelijkheidsbeginsel horizontale werking heeft.⁵⁸ Voor het onderwerp van deze scriptie is voorgaande echter niet zo van tel, aangezien het meer zal handelen om de verticale werking van het gelijkheidsbeginsel. Immers zal er bij niet naleving van het gelijkheidsbeginsel en meer bepaald artikel 11bis GW bij de samenstelling van de provincieraden en colleges van burgemeesters en schepenen, het vaak worden ingeroepen tegen de desbetreffende overheidsinstantie. Doch zijn er niet direct gevallen bekend.

Een eenduidige interpretatie van het gelijkheidsbeginsel kwam tot stand door het voormalige Arbitragehof.⁵⁹ Er moet worden nagegaan of het gelijkheidsbeginsel toepassing vindt aan de hand van de vergelijkbaarheidstoets. Slechts wanneer eenzelfde regel wordt toegepast t.a.v. "onvoldoende vergelijkbare personen" of als er t.a.v. "voldoende vergelijkbare personen" een verschillende regel wordt gehanteerd, is er strijdigheid met het gelijkheidsbeginsel.⁶⁰ "Gelijkheid impliceert dus een ongelijke behandeling in ongelijke situaties en een gelijke behandeling in gelijke situaties." Het voorgaande is een uitvloeisel van het Aristotelische gelijkheidsbeginsel.⁶¹ Vervolgens kunnen zowel groepen als individuen zich op het gelijkheidsbeginsel beroepen.

Vervolgens dient er te worden gekeken of de regel waarop het gelijkheidsbeginsel van toepassing wordt geacht, ook effectief in strijd is met het gelijkheidsbeginsel. De volgende toetsingscriteria worden gehanteerd: streeft de regel in kwestie "een wettig doel in het licht van een democratische staat na en is er een objectieve en redelijke verantwoording".⁶² Het laatste duidt erop dat het nagestreefde doel in redelijk verband moet staan tot het onderscheid.

Er is al melding gemaakt van het Aristotelische gelijkheidsbeginsel. Deze draagt de idee van substantiële gelijkheid in zich, dat tegenover formele gelijkheid wordt geplaatst. Substantiële gelijkheid bewerkstelligt echte gelijkheid in specifieke situaties. Het stelt gelijkheid als resultaat voorop. Terwijl formele gelijkheid niet zozeer daarop gericht is en gelijkheid enkel als uitgangspunt hanteert.⁶³ SOTTIAUX maakt dit onderscheid tussen formele en substantiële gelijkheid ook. Hij trekt dit door naar zijn driedeling van het gelijkheidsbeginsel; "1) het gelijkheidsbeginsel als beginsel van behoorlijke politieke besluitvorming, 2) het gelijkheidsbeginsel als mensenrechtelijk

⁵⁸ GwH, 12 februari 2009, nr. 17/ 2009, overweging B.10. 3. en B. 14.4.

⁵⁹ Arbitragehof 13 juli 1989, nr. 21/ 89, BS, 21 juli 1989.

⁶⁰ K. RIMANQUE, *De Grondwet toegelicht, gewikt en gewogen*, Intersentia nv, 2005, 35 en 36.

⁶¹ C. BAYART, *Discriminatie ten opzichte van differentiatie, Arbeidsverhoudingen na de Discriminatiewet, Arbeidsrecht na Europese Ras - en Kaderrichtlijn*, Gent, De Boeck en Larcier, 2004, 51.

⁶² Arbitragehof 13 juli 1989, nr. 21/ 89, B.S., 21 juli 1989, overweging B. 4. 5. b.

⁶³ K. HENRARD, *Mensenrechten vanuit internationaal en nationaal perspectief*, Den Haag, Boom Juridische uitgevers, 2008, 236. Hier wordt zowel formele als substantiële gelijkheid beschreven.

DEEL 1: JURIDISCH KADER

Hoofdstuk 3. Bepaling begrip: het gelijkheidsbeginsel zoals gehanteerd in de praktijk

beschermingsbeginsel en 3) het proactieve discriminatie- en diversiteitsrecht.⁶⁴ De eerste 2 zijn onder te brengen bij de formele gelijkheid en de derde onder materiële/substantiële gelijkheid.

Op basis van artikel 10 zou er gesteld kunnen worden dat ook m.b.t. vrouwen in de politieke organen, zoals de colleges en provincieraden, gelijk dienen behandeld te worden als de mannen. Dit zou kunnen neerkomen op het volgende: net zoals hun mannelijke collega's dienen zij verkozen te zijn om een uitvoerend mandaat te kunnen opnemen. Voorgaande zou gelden als vrouwen zich daadwerkelijk in een vergelijkbare situatie bevinden als de mannen. Echter kan er beargumenteerd worden dat vrouwen zich door het feit dat ze nog steeds ondervertegenwoordigd zijn, zich nog steeds in een ongelijke situatie bevinden. Dus ook ongelijk dienen behandeld te worden, voortbouwende op het Aristotelische gelijkheidsbeginsel. Hetgeen op zich weer een argument zou vormen voor verdere maatregelen en de reeds tot stand gekomen wetgeving zoals o.m. artikel 11bis GW, Gemeentedecreet, DLPV,...

Concluderend kan men stellen dat artikel 11bis GW er niet in slaagt volledige gelijkheid te bewerkstelligen zoals het Aristotelische gelijkheidsbeginsel het poneert. Ondanks het feit dat het toch opgesteld is om meer specifiek gelijkheid voor vrouwen in openbare mandaten te bereiken. Het draagt dus wel degelijk sporen van het Aristotelische gelijkheidsbeginsel in zich. Maar mijns inziens blijft het nog steken bij de formele gelijkheid.

Vrouwen hebben immers, ondanks de inspanningen m.b.t. (o.a. door art. 11bis GW), nog steeds geen volledig gelijke kansen op vlak van het verkrijgen van een mandaat. Dit is gelegen in het feit dat er weliswaar een waarborg is vastgelegd in de GW en de regelgeving ter uitvoering ervan, maar verder dan die waarborg van aanwezigheid van 1 vrouw reikt het artikel niet.⁶⁵

Voorts laat dit grondwetsartikel de gelijke toegang tot, het geselecteerd worden als kandidaat, verkozen worden terzijde. Er wordt dus ingegrepen op het vlak van vrouwelijke mandatarissen, door een beperkt minimumquotum, namelijk 1 persoon. Men grijpt aldus in op 1 vlak, mandaten, daarbij buiten beschouwing gelaten de voorfase (voorwaarde om mandaat te krijgen is kandidaat zijn) en op dat vlak wordt nog op een zeer minieme wijze ingegrepen.

Dan rest er nog de vraag naar of vrouwen wel gelijke kansen krijgen op weg naar deze politieke mandaten en m.b.t. de selectie na de verkiezingen wie welk mandaat verkrijgt. Er kunnen hierbij drie fases worden onderscheiden bij het verkiezingsproces: rekrutering, selectie en verkiezing.⁶⁶

Er zijn een aantal verklaringen die kunnen gegeven worden voor de geringere aanwezigheid van vrouwen in de politiek en die te volgens CELIS en MEIER te onderscheiden zijn naargelang de fase in de verkiezingsprocessen. In de eerste fase van rekrutering: de arbeidsmarktparticipatie en de geringe maatschappelijke participatie.⁶⁷ Echter dienen deze bijgesteld te worden. Ten eerste, ondanks een nog lagere arbeidsmarktparticipatie in Nederland, is daar toch een grotere aanwezigheid van vrouwen in

⁶⁴ S. SOTTIAUX, "Het gelijkheidsbeginsel: langs oude paden en nieuwe wegen", *RW* 2008- 09, (690) 690.

⁶⁵ Met waarborg wordt gerefereerd naar dat vrouwen in elk politiek orgaan vertegenwoordigd zullen zijn.

⁶⁶ K. CELIS en P. MEIER, *De macht van het geslacht: gender, politiek en beleid in België*, Leuven, Acco, 2006, 27- 35.

⁶⁷ *Ibid.* 28.

DEEL 1: JURIDISCH KADER

Hoofdstuk 3. Bepaling begrip: het gelijkheidsbeginsel zoals gehanteerd in de praktijk

het parlement dan in België.⁶⁸ “Volgens de partijen is er bovendien sprake van een zekere mentaliteitsverandering rond gender en man- vrouw verhoudingen.”⁶⁹ Ten tweede, is er kwantitatief gezien geen verschil tussen de maatschappelijke participatie van vrouwen en dat van mannen.⁷⁰

In de tweede fase van selectie speelt het “normatief fundament van partijen” een rol, maar het effect van deze verklarende factor is beperkt door de verplichte quota.⁷¹

In zowel de selectiefase als in de verkiezingsfase vormen “de plaats van de vrouw in het gezin” en “rolsocialisatie” verklaringen voor het niet selecteren van vrouwen of hun mandaten toe te kennen.⁷²

Een algemene vaststelling dat niet mag weerhouden worden is: doordat er minder vrouwen zich politiek wensen te engageren, doen diegene die toch zich uit eigen beweging engageren daar hun voordeel mee. Dit voordeel situeert zich weliswaar enkel in de rekruterings- en selectiefase.⁷³

Buiten deze verklaringen die kunnen worden gelinkt aan één van de drie fases van het verkiezingsproces zijn er nog andere verklaringen, waaronder het kiessysteem.⁷⁴

Weliswaar dient erop gewezen te worden dat de voorgaande alinea’s enkel vertrekken vanuit het in dit onderdeel besproken artikel 11bis GW. In de volgende onderdelen komen de regels aan bod m.b.t. deze hier vernoemde voorfase. *Infra* Wet Smet-Tobback, federale quotawetten 2002, DLPV.

⁶⁸ *Ibid.* 28.

⁶⁹ S. ERZEEL, A. LLOREN, P. MEIER, B. RIHOUX en V. VAN INGELGOM, *Belgische partijen en seksegelijkheid. Een trage maar gestage evolutie?*, Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen, Brussel, 2006, 49.

⁷⁰ *Ibid.* 33. Met maatschappelijke participatie wordt bedoeld op feit dat vrouwen bv. minder op café gaan.

⁷¹ *Ibid.* 31. “Het normatief fundament van partijen bevat elementen waardoor ze niet op eenzelfde wijze aankijken tegen quota.”

⁷² *Ibid.* 29.

⁷³ S. ERZEEL *et al.*, *Belgische partijen en seksegelijkheid. Een trage maar gestage evolutie?*, Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen, Brussel, 2006, 49 en 50.

⁷⁴ *Ibid.* 35. Een neutraal kiessysteem wordt een mythe genoemd.

Ten slotte, dient er nog opgemerkt dat mening van man of vrouw over deze verklaringen kunnen verschillen. *Ibid.* 63, 64 en 67.

Cf. Verklaringen die in de parlementaire voorbereiding van de Wet Smet- Tobback worden gegeven. Zie *infra*.

DEEL 1: JURIDISCH KADER

Hoofdstuk 3. Bepaling begrip: het gelijkheidsbeginsel zoals gehanteerd in de praktijk

4. Wetgeving discriminatie op basis van geslacht

Het grondwettelijke gelijkheidsbeginsel en de nadere uitwerking ervan om feitelijke ongelijkheden o.b.v. geslacht in de politiek weg te werken (artikel 11bis GW) zijn grondwettelijk gebetonneerd. Deze bepalingen die *supra* uitvoerig aan bod zijn gekomen, kunnen onder de gemeenschappelijke noemer van het constitutionele gelijkheidsbeginsel worden ondergebracht.

In de rechtsleer wordt er een onderscheid gemaakt tussen het constitutionele gelijkheidsbeginsel en de klassieke anti-discriminatiewetgeving. Eén van de twee verschillen tussen beiden is dat ze in andere verhoudingen ingeroepen kunnen worden. Het constitutionele gelijkheidsbeginsel is van toepassing in verticale verhoudingen. Met als kanttekening dat deze volgens de minderheidsstrekking ook toepassing kan vinden in horizontale verhoudingen indien aan een bepaalde voorwaarde is voldaan.⁷⁵

Het andere, 2de verschil is gelegen in hun opvattingwijze. Waar het constitutionele gelijkheidsbeginsel ruim is opgevat, beperkt de klassieke anti-discriminatiewetgeving zich tot bepaalde groepen. Dit doet laatstgenoemde d.m.v. criteria. Indien men niet ressorteert onder 1 van de criteria in de anti-discriminatiewet, valt het buiten het toepassingsgebied. En kan men er zich, althans in die horizontale relatie, niet op beroepen.

Zie aldaar de reden dat het constitutionele gelijkheidsbeginsel ruimer is opgevat in algemene termen zoals "Geen onderscheid van standen. De Belgen zijn gelijk voor de wet": artikel 1 GW. In verticale relaties is er dus een betere bescherming.

Tot zover het onderscheid tussen beiden. Door de weergave van dit onderscheid kan men zich een correct beeld vormen van de in dit onderdeel te bespreken klassieke anti-discriminatiewetgeving. In het licht van de genderpariteit is geslacht het te bespreken criterium van onderscheid. Er zijn een aantal instrumenten van klassieke anti-discriminatiewetgeving die vermeldenswaardig zijn. Ten eerste, de wet ter bestrijding van discriminatie tussen vrouwen en mannen. Ten tweede, het gelijkkansen-decreet. Ten derde, de EU wetgeving m.b.t. geslacht.

De Europese richtlijn 2002/73/EG vereiste een aantal aanpassingen van de reeds bestaande federale wetgeving m.b.t. gelijke behandeling van mannen en vrouwen.⁷⁶ Dit mondde uit in een federale wet van 10 mei 2007.⁷⁷ De overheidssector behoort ook tot het toepassingsgebied krachtens artikel 6 §1 van voormelde wet. De overheidsinstellingen kregen zelfs een specifieke vermelding. Meer bepaald puntje 8 van deze eerste paragraaf zou dienst kunnen doen voor de vrouwen die gediscrimineerd worden in hun "toegang of deelname aan de politieke activiteit". De arbeidsbetrekkingen binnen de overheidssector vallen ook onder het toepassingsgebied, ingevolge paragraaf 2.

Echter worden de materies die tot de gemeenschaps- en gewestbevoegdheden behoren van het toepassingsgebied uitgesloten. Wat maakt dat deze wet geen toepassing zal vinden m.b.t. de

⁷⁵ *Supra*. S. SOTTIAUX en J. VRIELINK, "Verschillende gelijkheden? Recente Europese en nationale rechtspraak over discriminatie", afl. 6, *Themis Publiekrecht* 2011, (23) 28 en 29.

⁷⁶ Reeds bestaande wetgeving: Wet van 7 mei 1999 en wet van 25 februari 2003.

⁷⁷ Wet van 10 mei 2007 ter bestrijding van discriminatie tussen vrouwen en mannen, *BS* 30 mei 2007 (tweede uitg.), *Addendum*, *BS* 5 juni 2007 (eerste uitg.)

DEEL 1: JURIDISCH KADER

Hoofdstuk 4. Wetgeving discriminatie op basis van geslacht

samenstelling en verkiezing van gemeenteraden of colleges van burgemeester en schepenen. Want krachtens artikel 6, § 1, VIII, eerste lid, 1° en 4°, eerste lid, a) BWHI is dit een gewestbevoegdheid.⁷⁸ De parlementaire voorbereiding vermeldt bovendien specifiek dat de arbeidsverhoudingen die ressorteren onder een gemeenschaps- of gewestbevoegdheid van het toepassingsgebied zijn uitgesloten.⁷⁹

In het gelijke-kansen-decreet zelf wordt weliswaar ook verwezen naar het toepassingsgebied dat beperkt is tot materies die behoren tot gemeenschaps- en gewestbevoegdheid.⁸⁰ Zoals in vorige alinea aangehaald betreft het een gewestbevoegdheid in casu. Net als de federale wet ter bestrijding van discriminatie tussen mannen en vrouwen, behoort de overheidssector, overheidsinstanties inclusief, tot het toepassingsgebied van dit decreet. Meer specifiek de toegang tot arbeid, alsook de toegang en deelname aan een **politieke** activiteit.⁸¹ Dewelke ervoor kunnen zorgen dat het decreet ingeroepen kan worden door vrouwen die gediscrimineerd worden in hun toegang tot de uitoefening van een mandaat als gemeenteraadslid en/ of schepen/ burgemeester.

Het wezen opgemerkt dat er ook doelstellingen m.b.t. gelijke kansen worden geformuleerd in de eerste afdeling van dit decreet. Op dit vlak verschilt het van de federale wet.

Algemeen dient te worden vermeld dat er deze wetgeving tot stand kwam naar aanleiding van EU-wetgeving: Kaderrichtlijn 2000/78. Voorts is er op EU vlak ook nog Richtlijn 2006/54 gelijke behandeling mannen en vrouwen dat in het kader van deze masterscriptie noemenswaardig is.

Al deze wetgeving is gefundeerd op de volgende bouwstenen: de soorten onderscheid; directe, indirecte en intimidatie en hun rechtvaardigingen, waardoor ze niet zullen gekwalificeerd worden als discriminatie (wel een onderscheid, maar niet verboden).

Concluderend kan er worden gesteld dat dit een interessant zijspoor is, maar doch niet een relevant zijspoor blijkt te zijn in het kader van deze masterscriptie. Immers kunnen deze wetten geen toepassing vinden t.a.v. politieke mandaten. Hoewel het toch gelding heeft in de publieke sector.

⁷⁸ Bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming van de instellingen, *BS* 15 augustus 1980.

Bijzondere wet van 13 juli 2001 houdende overdracht van diverse bevoegdheden aan de gewesten en de gemeenschappen, *BS* 3 augustus 2001.

⁷⁹ Wetsontwerp ter bestrijding van discriminatie tussen vrouwen en mannen, *Parl. St.* Kamer 2006- 07, 26 oktober 2006, 2721/001, 21.

⁸⁰ Artikel 20 Decreet houdende een kader voor het Vlaamse gelijke kansen- en gelijke behandelingsbeleid van 10 juli 2008, *BS* 23 september 2008.

⁸¹ *Ibid.* artikel 20, punt 1 en 5.

5. Eerste quotawetten

a. *Wet Smet- Tobback*

De allereerste quotawetgeving zag het licht in 1994. Het werd bekend onder de naam "Wet Smet-Tobback", waarmede gerefereerd werd naar de ministers onder wie het wetsontwerp tot stand kwam.⁸² Het berustte niet op toeval dat één van de ministers tot het vrouwelijk geslacht behoorde, Minister M. Smet.⁸³

In deze wet werd er een eerste stap gezet richting een grotere vertegenwoordiging van vrouwen in de politiek. Of het daadwerkelijk een vergelijking met de wereldberoemde zinsnede van wijlen astronaut dhr. Neil Armstrong zal doorstaan: "Een kleine stap voor de mens, een grote stap voor de mensheid" valt te bezien.⁸⁴

Dat het een kleine stap is dat werd gezet in de eerste quotawet, kan op 2 wijzen worden bijgetreden. Ten eerste, komen de bepalingen in de wet erop neer dat **slechts** een quota van 1/3 vrouwen op de kandidatenlijsten werd opgelegd t.a.v. de te onderscheiden verkiezingen.⁸⁵ Bovendien is mevr. M. Aelvoet ook deze mening toegedaan, zij noemt het "een schuchtere poging".⁸⁶ Bij een letterlijke interpretatie kan dit quotum van 1/3 weer op mannen slaan. De realiteit, gestaafd door o.a. parlementaire voorbereidingen, dwingt echter tot de interpretatie dat dit een vrouwenquotum is.⁸⁷ Een nog sterker argument vindt men in de titel van het wetsontwerp.⁸⁸ Voortbouwend op de letterlijke interpretatie, dient er vermeld te worden dat de wet zelf een maximumquotum t.a.v. één geslacht oplegt, namelijk 2/3. Hetgeen in de praktijk natuurlijk overeenstemt met het voormelde uitgangspunt van 1/3. Daarom zal er in dit werkstuk hier verder van worden uitgegaan. Ten tweede, betreft het enkel een quotum m.b.t. de kandidatenlijst; er werd in deze wet geen gelijklopende quota opgelegd m.b.t. aantal vrouwen in uitvoerende mandaten.

Of het daadwerkelijk een grote stap "voor de mensheid" op vlak van vertegenwoordiging van vrouwen in de politiek betreft, kan op verschillende niveaus worden bediscussieerd. Op juridisch vlak,

⁸² Wet ter bevordering van een evenwichtige verdeling van mannen en vrouwen op de kandidatenlijsten voor de verkiezingen van 24 mei 1994, *BS* 1 juli 1994.

⁸³ Doch mag ook niet vergeten worden dat de andere Minister, L. Tobback hoewel behorende tot het mannelijk geslacht ook een bevestiging inhoudt van een theorie. Mannen kunnen ook achter pro- vrouwen quota's staan. M. L., KROOK, "Candidate gender quotas: a framework for analysis", *European Journal of Political Research*, 46: 3, 367- 397.

P. MEIER, "From laggard to leader: Explaining the Belgian gender quotas and parity clause", *West- European Politics*, maart 2012, Vol. 35, afl. 2, (362) 373 en 374.

⁸⁴ Weliswaar dient een grote stap voor de mensheid dan begrepen te worden als zijnde een "grote stap voor de vertegenwoordiging van vrouwen in de politiek".

⁸⁵ Verkiezingen van het federaal parlement, Brussels Hoofdstedelijke Raad, Raad van Duitstalige Gemeenschap, Europees parlement, **provincieraden en gemeenteraden**.

⁸⁶ Verslag namens de commissie voor de binnenlandse zaken, de algemene zaken en het openbaar ambt, uitgebracht door dhr. Schellens over het wetsontwerp ter bevordering van een evenwichtige verdeling van mannen en vrouwen op de kandidatenlijsten voor de verkiezingen, *Parl. St.* Kamer 1993- 94, 24 maart 1994, 1316/4, 23.

⁸⁷ *Supra*. Artikel 11bis GW. daar is eenzelfde manier van letterlijke interpretatie aangehaald.

⁸⁸ Wetsontwerp **ter bevordering** van een evenwichtige verdeling van mannen en **vrouwen** op de kandidatenlijsten voor de verkiezingen, *Parl. St.*

DEEL 1: JURIDISCH KADER

Hoofdstuk 5. Eerste quotawetten

mechanisch vlak, psychologisch en evolutief vlak. De laatste drie vlakken zullen niet aan bod komen in o.a. dit deel, maar onder het normatief kader dat meer uitgaat van het politicologische standpunt⁸⁹.

Op juridisch vlak kan er van een grote stap worden gesproken in de zin dat het zeker bevorderend heeft gewerkt qua toekomstige wetgeving m.b.t. het stimuleren van vrouwen in de politiek. Na deze allereerste neerlegging van quota, heeft er zich op latere tijdstippen op regelmatige basis wetgeving ontwikkeld: eerst op federaal vlak, dan op regionaal en lokaal vlak. Zoals *infra* zal blijken.⁹⁰

Ten tijde van het wetsontwerp, heerste de gedachte dat er zich een stagnatie in de groei van vrouwen in politieke mandaten voordeed. In één van de parlementaire voorbereidingen werd dit dan ook aangehaald als één van de beweegredenen.⁹¹ Mijn opmerking hierbij is dat er zich juist geen stagnatie voordeed, eerder een geleidelijke groei al sinds de gemeenteraadsverkiezingen van 1988.⁹²

Een andere reden waarom dit op de parlementaire agenda verscheen, was gelegen in het feit dat het integratieproces van vrouwen in het algemeen niet recht evenredig was met de integratie van vrouwen op politiek vlak.⁹³

Een belangrijk aandachtspunt is de interpretatie die wordt gegeven in deze parlementaire voorbereiding aan het quotum. Men kon voldoen aan dit vooropgestelde quotum met een kandidatenlijst waar **niet** 1/3 van het vrouwelijk geslacht op aanwezig was. Namelijk kon men "minder kandidaten voordragen op een lijst dan er zetels te begeven waren".⁹⁴ Het betrof dus geen "minimumquotum".⁹⁵ M.a.w. kon men nog steeds dit quotum als het ware omzeilen, ondanks dat het in een wet werd neergelegd.

Door voorgaande reden was er volgens de parlementsleden geen grondwettelijk bezwaar, in tegenstelling tot de Raad van State. De RvS maakte immers bezwaar tegen het wetsontwerp o.w.v. de drie sancties.⁹⁶ Het gaf 2 mogelijke opties: ofwel een minder vergaande sanctie ofwel een grondwettelijke inkapseling.⁹⁷ Er werd geopteerd voor de laatste.⁹⁸

⁸⁹ B. Normatief kader.

⁹⁰ De federale quotawetten van 2002, het decreet lokale en provinciale verkiezingen en het gemeentedecreet.

⁹¹ Memorie van toelichting bij het wetsontwerp ter bevordering van een evenwichtige verdeling van mannen en vrouwen op de kandidatenlijsten voor de verkiezingen, *Parl. St. Kamer 1993- 94*, 9 februari 1994, 1316/1, 1.

Er werden zelfs cijfers vermeld in de memorie van toelichting ter staving van de stagnatie: vrouwen in de gemeenteraden en provincieraden: 14,3 % en 15,2%. De cijfers zijn gebaseerd op de samenstelling van na de verkiezingen van 1988. *Ibid.* 2.

⁹² P. MEIER, "Een vergelijkend perspectief op de positie van mannen en vrouwen in de politiek", *Res publica* 2007, afl. 1, (46) 56.

⁹³ Memorie van toelichting bij het wetsontwerp ter bevordering van een evenwichtige verdeling van mannen en vrouwen op de kandidatenlijsten voor de verkiezingen, *Parl. St. Kamer 1993- 94*, 9 februari 1994, 1316/1, 1.

⁹⁴ Memorie van toelichting bij het wetsontwerp ter bevordering van een evenwichtige verdeling van mannen en vrouwen op de kandidatenlijsten voor de verkiezingen, *Parl. St. Kamer 1993- 94*, 9 februari 1994, 1316/1, 4.

⁹⁵ *Ibid.*

⁹⁶ *Ibid.* De reden van waarom de RvS dit eiste: wanneer de sanctie zou worden doorgevoerd, dan zou deze ingaan tegen de "grondwettelijke voorschriften". "Het zou met name kunnen leiden tot de opheffing van het recht om zich kandidaat te stellen en het recht om verkozen te worden".

⁹⁷ GOEDERTIER, G., "De wijzigingen aan de grondwet van 21 februari 2002: de gelijkheid van vrouwen en mannen gewaarborgd", *RW* 2003- 04, (241) 243.

DEEL 1: JURIDISCH KADER
Hoofdstuk 5. Eerste quotawetten

In de laatste parlementaire voorbereiding m.b.t. dit wetsontwerp werd er nog volop gediscussieerd over de werkelijke inwerkingtreding van de wet. Toenmalig minister L. Tobback echter zag geen reden tot discussie, omdat het wetsontwerp door de meerderheid werd gedragen. Mevr. M. Aelvoet trok deze meerderheid in twijfel, doordat op het wetsontwerp nog steeds kritiek had weerklonken tijdens de parlementaire zitting.⁹⁹

Twee soorten kritiek kan men hierbij onderscheiden. Ten eerste, zij die vonden dat de wet niet de vooropgestelde doelstelling zou bereiken, omdat de regelgeving niet ver genoeg ging.¹⁰⁰ Ten tweede, zij die vonden dat er geen quota diende te worden opgelegd, maar toch achter de doelstelling stonden. De laatste strekking ging alleen meer uit van het "vrije markt"- principe. Als reden werd aangehaald dat het al zeer moeilijk was om vrouwen te rekruteren.¹⁰¹ Daarenboven werd er ook nog eens gewezen op het feit dat partijen "juist o.w.v. politieke overwegingen" alleen een lijst met personen van 1 geslacht wilden.¹⁰²

Bekeken vanuit politieke overtuigingen. Dan kan men stellen dat de CD&V, dat toen nog schuil ging onder de naam CVP, voorstander waren van de invoeging van het voorliggende wetsontwerp. Hetgeen men ook merkt aan de naamgeving van de uiteindelijke wet dat verwijst naar Minister M. Smet. Dat hoeft niet te verbazen gezien de sterke vrouwenbeweging die achter de partij staat.¹⁰³ Het patroon dat men bij dergelijke wetgeving, heeft vastgesteld is dat links- georiënteerde partijen zich achter een dergelijk wetsvoorstel scharen.¹⁰⁴ Radicaal- rechts, Vlaams Belang beantwoordt dan weer wel aan dit patroon door zich tegen het wetsontwerp te uiten. "Ze vonden dat campagnes pro-vrouwen in de politiek of zelfs een neutralisering al zou volstaan."¹⁰⁵ Ze werden hierin bijgetreden door de liberalen. De toenmalige SP (nu SP.A), die dan op haar beurt dan weer een bevestiging vormt van het verwachtingspatroon.

⁹⁸ Waaraan later werd voldaan d.m.v. artikel 11bis GW., zie *supra*.

⁹⁹ Verslag namens de commissie voor de binnenlandse zaken, de algemene zaken en het openbaar ambt, uitgebracht door dhr. Schellens over het wetsontwerp ter bevordering van een evenwichtige verdeling van mannen en vrouwen op de kandidatenlijsten voor de verkiezingen, *Parl. St. Kamer* 1993- 94, 24 maart 1994, 1316/4, 11, 12, 18 en 19. (O.a. door dhr. M. Harmegnies en dhr. Detremmerie.)

¹⁰⁰ *Ibid.* 23. (O.a. Mevr. M. Aelvoet)

¹⁰¹ Verslag namens de commissie voor de binnenlandse zaken, de algemene zaken en het openbaar ambt, uitgebracht door dhr. Schellens over het wetsontwerp ter bevordering van een evenwichtige verdeling van mannen en vrouwen op de kandidatenlijsten voor de verkiezingen, *Parl. St. Kamer* 1993- 94, 24 maart 1994, 1316/4, 14,18, 19, 21 en 22. (Dhr. F. De Winter, dhr. M. Harmegnies, dhr. Detremmerie en dhr. Beysen)

¹⁰² *Ibid.* 19. Dhr. M. Harmegnies. Hoewel men hierbij de opmerking kan maken dat deze mogelijkheid nog steeds bestond. Zie *supra* opmerking over "minder kandidaten voordragen op een lijst dan er zetels te begeven waren"

¹⁰³ Vrouw en maatschappij.

¹⁰⁴ M. C., KITTILSON, "Challenging parties. Challenging parliaments. Women and elected office in contemporary Western Europe", Columbus: Ohio State University Press, 2006.

P. MEIER, "From laggard to leader: Explaining the Belgian gender quotas and parity clause", *West- European Politics*, maart 2012, Vol. 35, afl. 2, (362) 373.

¹⁰⁵ *Ibid.* 365.

DEEL 1: JURIDISCH KADER
Hoofdstuk 5. Eerste quotawetten

Deze situatieschets maakt duidelijk dat het handelde om een heikel punt, waarop het parlement al 2 jaar eerder zijn tanden had stuk gebeten, zonder resultaat.¹⁰⁶ Deze achtergrondinformatie maakt het ook aannemelijker waarom dat er slechts deze kleine stap (m.b.t. quota) werd gezet.

Minister L. Tobback verklaarde verder dat er een zekere tendens waar te nemen was onder de lokale partijen om zelfs zonder wettelijke verplichting, de quota uit het wetsontwerp al te hanteren voor de toenmalige gemeenteraadsverkiezingen van 1994.¹⁰⁷ Hieruit zou men inderdaad tot zijn conclusie kunnen komen dat het wetsontwerp werd gedragen door de meerderheid. Langs de andere kant, zou men hieruit een argument voor de tweede stroming van kritiek kunnen putten. Ook al legt men geen regels op, toch is er een spontaan quotum ontstaan. M.a.w. laat men de "markt" van politieke kandidaten vrij, dan zorgt een soort van "invisible hand" ervoor dat er toch genoeg vrouwelijke kandidaten op de lijsten opkomen.¹⁰⁸

Terugkomend op de gemeenteraads- en provincieraadsverkiezingen van 1994, dient te worden aangestipt dat er voor deze verkiezingen een overgangsmaatregel gold. Krachtens artikel 16, werd slechts een quotum van ¼ voor het vrouwelijke geslacht opgelegd, oftewel maximum ¾ van hetzelfde geslacht.¹⁰⁹

De parlementaire voorbereiding is ook nog interessant omdat er een opsomming van 3 redenen ter verklaring van de minimale doorstroming van vrouwen in de politiek worden vermeld. Met name: 1) het maatschappelijk rollenpatroon, 2) de politieke cultuur en 3) de politieke onverschilligheid van vrouwen.¹¹⁰ Het is interessant te noemen, omdat deze redenen ook in de politicologische literatuur aangehaald worden als verklarende variabelen. Zoals *supra* werd weergegeven.

Moge het hierbij duidelijk wezen dat ondanks de consensus over de doelstelling, deze "kleine stap" al moeizaam tot stand is gekomen.

Ter afronding van dit gedeelte over de eerste quota- regelgeving op federaal vlak, mag de vermelding dat België het eerste land was binnen de EU, om een quotum op te leggen om de ondervertegenwoordiging van vrouwen in de politiek tegen te gaan, niet ontbreken.

Wanneer men echter op wereldvlak de voortrekkersrol die België heeft vervuld binnen dit domein bekijkt, komt men tot de conclusie dat België toch de duimen moet leggen voor Argentinië. De

¹⁰⁶ Wetsvoorstel tot wijziging van het kieswetboek met het oog op gelijke vertegenwoordiging van mannen en vrouwen op de kieslijsten, Parl. St. Kamer 1991- 92.

¹⁰⁷ Verslag namens de commissie voor de binnenlandse zaken, de algemene zaken en het openbaar ambt, uitgebracht door dhr. Schellens over het wetsontwerp ter bevordering van een evenwichtige verdeling van mannen en vrouwen op de kandidatenlijsten voor de verkiezingen, *Parl. St. Kamer* 1993- 94, 24 maart 1994, 1316/4, 20. (Minister dhr. L. Tobback)

¹⁰⁸ Doch kan men hier weer het tegenargument maken dat er spontaan een bepaalde quota van vrouwen op de kandidatenlijsten werd gehanteerd, juist omdat men weet had van het wetsontwerp en de "nakende" inwerkingtreding ervan. Dan is het toch weer niet zo spontaan meer.

¹⁰⁹ Wet ter bevordering van een evenwichtige verdeling van mannen en vrouwen op de kandidatenlijsten voor de verkiezingen van 24 mei 1994, *BS* 1 juli 1994.

¹¹⁰ Verslag namens de commissie voor de binnenlandse zaken, de algemene zaken en het openbaar ambt, uitgebracht door dhr. Schellens over het wetsontwerp ter bevordering van een evenwichtige verdeling van mannen en vrouwen op de kandidatenlijsten voor de verkiezingen, *Parl. St. Kamer* 1993- 94, 24 maart 1994, 1316/4, 11 en 12. (Dhr. Vanleenhove)

vergelijking met Argentinië ligt voor de hand, omdat zij op wereldvlak de eerste waren om een dergelijk quotum op te leggen.¹¹¹

De reden waarom Belgische federale quotumsysteem zoals het gold in het prille begin de duimen moet leggen, is gelegen in het feit van dubbele quota. Namelijk hanteerde men in Argentinië al vanaf de allereerste wetgeving naast een quotum van 30% vrouwen op de kieslijsten(cf. Belgische Wet Smet-Tobback), ook een eenzelfde quotum voor de verkiesbare plaatsen.¹¹²

Laatstgenoemd quotum blijkt een verklaring te vormen voor de goede resultaten die Argentinië boekt t.o.v. België op het vlak van vertegenwoordiging door vrouwen in de politiek.¹¹³

Echter kan men deze vergelijking met Argentinië niet doortrekken naar het lokaal en provinciaal vlak. Omdat de aangehaalde Argentijnse wetgeving enkel geldt op federaal vlak.¹¹⁴

b. Federale quotawetten 2002

Met de zogenoemde "federale quotawetten" wordt verwezen naar 3 wetten die een minimumquota neerleggen voor de verkiezingen. Ten eerste, voor de verkiezingen van de Vlaamse Raad en de Waalse Gewestraad en de Brusselse Hoofdstedelijke Raad.¹¹⁵ Ten tweede, voor de verkiezingen van de federale Wetgevende Kamers en van de Raad van de Duitstalige Gemeenschap.¹¹⁶ Ten derde, voor de verkiezingen van het Europees parlement.

Het initiatief ging hierbij nogmaals uit van een mannelijke en een vrouwelijke minister.¹¹⁷ Dat is niet het enige punt dat beiden gemeen hebben. Ook hier is 1 van de 2 ministers van een linkse partij, de SP. Waardoor het dus weer voor de helft beantwoordt aan het *supra* aangehaalde patroon

¹¹¹ P. MEIER, "De kracht van de definitie: een vergelijking van quotawetten in Argentinië, België en Frankrijk", *Res publica* 2004, (80) 83.

¹¹² *Ibid.*

¹¹³ *Ibid.* 87, 94, 96 en 98.

Ondanks het feit dat deze voortrekkers België (in EU) en Argentinië (wereldwijd) initieel dus vertrokken van hetzelfde quotum. Echter dient erop te worden gewezen dat de huidige quota- wetgevingen in België is geëvolueerd. En dus een hoger quotum opleggen. Namelijk 50%. Zie hiervoor *infra* nog bij dit onderdeel b. Federale quotawetten en volgend onderdeel 6. Decreet lokale en provinciale verkiezingen.

¹¹⁴ *Ibid.* 99. "Geldt niet voor de provincieraads- en lokale verkiezingen, gezien die autonoom zijn in deze materie, maar 21 van de 24 provincies hebben een soortgelijke wet ingevoerd. Gold in theorie wel voor de gemeenteraadsverkiezingen in Buenos Aires, maar in 1995 werd dit bestuursniveau autonoom."

¹¹⁵ Wet tot waarborging van een gelijke vertegenwoordiging van mannen en vrouwen op de kandidatenlijsten van de kandidaturen voor de verkiezingen van het Europees Parlement van 17 juni 2002, *BS* 28 augustus 2002.

Wet tot waarborging van een gelijke vertegenwoordiging van mannen en vrouwen op de kandidatenlijsten van de kandidaturen voor de verkiezingen van de federale Wetgevende Kamers en de Raad van de Duitstalige Gemeenschap van 18 juli 2002, *BS* 28 augustus 2002.

Bijzondere wet tot waarborging van een gelijke vertegenwoordiging van mannen en vrouwen op de kandidatenlijsten van de kandidaturen voor de verkiezingen van de Waalse Gewestraad, de Vlaamse raad en de Brussels Hoofdstedelijke raad, *BS* 13 september 2002.

¹¹⁶ In het wetsontwerp van de andere quotawet wordt er zelfs expliciet verwezen naar dit andere wetsontwerp. Wetsontwerp van Bijzondere wet tot waarborging van een gelijke vertegenwoordiging van mannen en vrouwen op de kandidatenlijsten van de kandidaturen voor de verkiezingen van de Waalse Gewestraad, de Vlaamse raad en de Brussels Hoofdstedelijke raad, *Parl. St.*, Senaat 2001- 02, 28 januari 2002, 2- 1024/1, 2.

¹¹⁷ *Cf.* Wet Smet- Tobback.

DEEL 1: JURIDISCH KADER
Hoofdstuk 5. Eerste quotawetten

(KITTILSON) dat ervan uitgaat dat links- georiënteerde partijen voorstanders zijn van quotawetgeving.¹¹⁸

Op 28 januari 2002 werd er door de Senaat de eerste stap genomen richting de uiteindelijke wetgeving d.m.v. wetsontwerpen voor de te onderscheiden quotawetten.¹¹⁹

Wellicht ontgaat u hierbij de datum, inclusief het jaartal niet. In vergelijking met het wetgevend initiatief voor invoeging van het artikel 11bis GW, vond het initiatief voor deze federale quotawetten later in de tijd plaats. Bovendien situeert de afkondiging van artikel 11bis GW zich in hetzelfde jaar, namelijk op 21 februari 2002. Men zou dus kunnen stellen dat de idee voor de federale quotawetten is ontsproten uit, in navolging van het eerder ingevoerde grondwetsartikel 11bis. Verder kan men stellen dat men al de nakende federale verkiezingen van 2003 en de regionale verkiezingen van 2004 in het achterhoofd had bij de opstelling van deze wetsontwerpen.

De lokale en provinciale verkiezingen vallen buiten het toepassingsgebied van deze federale quotawetten. Wat betekent dat deze nooit gelding hebben gehad binnen het centrale onderwerp van deze masterscriptie. De verklaring hiervoor is gelegen in de voorafgaande bevoegdheidsoverdracht van de federale staat naar de gewesten. Reeds in 2001 verkregen de gewesten de bevoegdheid om regelgevend op te treden m.b.t. de organisatie van de verkiezingen van de gemeenteraad en de provincieraad.¹²⁰ Deze bevoegdheidsoverheveling vond plaats bij de vijfde staatsvorming, zie hierover *infra* onder hoofdstuk gewestbevoegdheid meer.

Echter bewijzen deze quotawetten dat ze niet zonder belang zijn voor het centrale onderwerp, hetzij dan wel op indirecte wijze. Namelijk zijn ze een inspiratiebron geweest voor latere wetgeving zowel wat betreft de genderpariteit. Het quotum in deze quotawetten bedraagt 50%.¹²¹ Bovendien wordt er bepaald dat de eerste 2 plaatsen door personen van verschillend geslacht dienen te worden bezet.¹²²

Ook hier is er een overgangsbepaling voor de "toen" naderende verkiezingen.¹²³ Voor de federale verkiezingen van 2003 bv. dienden slechts voor de eerste 3 plaatsen een rits toegepast te worden.

Teruggrijpend naar de voortrekker van de quotum-wet op wereldvlak, kan er gesteld worden dat het in Argentinië gehanteerde quotum slechts 30% bedraagt. Terwijl in deze Belgische quotawetten die vanop federaal niveau zijn opgelegd, een hoger percentage van quotum wordt opgedragen aan de federale en regionale wetgevende vergaderingen.

Ondanks voorgaand feit, moet men echter nog steeds het quotum op vlak van verkiesbare plaatsen in rekening brengen.¹²⁴ In het Vlaamse Gewest worden er op lokaal vlak ook een quotum gehanteerd,

¹¹⁸ Minister L. Onkelinx, is de vrouwelijke minister waarnaar gerefereerd wordt. De andere wederhelft die mede het initiatief nam is Minister A. Duquesne. Hij behoort echter tot de MR.

¹¹⁹ *Ibid.*

¹²⁰ Artikel 4 Bijzondere wet houdende de overdracht van diverse bevoegdheden aan de gewesten en gemeenschappen van 13 juli 2001, *BS* 3 augustus 2001.

Ingevoegd in huidig artikel 6, § 1, VIII, eerste lid, 4°, eerste lid, a) BWHI.

¹²¹ *Cf.* artikel 74 DLPV.

¹²² *Cf.* artikel 74 DLPV.

¹²³ *Cf.* Wet Smet- Tobback.

DEEL 1: JURIDISCH KADER
Hoofdstuk 5. Eerste quotawetten

hetzij toch beperkter. Namelijk quotum van aanwezigheid van 1 vrouw op plaatsen 1 en 2 van de kandidatenlijsten. In Argentinië is het quotum ruimer: 30% van **alle** verkiesbare plaatsen. Hoewel er kan worden gesteld dat verkiesbare plaatsen ook plaats 1 en 2 omvatten. Maar het is niet beperkt tot deze plaatsen.

Supra is al aangehaald dat er in België daarnaast een beperkter minimumquotum op vlak van mandaten gelding heeft.¹²⁵ Dat heeft zijn voor- en nadelen. Voordeel is dat er in België ook veel meer dan 1 vrouw een mandaat in een politiek- besluitvormingsorgaan kan krijgen. Er wordt geen bovengrens gesteld. Maar hetzelfde kan ook gezegd worden voor Argentinië. Nadeel is dat er 1 vrouw een politiek mandaat dient te verkrijgen in elk politiek- besluitvormingsorgaan. Terwijl het in Argentinië geldende quotum van verkiesbare plaatsen, garant staat voor een vrouwelijke vertegenwoordiging van 30% in de federale wetgevende organen. Volgens MEIER ligt daarin de slagkracht en het betere resultaat qua vrouwelijke vertegenwoordiging in de Argentijnse federale, wetgevende vergaderingen t.o.v. België. Bemerkt hierbij dat deze vergelijking zich beperkt tot de federale gelding van deze quotawetten van 2002 t.o.v. Argentijnse, federale wetgeving. Het zou een verkeerd beeld schetsen, moest deze zonder meer doorgetrokken worden tot op het regionale of lokale/ provinciale vlak.

¹²⁴ *Supra*. Laatste alinea's vorig onderdeel.

¹²⁵ Artikel 11bis GW en voor wat betreft het Vlaamse Gewest: artikel 44§4 Gemeentedecreet.

6. Decreet lokale en provinciale verkiezingen

Het decreet lokale en provinciale verkiezingen vormt met artikel 74 het uitgangspunt van dit werkstuk.¹²⁶ Voornamelijk dan de recentste wijziging en welke effecten het ressorteert, vormt het onderwerp.

De meest recente wijziging van het DLPV dateert van 8 juli 2011. Dit decreet is geen volledig nieuw juridisch instrument, vandaar dat er wordt gesproken van een wijziging.

Een chronologische achtergrond van het DLPV ziet er als volgt uit. Het allereerste juridische document dat rechtstreeks aan de basis van het DLPV lag is de Provinciekieswet van 19 oktober 1921 en de Gemeentekieswet van 4 augustus 1932. Deze werden gecoördineerd op 7 juli 2006. Echter hadden zij geen gelding meer in het Vlaamse Gewest. Wat betekent dat deze al een tijdje niet meer van toepassing waren op de lokale en provinciale verkiezingen. Dit kadert namelijk in de bevoegdheden van de Gewesten sinds 2001. De Gecoördineerde Gemeente- en Provinciekieswet zijn enkel nog van toepassing voor zover het huidige DLPV melding maakt van uitzonderingen: bepalingen die de federale overheid bevoegd laten. Bv. opheffingsbepaling artikel 280 DLPV, 7°, 10°, 23°,...

In de periode van 2006- 2011 heeft de Vlaamse decreetgever niet stil gezeten, integendeel. Er werd gewerkt aan een nieuw decreet. In vorige alinea is beschreven dat de Gecoördineerde Gemeente- en Provinciekieswet niet langer van toepassing waren op de lokale en provinciale verkiezingen. Op 1 februari 2006 werd het Gemeentekiesdecreet goedgekeurd in het Vlaamse Parlement.¹²⁷ Maar op 24 mei 2006 volgde een gedeeltelijke schorsing door het GwH van een aantal bepalingen van het Gemeentekiesdecreet van 10 februari 2006.¹²⁸ Waardoor er aanpassingen aan de wettekst van 1 februari werden aangebracht.

De reden dat er in de periode van 13 juli 2001- 1 februari 2006 geen wetgevend optreden door het Vlaamse Parlement heeft plaatsgevonden, is te wijten aan het ontbreken van lokale en provinciale verkiezingen in deze periode.¹²⁹ Immers kon zich het probleem van overheveling van bevoegdheid dat had plaatsgevonden en de nood aan wetgevend Vlaams optreden pas stellen n.a.v. verkiezingen.

¹²⁶ Verder zal naar het Decreet lokale en provinciale verkiezingen gewezen worden als: DLPV.

Decreet houdende de organisatie van de lokale en provinciale verkiezingen van 8 juli 2011 houdende wijziging van Gemeentedecreet 15 juli 2005, het Provinciedecreet van 9 december 2005 en het decreet van 19 december 2008 betreffende de organisatie van de openbare centra voor maatschappelijk welzijn, *BS* 25 augustus 2011 (ed. 1), err., *BS* 6 februari 2012 (ed. 1).

¹²⁷ Ontwerp van decreet houdende wijziging van Gemeentekieswet, gecoördineerd op 4 augustus 1932, de wet van 19 oktober 1921 tot regeling van de provincieraadsverkiezingen en het decreet van 18 mei 1994 houdende regeling van het taalgebruik bij de verkiezingen, *Parl. St. Vlaams Parlement* 2005- 06, 1 februari, 638 nr. 3.

¹²⁸ GwH 24 mei 2006, nr. 90/2006. Echter werd het deel dat relevant is voor deze masterscriptie niet geschorst. Het handelde over de devolutieve werking van de lijststem.

¹²⁹ Echter is er wel in 2005 een wetgevend optreden geweest: het Gemeentedecreet. Deze heeft echter betrekking op de mandatenverdeling (na de verkiezingen), i.p.v. op de samenstelling van de kandidatenlijsten (voor de verkiezingen) zoals het DLPV. Dit is wetgeving m.b.t. minimumaantal vrouwelijke mandaten, zoals zal worden uiteengezet in het onderdeel 6. Gemeentedecreet en reeds is aangehaald bij de bespreking van artikel 11 bis GW.

"Dit decreet (DLPV) vervolledigt aldus het normerend werk op het vlak van de organieke regelgeving inzake gemeenten en provincies; voorheen zagen ook het Vlaams Gemeentedecreet, het Vlaams Provinciedecreet, een mini- kiesdecreet en een Vlaams OCMW- decreet het licht." GOES, D. en VENY, L., "De cirkel is rond: het Vlaamse decreet houdende de organisatie van lokale en provinciale verkiezingen", *Tijdschrift Gemeenterecht* 2012, afl. 1, (27) 27.

DEEL 1: JURIDISCH KADER

Hoofdstuk 6. Decreet lokale en provinciale verkiezingen

De eerstvolgende verkiezingen na deze bevoegdheidsoverheveling diende zich pas aan in oktober 2006. Tegen die achtergrond dient men het Gemeentekiesdecreet te bekijken.

De verhouding tussen de Gemeentekieswet en het Gemeentekiesdecreet dient als volgt te worden begrepen. Deze laatste heeft wijzigingen aangebracht in de Gemeentekieswet. Wanneer er in het navolgende de Gemeentekieswet wordt vernoemd, wordt eigenlijk bedoeld de Gemeentekieswet zoals gewijzigd door het Gemeentekiesdecreet.

Thans heeft de recentste wijziging (2011) niet zoveel om handen als de eerder doorgevoerde wijzigingen. Daardoor zal ook de eerdere wetgeving (Gemeentekiesdecreet) worden besproken, om een volledig beeld te krijgen.

In 2006 nam artikel 23 § 3, tweede lid Gemeentekieswet net als de federale quotawetten, een quotum van 50%.¹³⁰ De kandidatenlijsten dienen aldus volledig paritair te zijn, op 1 persoon na. Een verschil met de eerdere wetgeving waaraan bij de verkiezingen van 1994 en 2000 moest worden voldaan, met name de Wet Smet- Tobbyack is niet alleen te situeren op vlak van een verhoging van het quotum (van 30% naar 50%). In de Wet Smet- Tobbyack geldt het quotum slechts t.a.v. de te begeven zetels. Terwijl in de nieuwe Gemeentekieswet, een quotum is neergelegd t.a.v. het aantal voorgedragen kandidaten.¹³¹

Een ander verschilpunt tussen de Wet Smet- Tobbyack en de Gemeentekieswet is dat er een beperkt rits principe, enkel m.b.t. de eerste 3 plaatsen van de kandidatenlijst gold.¹³²

Wanneer men voorgaand onderdeel over de federale quotawetten erop na leest, dan vallen de gelijklopende regels op. Er kan dus worden gesteld dat hoewel deze quotawetten van 2002 geen gelding hadden in Vlaanderen, toch onrechtstreeks via eigen Vlaamse regelgeving (Gemeentekiesdecreet en Gemeentekieswet) werking heeft.

Nu werd er in 2011 in artikel 74 aangaande de eerste 2 plaatsen een rits principe vastgelegd. Hiermee heeft men de eerder bestaande rits die de eerste 3 plaatsen betrof, nog verstrengd. Vanuit een ander standpunt zou men kunnen beargumenteren, dat het geen verstrenging is van de regel, maar een versoepeling. In die zin dat het de eerste 3 plaatsen betrof en nu slechts de eerste 2 plaatsen.

Daarnaast werd er in 2011 nog een belangrijke wijziging doorgevoerd die onrechtstreeks een invloed kan hebben op de nieuwe genderpariteitsregel. Namelijk werd de lijststem afgezwakt tot 1/3.

Supra werd al gewezen op het feit dat het GwH overging tot schorsing van een deel van het decreet, het betrof aldus het deel over het thema van de lijststem.¹³³

¹³⁰ *Supra*. Onderdeel 5. b. Federale quotawetten van 2002.

¹³¹ L., VENY, "De nieuwe rechtsregels bij de verkiezingen van 8 oktober 2006 in het Vlaamse Gewest", *Tijdschrift Gemeenterecht* 2006, afl. 3, (3) 7 en 8.

¹³² Naast de invoering van de pariteitsregel is de Waalse decreetgever al een stap verder gegaan in 2004. Er werd reeds voorzien in de regel dat de eerste 2 plaatsen door beiden geslachten moeten ingenomen zijn.

Artikel L4142- 7 Wetboek van de plaatselijke democratie en decentralisatie, *BS* 12 augustus 2004.(ed. 1), err., *BS* 22 maart 2005 (ed. 1).

¹³³ *Supra* en voetnoot: GwH 24 mei 2006, nr. 90/2006. Echter werd het deel dat relevant is voor deze masterscriptie niet geschorst. Het handelde over de devolutive werking van de lijststem.

DEEL 1: JURIDISCH KADER

Hoofdstuk 6. Decreet lokale en provinciale verkiezingen

Wezen het wel opgemerkt dat de uiteindelijke oplossing waarvoor werd geopteerd en evenzo werd neergelegd in het decreet, dat de over te dragen lijststemmen slechts 1/3 bedragen, wel een weerslag heeft op regels m.b.t. genderpariteit. Namelijk op het *supra* besproken beperkte rits principe dat sinds de recentste wijziging enkel nog geldt voor de eerste 2 plaatsen. Immers neemt het belang van de volgorde dat men inneemt op de lijst af door deze "afzwakking van de lijststem". Dus er is een zekere connectie tussen deze twee regels opgenomen in het DLPV.¹³⁴

Voorgaande uitleg m.b.t. de afzwakking van de lijststem is aldus onlosmakelijk verbonden met de invraagstelling van de effectiviteit van de nieuw ingevoerde regel (eerste 2 plaatsen, gender-paritair i.p.v. eerste 3 plaatsen).

Vroeger, voor het DLPV, verliep het systeem van de lijststem als volgt. Ten eerste, werd er door het hoofdstembureau een verkiesbaarheidscijfer bepaald. Deze bestond uit "het kiescijfer van de lijst vermenigvuldigd met het aantal door de lijst behaalde zetels, dit product werd daarna gedeeld door het aantal behaalde zetels plus één en het aldus bekomen quotiënt vormde het verkiesbaarheidscijfer".¹³⁵ Ten tweede, na het bepalen van het verkiesbaarheidscijfer, "werd het aantal lijststemmen vermenigvuldigd met het aantal zetels dat de partij had verworven". Het product daarvan werd over de kandidaten verdeeld, beginnend met de eerste en zo liep men de volgorde van de lijst af".¹³⁶ In dit vroegere lijststemsysteem "konden de eerst geklasseerde kandidaten immers een beroep doen op de verzameling lijststemmen, om aan hun verkiesbaarheidscijfer te raken".¹³⁷ Dat is nog steeds zo, zij het evenwel in mindere mate. Namelijk slechts voor 1/3.

Dit is een aanzienlijke afname, dat niet zonder gevolg kan blijven. Zeker niet voor een regel zoals het beperkt ritsprincipe aangaande eerste 2 plaatsen, dat juist primair als doelstelling heeft dat een vrouw verkozen geraakt en dat een vrouw een hogere positie (uitvoerend mandaat) zou toebedeeld krijgen.

Een dergelijke regel rekent juist op de lijststem. Veel meer dan op de voorkeurstemmen. Toch zal blijken dat de doelstelling niet volledig wordt ondermijnd door de "afzwakking van de lijststem". Want ook voor voorkeurstemmen oefent de plaats van de kandidaat een zekere invloed uit op het aantal ervan.

¹³⁴ "...plots opvallend meer kandidaten buiten de nuttige volgorde verkozen werden. Een doorslaggevende rol speelde de halvering van de impact van de lijststem; met hetzelfde aantal voorkeurstemmen maakte men nu meer kansen op een zetel dan voordien." K. CELIS en P. MEIER, *De macht van het geslacht: gender, politiek en beleid in België*, Leuven, Acco, 2006, 35.

¹³⁵ J., ACKAERT, "De gemeenteraadsverkiezingen", Leuven, Davidsfonds, 1994, 16- 17.

¹³⁶ Ibid. Hier blijkt dan ook het belang van de volgorde der plaatsen op de kandidatenlijsten. De eerste plaatsen hebben het meest baat bij dergelijk vroeger lijststemsysteem.

¹³⁷ J., ACKAERT, K., DE CEUNICK, H., REYNAERT, K., STEYVERS, en T., VALCKE, "Doen wijzigende instructies ertoe?" De invloed van het gemeente(kies)decreet op de gemeenteraadsverkiezingen van 2006", *Res publica* 2007, (15) 20.

DEEL 1: JURIDISCH KADER

Hoofdstuk 6. Decreet lokale en provinciale verkiezingen

7. Gemeentedecreet

In het kader van deze masterscriptie zal er niet ingegaan worden op het gemeentedecreet in zijn algemeenheid, maar zullen hier de relevante artikelen worden aangehaald.¹³⁸ Waar het DLPV regelgeving bevat m.b.t. de samenstelling van de kandidatenlijsten zoals *supra* aangehaald, heeft het Gemeentedecreet regelgeving m.b.t. uitvoerende mandaten. Voorgaande gaat enkel op in geval men deze wetgeving bekijkt vanuit het perspectief van deze masterscriptie.¹³⁹ De relevante artikelen die zullen worden besproken in het navolgende, kunnen verder worden opgedeeld. Ten eerste, een artikel specifiek ter bevordering van vrouwen in de lokale politiek, met name artikel 44§4 Gemeentedecreet. Ten tweede, artikels die wijzingen bevatten t.a.v. eerdere regelgeving, eigenlijk nieuwigheden op het vlak van samenstelling van de gemeenteraad en het college van burgemeester en schepenen.

Het Gemeentedecreet bevat een specifieke regel ter bevordering van vrouwen in de lokale politiek. Zoals *supra* werd uiteengezet, werd er in 2005 uitwerking gegeven aan derde lid van grondwetsartikel 11bis door paragraaf 4 van het artikel 44 Gemeentedecreet. Op de inwerkingtreding moest men echter wachten tot 2007.

Artikel 44 §4 Gemeentedecreet bepaalt geheel in lijn met artikel 11bis GW, dat er in het college van burgemeester en schepenen personen van verschillend geslacht moeten zetelen. Er kan dus wederom slechts van een kleine stap in de goede richting worden gesproken.¹⁴⁰ Immers is dit een minimale aanwezigheid van vrouwen dat opgelegd wordt. Eén vrouw in het college van burgemeester en schepenen volstaat om aan dit vereiste te voldoen. Ook hier wordt er niet expliciet aangehaald dat er minimum 1 vrouw burgemeester of schepenen dient te zijn. Toch leert de reeds geschetste historiek dat ook deze bepaling op die wijze dient te worden benaderd.¹⁴¹

De vraag naar of de pariteitsregels zoals vervat in DLPV en m.b.t. mandaten in het Gemeentedecreet, nu ook tot meer vrouwelijke burgemeesters leidt, is een vraag dat vaak terug komt.¹⁴² Dit hoeft niet te verbazen gezien de ratio legis van 1 soort van pariteitsregel, namelijk het beperkte rits principe wat betreft de eerste 2 plaatsen.¹⁴³ Daarom zal er hier op in worden gegaan, bovendien komt het in deel 2 ook aan bod bij de vergelijking van de gegevens als variabele.

¹³⁸ Gemeentedecreet, BS 31 augustus 2005.

Met relevante artikelen wordt bedoeld op artikelen die in het kader van **deel 2** van de masterscriptie op één of andere manier aan bod zullen komen.

¹³⁹ Het Gemeentedecreet bevat nog allerhande andere bepalingen onderverdeeld in de te onderscheiden titels; bv. titel IV Planning en financieel beheer dat niks te zien heeft met de samenstelling van het gemeentebestuur.

Het onderscheid dient dus puur vanuit de invalshoek van deze masterscriptie te worden bekeken. Er wordt hiermee bedoeld op titel II Gemeentebestuur van het Gemeentedecreet. Meer bepaald titel II: hoofdstuk I. De gemeenteraad, hoofdstuk II. Het college van burgemeester en schepenen en hoofdstuk III. De burgemeester.

¹⁴⁰ In de memorie van toelichting wordt hier dan ook naar verwezen. Memorie van toelichting bij het ontwerp van Gemeentedecreet, *Parl. St. Vlaamse Regering, 2004- 05, 25 mei 2005, 80.*

¹⁴¹ *Supra*. Parlementaire voorbereidingen bij artikel 11bis GW, Wet Smet- Tobback,...

¹⁴² Hiermee wordt bedoeld op de artikels verschenen in de actualiteit. Genderpariteit wordt vaak gekoppeld aan de uitvoerende mandaten van burgemeester of schepenen.

¹⁴³ *Supra*. Vorig onderdeel 6. DLPV.

DEEL 1: JURIDISCH KADER
Hoofdstuk 7. Gemeentedecreet

Artikel 59 bepaalt de wijze van benoeming van de burgemeester. "De burgemeester wordt benoemd uit de verkozenen voor de gemeenteraad." Deze wordt voorgedragen door de gemeenteraad.¹⁴⁴ De bevoegdheden van de burgemeester worden uiteengezet onder hoofdstuk III, afdeling II Gemeentedecreet.

Uitzonderlijk kan de burgemeester een niet- verkozene zijn, daartoe is er wel een eensluidend advies van de deputatie vereist. Een andere voorwaarde is dat deze een gemeenteraadskiezer is van minimum 25 jaar. Dit volgt uit artikel 59 §2 Gemeentedecreet.

Artikel 59 §1, tweede lid Gemeentedecreet bepaalt dat er een opsplitsing van het mandaat van burgemeester kan plaatsvinden.¹⁴⁵ De burgemeester is normaliter eenzelfde persoon voor de hele legislatuur. Maar het kan dat de burgemeester voor een kortere termijn wordt aangesteld. Waarna hij opgevolgd wordt door een andere burgemeester. De ambtstermijn van de burgemeester wordt dan bv. opgesplitst in twee periodes en uitgeoefend door twee personen. In de praktijk komt dit voor, hetgeen zal blijken in **deel 2**. Bij wijze van voorbeeld kan hier al verwezen worden naar de gemeente Hoeselt. Daar blijft de huidige burgemeester dhr. G. Thijs aan tot einde 2015.

Bovendien bestaat er ook nog een onderscheid tussen waarnemend en titelvoerend burgemeester waar gebruik van kan worden gemaakt. Vb. Aalter dhr. P. Hoste en minister P. De Crem.

Voor 2007 was de burgemeester bovendien ook de voorzitter van de gemeenteraad. Hierover leest u meer in het navolgende.

In een voorontwerp werd er wel gewag gemaakt van de rechtstreekse verkiezing van de burgemeester.¹⁴⁶ Uiteindelijk werd het niet overgenomen in de definitieve versie van het gemeentedecreet. Tot op heden blijft dit een punt waarover gedebatteerd wordt. Om dit onderwerp te betrekken op deze masterscriptie kan men zich het volgende afvragen. Of de invoering van dergelijke regel, tot effect zou hebben dat er meer vrouwelijke burgemeesters zouden zijn? Verder zal deze hypothese in deze masterscriptie niet aan bod komen, doch verdiende het vermelding.¹⁴⁷

Met de artikels die wijzigingen doorvoeren, wordt gedoeld op andere artikels dan het centrale onderwerp die toch een weerslag hebben en/of van belang kunnen zijn. Volgende artikels ressorteren hieronder.

Sinds 2007 valt het ambt van voorzitter van de gemeenteraad niet noodzakelijk samen met deze van burgemeester. Deze wordt krachtens artikel 8 Gemeentedecreet voorgedragen volgens de regels aldaar vermeld. De uitverkorene voorzitter, wat inhoudt dat hij meer dan de helft van stemmen van alle verkozenen heeft verkregen, kan besluiten zijn mandaat als voorzitter niet op te nemen.¹⁴⁸ De gemeenteraadsvoorzitter heeft diverse functies. Zo zit hij de installatievergadering voor, neemt de eed

¹⁴⁴ Cf. voorzitter van de gemeenteraad.

¹⁴⁵ Weliswaar dient dit aangegeven te worden op de akte van voordracht.

¹⁴⁶ J., ACKAERT *et al.*, "Doen wijzigende instructies ertoe?" De invloed van het gemeente(kies)decreet op de gemeenteraadsverkiezingen van 2006", *Res publica* 2007, (15) 16.

¹⁴⁷ De hypothese zou als volgt kunnen uitgewerkt worden: er zal onderzocht moeten worden of er vrouwen zijn die het hoogste aantal voorkeurstemmen hebben behaald in hun gemeente die geen burgemeester zijn geworden.

¹⁴⁸ Artikel 8 §4 eerste lid Gemeentedecreet.

DEEL 1: JURIDISCH KADER
Hoofdstuk 7. Gemeentedecreet

af van de verkozen gemeenteraadsleden, roept de gemeenteraad bijeen, stelt de agenda van de vergadering op,...¹⁴⁹

De OCMW- voorzitter dient sinds de huidige legislatuur, dat een aanvang nam op 2 januari 2013, te worden beschouwd als een volwaardig lid van het college van burgemeester en schepenen.¹⁵⁰ Dat deze voorzitter als een volwaardig lid dient te worden beschouwd blijkt niet alleen uit artikel 44 §3, maar wordt ook bijgetreden door §5 dat stelt dat deze "in alle gevallen stemgerechtigd is in het college van burgemeester en schepenen".

Er kunnen aan de OCMW- voorzitter nog bijkomende taken worden toebedeeld, taken die normaliter aan een andere schepen worden toegekend. De mogelijkheid bestaat dat de OCMW- voorzitter in een bepaalde gemeente zich dus met meer dan alleen OCMW- zaken zal bezighouden. Wat het resultaat is van dat nu wel degelijk de OCMW- voorzitter een schepen is.

Echter gold deze verplichting tot opname van de OCMW- voorzitter als volwaardig lid van het college van burgemeester en schepenen nog niet in 2007.¹⁵¹ De voorzitter die aantrad in 2007 was dus niet noodzakelijkerwijze ook schepen. Het betrof toen nog geen verplichting, de colleges konden ervoor opteren om de OCMW- voorzitters geen lid te maken van het colleges van burgemeester en schepenen.¹⁵² *Infra*. in deel 2 zal dit ook blijken, niet alle OCMW- voorzitters zijn schepen in 2007. Er zullen er ook zijn die gemeenteraadslid (naast OCMW-voorzitter) zijn of noch van het college van burgemeester en schepen, noch van de gemeenteraad deel uitmaken (enkel OCMW-voorzitter).¹⁵³ Ook de mogelijkheid tot uitbreiding van de bevoegdheden van de OCMW- voorzitter gold nog niet.

In een parlementaire voorbereiding van 2005 over het Gemeentedecreet, werd zelfs de nauwere samenwerking tussen het gemeentebestuur en het OCMW als doelstelling vooropgesteld.¹⁵⁴ Dat de OCMW- voorzitter beschouwd wordt als volwaardig lid van het college van burgemeester en schepenen (hoewel nog geen verplichting in 2005) kadert in deze doelstelling. Deze regel is als het

¹⁴⁹ Vb. artikelen 7§2, §3 en 20 Gemeentedecreet.

¹⁵⁰ "De voorzitter van de raad voor maatschappelijk welzijn is van rechtswege schepen vanaf zijn verkiezing" Artikel 44 §3 Gemeentedecreet.

"Op te merken valt dat het college tot op dat ogenblik dus nog niet volledig is samengesteld. Vandaar dat de decreetgever getracht heeft om de tijdspanne tussen de verkiezing van de schepenen enerzijds en de verkiezing van de OCMW- voorzitter anderzijds zo kort mogelijk te houden. Uit de memorie van toelichting blijkt dat OCMW- wetgeving wordt aangepast in de zin dat de raad voor maatschappelijk welzijn van rechtswege dient samen te komen binnen 7 dagen na verkiezing van deze raad op de installatievergadering van de gemeenteraad." D. BEIRENS *et al.*, *Gemeente- en provinciedecreet: referaten van de interuniversitaire studiedagen*, Brugge, Die Keure, 2006, randnummer 65 en voetnoot 77, p 44.

¹⁵¹ Artikel 44 §3 Gemeentedecreet **zijn nog gewijzigd** bij artikel 30, 1° en 2° Decreet 23 januari **2009**, BS 4 februari 2009.

¹⁵² "De gemeenteraden kunnen wel beslissen dat de OCMW- voorzitter gedurende de eerstvolgende vernieuwing van de gemeenteraden (2007) nog geen deel zal uitmaken van het college." Memorie van toelichting bij het ontwerp van Gemeentedecreet, *Parl. St.* Vlaamse Regering, 2004- 05, 25 mei 2005, 12.

¹⁵³ In **deel 2** zal dit blijken doordat er een bijhorend nummer aan deze 3 te onderscheiden gevallen zal worden gegeven. Schepen en OCMW- voorzitter= 1, Gemeenteraadslid en OCMW- voorzitter=2 en enkel OCMW- voorzitter= 4. I.t.t. 2013, waar enkel nummer 4 aan de OCMW- voorzitter zal toekomen, aangezien de overige situaties dan wegvallen.

¹⁵⁴ *Ibid.* 8 en 9. "Doelstelling 12° de samenwerking tussen gemeenten en OCMW's versterken waardoor een consistent sociaal beleid gevoerd wordt op lokaal niveau."

DEEL 1: JURIDISCH KADER
Hoofdstuk 7. Gemeentedecreet

ware een maatregel ter verwezenlijking van de doelstelling.¹⁵⁵ Hetgeen ook te lezen is in de parlementaire voorbereiding van 2005 van het Gemeentedecreet.¹⁵⁶

¹⁵⁵ "Met deze aanpassingen wil de Vlaamse Regering er in de eerste plaats voor zorgen dat Raden voor Maatschappelijk Welzijn zo snel mogelijk in werking kunnen treden na de vernieuwing van de gemeenteraden. Zodoende wordt een maximale coördinatie van het beleid van beide lokale besturen bevorderd." J. ASTAES, C. BROUCKAERT, A. COOLSAET, J. DUJARDIN en W. SOMERS, *Gemeenteraad: bevoegdheden*, Brugge, Die Keure, 2011, 160, voetnoot 100.

¹⁵⁶ *Ibid.* 11 en 12.

8. Gewestbevoegdheid

In het kader van onderdeel 5. federale quotawetten werd erop gewezen dat deze wetten geen gelding hebben voor wat betreft de lokale en provinciale verkiezingen. Daarenboven diende zich een nieuwe regelgeving d.m.v. Gemeentekiesdecreet aan o.w.v. de bevoegdheidsoverheveling (federaal naar gewest) m.b.t. de gemeenteraads- provincieraadsverkiezingen in 2001. Hetgeen aan bod kwam bij onderdeel 6. DLPV. Op evenredige wijze kan worden aangehaald dat bij het vaststellen van het Gemeentedecreet door het Vlaamse Gewest gebruik is gemaakt van die toegekende bevoegdheid (Gemeentedecreet *supra* uiteengezet in voorgaand hoofdstuk).¹⁵⁷ Ten slotte, is het niet onbelangrijk om stil te staan bij de uitbreiding van de gewestbevoegdheden in 2001 en het aan de basis daarvan liggende Lambermontakkoord en vijfde staatshervorming. Omdat één van de belangrijkste verwezenlijkingen het lokale bestuur betroffen. En het lokale bestuur maakt juist een onderdeel uit van het centrale onderwerp van deze masterscriptie.

Daar blijkt uit vorige alinea dat er in voorgaande onderdelen regelmatig naar de bevoegdheidsoverheveling van het federale niveau naar het gewestelijk niveau werd verwezen, zal er hier kort duiding aan worden gegeven.

Artikel 6, § 1, VIII, eerste lid, 4°, eerste lid, a) BWHI staat centraal.¹⁵⁸ In 2001 verkregen de gewesten de bevoegdheid om regelgevend op te treden m.b.t. de organisatie van de verkiezingen van de gemeenteraad en de provincieraad.¹⁵⁹ De vijfde staatshervorming en het Lambermontakkoord vormden de aanleiding tot deze bevoegdheidsoverheveling neergelegd in de wet van 13 juli 2001.

Naar deze vijfde staatshervorming wordt ook wel verwezen als volgt: "de voornaamste hervorming zonder grondwetsherziening" in A. ALEN en K. MUYLLE.¹⁶⁰ Echter dat er geen grondwetsherziening vereist was om bevoegdheidsoverheveling (zoals neergelegd in de staatshervorming) door te voeren, was niet zo evident. Hiermede wordt bedoeld op het punt van discussie tussen de federale overheid (regering) en de Raad van State, te weten de vereiste dat de "provinciale en gemeentelijke instellingen *bij wet* dienen te worden geregeld".¹⁶¹

¹⁵⁷ G. GOEDERTIER, en J. VANDE LANOTTE, *Handboek Belgisch publiekrecht*, Brugge, die Keure, 2010, 1270.

¹⁵⁸ Bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming van de instellingen, *BS* 15 augustus 1980.

Bijzondere wet van 13 juli 2001 houdende overdracht van diverse bevoegdheden aan de gewesten en de gemeenschappen, *BS* 3 augustus 2001.

¹⁵⁹ Artikel 4 Bijzondere wet houdende de overdracht van diverse bevoegdheden aan de gewesten en gemeenschappen van 13 juli 2001, *BS* 3 augustus 2001.

Ingevoegd in huidig artikel 6, § 1, VIII, eerste lid, 4°, eerste lid, a) BWHI.

¹⁶⁰ A., ALEN en K., MUYLLE, *Handboek van het Belgisch Staatsrecht*, Mechelen, Kluwer, 2011, 216.

¹⁶¹ Artikel 162, eerste lid GW.

Tevens het legaliteitsbeginsel genoemd. G., GOEDERTIER, en VANDE J., LANOTTE, *Handboek Belgisch publiekrecht*, Brugge, die Keure, 2010, 1270.

De zienswijze van de federale overheid (regering) was dat "krachtens de rechtspraak van het Grondwettelijk Hof, de bijzondere wetgever kan afwijken van het verbod voor de gemeenschappen en de gewesten om de door de GW aan de wet voorbehouden aangelegenheden te betreden. Doordat dat verbod zou voortvloeien uit artikel 19 §1, eerste lid BWHI".

De zienswijze van de Raad van State m.b.t. dit punt was dat artikel 19 §1, eerste lid BWHI slechts betrekking zou hebben op de *instrumentele* bevoegdheden en niet op de *materiële* bevoegdheden.

DEEL 1: JURIDISCH KADER
Hoofdstuk 8. Gewestbevoegdheid

Het uiteindelijke antwoord op deze discussie van de federale overheid (regering) n.a.v. het advies van de Raad van State ter zake is te lezen in het gewijzigde artikel 19 §1, eerste lid BWHI. Er wordt aldus een onderscheid gemaakt tussen de voorbehouden aangelegenheden die vervat zijn in de GW **voor** de Staatshervorming van 1980 en diegene die vervat zijn in de GW **na** de Staatshervorming van 1980.¹⁶² Dus werd er geen grondwetsherziening doorgevoerd, enkel een wijziging van een bijzondere wet.

Bij de vierde Staatshervorming vond er reeds een overheveling van bevoegdheden plaats naar de gewesten die betrekking hadden op de gemeenten en de provincies. De bevoegdheidsoverheveling dat in kader van deze masterscriptie toelichting verdient, kan gezien worden als een continuüm hiervan. Als achterliggende reden voor deze bevoegdheidsoverdracht kan er worden volstaan met te refereren naar het feit dat het niet onlogisch werd bevonden "dat er in een federaal staatsbestel de organisatie van lokale besturen (gemeenten en provincies) in handen is van de deelstaten".¹⁶³

Aangaande artikel 162 GW kan nog worden vermeld dat het 1 van de twee bepalingen is die grondwettelijk gezien in acht dienen te worden genomen m.b.t. regelgeving inzake provincies en gemeenten.¹⁶⁴ T.a.v. de provincies en gemeenten geldt het beginsel van de lokale autonomie, hetgeen in acht dient te worden genomen.¹⁶⁵ De wetgevende bevoegdheid van de gewesten m.b.t. gemeenten en provincies wordt hierdoor begrensd. Begrenzings van dit beginsel zijn: de normenhiërarchie en de bevoegdheid van de federale staat. Op zijn beurt is de bevoegdheid van de federale staat dan weer begrensd door het evenredigheidsbeginsel.¹⁶⁶

Beide zienswijzen zijn weergegeven in A., ALEN en K., MUYLLE, *Handboek van het Belgisch Staatsrecht*, Mechelen, Kluwer, 2011, 217.

Staat *supra* vermeld bij het onderdeel over artikel 11 bis en de vraag of de vereiste van minimumaanwezigheid van 1 vrouw, geponeerd door dit grondwetsartikel, toepasselijk is op de gemeenteraden.

¹⁶² Artikel 19 §1, eerste lid BWHI, zoals gewijzigd bij artikel 11 Bijzondere wet 13 juli 2001, *BS* 3 augustus 2001.

A., ALEN en K., MUYLLE, *Handboek van het Belgisch Staatsrecht*, Mechelen, Kluwer, 2011, 217.

¹⁶³ Er wordt in de Memorie van toelichting bij het ontwerp van bijzondere wet houdende de overdracht van diverse bevoegdheden aan de gewesten en gemeenschappen, *Parl. St.* Senaat 2000- 01, 29 maart 2001, 2- 709/ 1, 3. verwezen naar Punt V. Regionalisering van gemeente- en provinciewet van het akkoord van 16 oktober 2000 (Lambermontakkoord).

¹⁶⁴ A., ALEN en K., MUYLLE, *Handboek van het Belgisch Staatsrecht*, Mechelen, Kluwer, 2011, 220.

G., GOEDERTIER, en J., VANDE LANOTTE, *Handboek Belgisch publiekrecht*, Brugge, die Keure, 2010, 1269- 1270.

¹⁶⁵ "Het beginsel van lokale autonomie veronderstelt dat de lokale overheden zich elke aangelegenheid kunnen toe-eigenen waarvan zij menen dat het tot hun belang behoort en het kunnen regelen zoals zij dat opportuun achten." A., ALEN en K., MUYLLE, *Handboek van het Belgisch Staatsrecht*, Mechelen, Kluwer, 2011, 220.

Bovendien wordt het beginsel van lokale autonomie ook vanuit internationaal niveau opgelegd. Sinds 1995 bepaalt artikel 2 en 3 van het Europees Handvest inzake de lokale autonomie, Straatsburg, 1995.

Ten slotte, het begrip "gemeentelijk belang". Wat dit juist inhoudt, daarover is er geen consensus. Er zijn ter zake 2 stelling: 1) "het heeft geen vaste inhoud: de gemeenten hebben een initiatiefrecht, maar de wetgever kan een materie verheffen en daardoor aan hun onttrekken" en 2) "het begrip heeft wel een harde kern dat men ongemoeid moet laten". D. BEIRENS, M. BOES, I. CARLENS en J. DUJARDIN, *Gemeente- en provinciedecreet: referaten van de interuniversitaire studiedagen*, Brugge, Die Keure, 2006, 19- 21.

¹⁶⁶ *Ibid.*

Verder dient er nog op gewezen dat artikel 7bis en 16 BWHI bescherming van de faciliteitengemeenten beogen. GOEDERTIER, G. en VANDE LANOTTE, J., *Handboek Belgisch publiekrecht*, Brugge, die Keure, 2010, 1269- 1050 en 1051.

DEEL 1: JURIDISCH KADER
Hoofdstuk 8. Gewestbevoegdheid

Niet alleen juridisch dient men deze 2 verkiezingen, enerzijds federale verkiezingen en anderzijds lokale verkiezingen van elkaar te onderscheiden o.w.v. de regelgevende bevoegdheid die ook gelegen is bij overheden van een ander niveau. Te weten het federale niveau en het gewestelijke niveau. Bovendien dient men dit onderscheid ook door te trekken naar de resultaten/ vergelijkingen die zullen aan bod komen in deel 2. Namelijk mogen resultaten, bevindingen van federale verkiezingen niet doorgetrokken worden naar de lokale verkiezingen.¹⁶⁷

Er bestaat weliswaar een mogelijkheid dat de kiezer d.m.v. zijn stemgedrag toch een toon wil aangeven voor federale of regionale verkiezingen die later zullen plaatsvinden. Hiermee wordt bedoeld op het feit dat de kiezer ook bij lokale verkiezingen al stilstaat bij latere federale en/ of regionale verkiezingen. En met deze partijen/ kopstukken van partijen op federaal niveau en/of regionaal niveau zijn stem bij lokale verkiezingen laat beïnvloeden.¹⁶⁸

Verder dient er ook de aandacht te worden gevestigd op volgend feit. Binnen de kandidatenlijsten die voorkomen op lokaal vlak kan er een onderscheid worden gemaakt naargelang ze al dan niet binding hebben met een federale en/of regionale partij. De lijsten die dergelijke binding vertonen komen op onder een nationaal nummer. Dit kan worden aangetoond door de algemene, voorafgaande loting die plaatsvindt n.a.v. de gemeenteraads- en provincieraadsverkiezingen, voor gemeenten gelegen in het Vlaamse Gewest. Bij deze loting wordt er een nummer toegekend aan elke kandidatenlijst die kan worden gerelateerd aan een federale en/of regionale partij. Dit nummer en meer algemeen de volgorde van dergelijke lijsten, zullen worden gerespecteerd bij de opstelling van het kiesformulier in de stembokjes.

De overige lijsten zullen in die volgorde voorkomen na de lijsten die opkomen onder een nationaal nummer (lijsten die binding hebben met een partij op federaal en/of regionaal vlak).

Concluderend kan er dus worden gesteld dat er in het stembokje een onderscheid wordt gemaakt naargelang er een binding is met een federale en/of regionale partij. Dit zou erop kunnen wijzen dat de verschilpunten tussen lokale en andere niveaus (federaal, regionaal) aan het wegebben zijn. Zeker

Bovendien zijn de bevoegdheden van de gewesten nog begrensd door artikel 6§1, VIII en 7 BWHI. Ook daarin komt de bescherming van de faciliteitengemeenten tot uiting. De federale overheid blijft bevoegd voor de reeds doorgevoerde regelingen "n.a.v. de splitsing van de provincie Brabant en inzake de bescherming van de Nederlandstaligen in de gemeenten van het Brusselse hoofdstedelijke Gewest, **alsook de pacificatiewet van 9 augustus 1988**". A., ALEN en K., MUYLLE, *Handboek van het Belgisch Staatsrecht*, Mechelen, Kluwer, 2011, 220 en 221. G., GOEDERTIER, en J., VANDE LANOTTE, *Handboek Belgisch publiekrecht*, Brugge, die Keure, 2010, 1269- 1050 en 1051.

Opmerking m.b.t. de pacificatiewet, deze komt nog aan bod bij deel 2, in het licht van de faciliteitengemeenten. Namelijk geldt er een andere regeling m.b.t. de OCMW- voorzitters dan in het Vlaamse Gewest. *Zie infra*.

¹⁶⁷ Niet alleen o.w.v. anders schuldig zou maken aan "ecologische fout", zie *infra*. Ook o.w.v. de specifieke kenmerken die gemeenteraadsverkiezingen doen verschillen van andere, zoals federale verkiezingen. Neem bv. de lokale lijsten, die geen binding hebben met een federale partij. Of het feit dat kiezers zich het best thuis voelen op het lokale niveau. J. ACKAERT, *De gemeenteraadsverkiezingen*, Leuven, Davidsfonds, 1994, 27.

Voeg daar dan nog het volgende aan toe: "Omdat deze verkiezingen een relatief kleinschalig gebeuren is, kan het van een beperkt aantal voorkeurstemmen afhangen of een kandidaat al dan niet een zitje krijgt in de gemeenteraad. S. FIERS, B. MADDENS, I. VANLANGENAKKER en K. WEEKERS, "Op zoek naar een verklaring voor de persoonlijke score van de kandidate bij lokale verkiezingen", *Res publica* 2007, 133.

¹⁶⁸ "Populariteitspoll voor federale verkiezingen" wordt dit fenomeen genoemd in J., BUELENS, K., DESCHOUWER en B., RIHOUX, *Tussen kiezer en hoofdkwartier*, Brussel, VUBPress, 142.

DEEL 1: JURIDISCH KADER
Hoofdstuk 8. Gewestbevoegdheid

wanneer men daaraan toevoegt: het argument dat *supra op deze pagina* werd uiteengezet, m.b.t. het stemgedrag van de kiezer die mogelijks al een toon wil zetten voor latere federale en/of regionale verkiezingen.

In deel 2 zal er niet dieper worden ingegaan op de soorten lijsten die hier werden aangehaald, het ligt buiten het bestek van deze masterscriptie.

Redenen om toch vergelijkingen met federale en regionale verkiezingen niet te betrekken zijn diegene vermeld op vorige pagina. Daarenboven zou het een ecologische fout uitmaken. Een ecologische fout is het geval waarbij dat kenmerken van een hoog niveau worden doorgetrokken naar kenmerken van een laag niveau. Het hoog niveau zijnde: federale of regionale niveau en laag niveau zijnde: lokale (gemeentelijke) niveau. Als men resultaten en bijhorende bevindingen van federale of regionale verkiezingen in de vergelijking zou meenemen, is men onderhavig aan deze fout.¹⁶⁹ Ondanks de aangebrachte argumenten van vorige alinea's die het tegendeel beweren.

Er zal in deel 2 toch worden uitgegaan van de argumenten die aanvoeren dat vergelijkingen tussen lokale en federale of regionale verkiezingen niet zomaar kunnen worden doorgevoerd.

¹⁶⁹ Prof. Dr. Dhr. J. Ackaert verwijst hiernaar: " "Wie zich vergaapt aan de nationale schaduwen op de gemeentepolitiek mist essentiële lokale politieke spelregels, zoals de impact van individuele kandidaten, de electorale troefkaart van het burgemeesterschap en in mindere mate schepenen en globaal het grotere vertrouwen dat mensen in het lokaal bestuur stellen, vergeleken met andere overheden" in "Neutrale trends echoën, maar ook niet meer dan dat"; Politicoloog Johan Ackaert verwacht geen N- VA- landslide bij gemeenteraadsverkiezingen", X, *Nieuwsblad*, 9/02/2012. http://www.nieuwsblad.be/article/detail.aspx?articleid=DMF20120209_014

9. Botsing van grondrechten

Na een weergave in vorige hoofdstukken van de huidige stand van de wetgeving ter bevordering van vrouwen in de politiek, is het nu tijd om stil te staan bij hoe bepaalde wetgeving zich tot elkaar verhoudt.

In vorig hoofdstuk werd artikel 162 GW al aangehaald, maar dan in het licht van de Staatshervorming. Echter ligt er nog een belangrijk beginsel in artikel 162, tweede lid, 1° vevat, zijnde dat de "de wet de rechtstreekse verkiezing van leden van de provincieraden en gemeenteraden verzekert".

De Grondwet verzekert dus m.a.w. de **rechtstreekse** verkiezing van de gemeenteraden. D.w.z. zonder enige vorm van inmenging, door bijvoorbeeld wetgeving.

Artikel 11bis GW. dat besproken werd in hoofdstuk 2 van deel 1. In het derde lid van artikel 11bis GW worden de gemeenteraden niet vernoemd. Nochtans wordt er in het eerste lid van artikel 11bis GW een algemeen beginsel neergelegd waarin "de gelijke toegang tot de openbare mandaten en tot de door verkiezing verkregen mandaten is neergelegd". Het derde lid is slechts een explicitering hiervan.

Wanneer beide grondwetsartikelen dan samen worden bekeken, rijst de vraag of ook de gemeenteraad uit personen van verschillend geslacht dient te bestaan.

Er zou kunnen worden beargumenteerd dat het **derde lid** van artikel 11bis GW restrictief dient te worden geïnterpreteerd.¹⁷⁰ Dat zou betekenen dat de regel van personen van verschillend geslacht voor de gemeenteraad niet hoeft gerespecteerd te worden. Deze restrictieve zienswijze zou dan in lijn liggen met artikel 162, tweede lid, 1° dat de rechtstreekse verkiezing van de gemeenteraad als beginsel vooropstelt.

Echter kan vorige interpretatie mijns inziens niet bijgetreden worden, daar in het **eerste lid** van artikel 11bis GW de gelijke toegang van de zowel vrouwen als mannen tot de mandaten als beginsel poneert. De zienswijze in vorige alinea gaat dus volledig voorbij aan dit eerste lid en het erin vervatte beginsel.

Daarom verdient volgende stelling aandacht. Er vindt hier een botsing van grondrechten plaats. Namelijk enerzijds garandeert artikel 11bis GW gelijke toegang tot de door verkiezing verkregen mandaten voor beide geslachten en anderzijds garandeert artikel 162 GW de rechtstreekse verkiezing van de gemeenteraadsleden.¹⁷¹ Bij een dergelijke botsing van rechten op eenzelfde niveau in de normenhiërarchie kan deze hiërarchie geen oplossing bieden.

Dus zelfs wanneer het derde lid restrictief wordt geïnterpreteerd en dus de gemeenteraad er moedwillig niet in is vermeld, dan nog dient men met het algemeen gestelde beginsel van het eerste lid rekening te houden.

Doch dient er verder nog te worden vermeld dat dit probleem zich niet enkel stelt m.b.t. de gemeenteraadsleden *sensu stricto*, maar ook t.a.v. de schepenen en de burgemeester die de facto ook

¹⁷⁰ Ter uitvoering hiervan wat betreft het college van burgemeester en schepenen: Artikel 44§4 Gemeentedecreet.

¹⁷¹ De door verkiezing verkregen mandaten, ervan uitgaande dat de mandaten van gemeenteraadsleden ook onder deze term vallen. Bij de parlementaire voorbereidingen komen deze niet expliciet aan bod.

DEEL 1: JURIDISCH KADER
Hoofdstuk 9. Botsing van grondrechten

aangemerkt kunnen worden als gemeenteraadsleden.¹⁷² In lijn van deze redenering kan er dus worden aangehaald dat artikel 162 GW de wetgever niet heeft belet om artikel 11bis, derde lid in te voegen.

Er zou dus kunnen worden gesteld, in lijn met voorgaande redenering, dat artikel 162 GW ook voor de nog niet- bestaande regelgeving om personen van verschillend geslacht te hebben in de gemeenteraad, geen beletsel kan/ zal vormen.

Normaliter wordt aan een dergelijke botsing van grondrechten getracht een uitkomst te worden geboden via een afweging.¹⁷³ Het betreffen hier namelijk rechten die zich situeren op eenzelfde niveau in de hiërarchie der normen.

Een opmerking dat aan deze probleemstelling dient toegevoegd te worden is dat er nog een ander grondrecht bestaat waar door de regelgeving in artikel 11bis op wordt ingegrepen. Met name het stemrecht.

Hoe verhoudt artikel 11bis GW en de hier aangehaalde problematiek van botsing van grondrechten zich dan met het stemrecht waarnaar wordt verwezen in een ander artikel van de Grondwet, artikel 8, tweede lid GW?

Het stemrecht kan verder onverdeeld worden in een actief en een passief stemrecht. Het actief stemrecht is het recht om te stemmen, terwijl passief stemrecht slaat op het recht om zich kandidaat te stellen.¹⁷⁴ Er is een link tussen het passief stemrecht en de doorstroming van vrouwen in de politiek. "Namelijk bracht het passief kiesrecht voor vrouwen de vraag naar hun instroom in de politiek aan de orde."¹⁷⁵ Echter wanneer er *infra* stemrecht zal vermeld worden, zal er worden bedoeld op het actief stemrecht.

Wordt er door de regelgeving vervat in artikel 11bis GW geen afbreuk gedaan aan het stemrecht? Het is namelijk één van de basisbeginselen van een rechtsstaat om te mogen stemmen en daarenboven om te stemmen op de persoon (weliswaar op kandidatenlijst staat) naar eigen keuze. Tast een dergelijke verplichting tot opnemen van personen van verschillend geslacht in het college van burgemeester en schepenen niet de invulling van het stemrecht aan? Kan dergelijke regelgeving vanuit democratisch oogpunt?

Want wat uiteindelijk deze regelgeving bewerkstelligt, is dat er in het hypothetische geval dat er geen vrouw verkozen zou zijn in een gemeente, toch een vrouw tot gemeenteraadslid, schepenen of burgemeester zal moeten benoemd worden. Voor de burgemeester en schepenen hoeft dit niet voor

¹⁷² Uitzondering hierop is wanneer ze niet als gemeenteraadslid werden verkozen. Artikel 5§2 Gemeentedecreet.

¹⁷³ In de bewoordingen van het GwH: zoeken naar een "billijk evenwicht". "De methode dat het EHRM hanteert om een evenwicht te zoeken is: is er een legitiem doel, is het pertinent om dat doel te bereiken en is het noodzakelijk." G. GOEDERTIER en J. VANDE LANOTTE, *Handboek Belgisch publiekrecht*, Brugge, die Keure, 2010, 287.

¹⁷⁴ *Ibid.* 315.

¹⁷⁵ K. CELIS en P. MEIER, *De macht van het geslacht: gender, politiek en beleid in België*, Leuven, Acco, 2006, 22

DEEL 1: JURIDISCH KADER

Hoofdstuk 10. Slotbemerkingen over wetgeving ter bevordering van vrouwen in de politiek

problemen te zorgen; zij kunnen ook buiten de gemeenteraad worden benoemd. Ze hoeven dus niet noodzakelijkerwijze verkozen te zijn.¹⁷⁶

Hetgeen volgens mij impliceert dat indien artikel 11bis, derde lid, zou gelden voor de gemeenteraad, wel op indirecte wijze zou worden ingegrepen op het stemrecht. Uitgaande van het hypothetische geval zou dat betekenen dat de kiezers op één vrouw genoeg hadden moeten stemmen opdat één vrouw als verkozen zou worden aangemerkt.

Voorgaande stelling m.b.t. het stemrecht is geldig, daar de gemeenteraadsleden rechtstreeks verkozen worden in tegenstelling tot het college van burgemeester en schepenen.¹⁷⁷

De weergegeven uiteenzetting m.b.t. het stemrecht en een eventuele botsing met een nog niet bestaande regel dat de gemeenteraad zou dienen te bestaan uit personen van verschillend geslacht, is een argument waarom artikel 11bis GW niet zou *mogen* gelden t.a.v. de gemeenteraad. Het zou in de discussie van botsing van grondrechten (artikel 11bis en artikel 162 GW) een bijdrage kunnen leveren als argument dat artikel 162 GW boven artikel 11bis zou gelden t.a.v. van de gemeenteraden.

Uiteraard kan er hier geen sluitende oplossing voor de vermelde botsing van grondrechten worden geboden. Het geeft echter wel stof tot nadenken.

10. Slotbemerkingen over wetgeving ter bevordering van vrouwen in de politiek

In België worden genderquota en "parity democracy" als het ware aan elkaar gekoppeld.¹⁷⁸ Dit blijkt uit de weergave van de wetgevende stappen. Genderpariteit als doel werd nagestreefd door middel van genderquota in te voeren.

Is dit wel de juiste keuze geweest? Om deze 2 aan elkaar te relateren? Eerder onderzoek wees uit dat gesloten lijsten zich beter lenen tot het bereiken van de gewenste effecten van quota. Echter heeft juist een evolutie naar de tegenstelde kant plaatsgevonden; naar open lijsten.¹⁷⁹

Het Belgische kiessysteem (ook t.a.v. lokale verkiezingen) bestaat uit een proportioneel systeem, dit in tegenstelling tot een meerderheidssysteem. Eén van de soorten proportionele systemen, is het lijststelsel dat ook toepassing vindt. Deze is het meest gendergevoelig. Echter opdat dit het gewenste effect zou hebben, om echt gender bevorderend te kunnen werken, moet er een groot

¹⁷⁶ Artikel 5§2 *jo.* artikel 44§5 en artikel 59§2 Gemeentedecreet. Mogelijkheid tot benoeming buiten de gemeenteraad.

¹⁷⁷ *Ibid.* Met in tegenstelling wordt bedoeld op de mogelijkheden tot benoeming buiten de gemeenteraad. Bovendien artikel 6 Gemeentedecreet ter uitvoering van artikel 162, tweede lid, 1° GW.

¹⁷⁸ P. MEIER, "From laggard to leader: Explaining the Belgian gender quotas and parity clause", *West-European Politics*, maart 2012, Vol. 35, afl. 2, (362) 369.

¹⁷⁹ Quota: deze term omvat ook de regel van eerste 2 plaatsen van een verschillend geslacht. Voor dergelijk quotum is het beter dat de plaats op de lijst er wel toe doet.

De evolutie vloeit voort uit afzwakking van de lijststem. P. MEIER, "De man- vrouw verhoudingen na de verkiezingen van oktober 2006", *Samenleving en politiek* 2006, (31) 34- 35.

DEEL 1: JURIDISCH KADER

Hoofdstuk 10. Slotbemerkingen over wetgeving ter bevordering van vrouwen in de politiek

aantal zetels te begeven zijn.¹⁸⁰ Vandaar dat in deel 2 bij regressiemodellen de variabele relatieve plaats ook zal worden opgenomen of dit een verklarende factor kan vormen.¹⁸¹

Verder bestaan er nog binnen het lijststelsel 2 mogelijkheden: gesloten en open lijsten. Zoals reeds vermeldt, wordt er gewerkt met een open lijststelsel. En dat terwijl genderquota meer gebaat zijn bij een gesloten lijststelsel.¹⁸²

Er dient een nuancering gemaakt te worden op deze zwart-witstelling: "de gemeenteraadsverkiezingen hebben een quasi-open lijst-karakter".¹⁸³

Verder kan er over de quota nog worden gesteld dat ze nog een ander soort invloed kunnen uitoefenen. Met name dat "vrouwen meer het moderne curriculum volgen dan de klassieke politieke loopbaan: 'vrouwen volgen dat klassieke parcours minder, omdat men hen harder nodig heeft. Ze worden dus sneller hogerop geduwd' (christen-democratische familie)." Dat is een tendens die overigens algemeen waarneembaar is.¹⁸⁴ Op die wijze is er dus ook een invloed van quota.

Er kan nog de bemerking worden gemaakt dat er ook andere variabelen een invloed uitoefenen op de ondervertegenwoordiging van vrouwen. Bv. kiesstelsel, partijstelsel, partijcontext, rekruteringsproces,...¹⁸⁵ Deze zullen echter niet aan bod komen in het volgende deel.

Ten slotte, wat zijn de raadgevingen die o.b.v. dit juridisch kader al kunnen gegeven worden naar de toekomst toe?

Daarnaast stelt MEIER echter vast dat het politiek draagvlak ontbreekt om nog verdergaande quota in te voeren.¹⁸⁶ Desondanks voert MEIER verder aan dat verdergaande quota juist daardoor nodig zijn. Immers wanneer er geen politiek draagvlak hiervoor is, zal het ook niet spontaan tot stand komen.¹⁸⁷

¹⁸⁰ K. CELIS en P. MEIER, *De macht van het geslacht: gender, politiek en beleid in België*, Leuven, Acco, 2006, 35-39.

"Echter dient ook opgemerkt dat als er teveel partijen opkomen, het effect van het lijststelsel ook verloren gaat." *Ibid.* 39.

¹⁸¹ Relatieve plaats = volgnummer / zetels. Zie *infra* deel 2, hoofdstuk over regressiemodellen.

¹⁸² *Ibid.* 39, 54 en 55.

¹⁸³ "Er is niet alleen competitie tussen de verschillende lijsten, maar ook tussen de kandidaten van eenzelfde lijst. Ook al omdat de gemeenteraadsverkiezing een relatief kleinschalig gebeuren is, kan het van een beperkt aantal voorkeurstemmen afhangen of een kandidaat al dan niet een zitje krijgt in de gemeenteraad." S. FIERS *et al.*, "Op zoek naar een verklaring voor de persoonlijke score van de kandidaten bij lokale verkiezingen", *Res publica* 2007, 133.

¹⁸⁴ Zie S. ERZEEL *et al.*, *Belgische partijen en sekselijkheid. Een trage maar gestage evolutie?*, Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen, Brussel, 2006, 43 en 44.

Waarbij er met klassieke politieke loopbaan wordt bedoeld op loopbaan dat wordt opgebouwd vanuit het lokale niveau naar de hogere niveaus. (onder naar boven) Terwijl een moderne politieke loopbaan, begint met zich kandidaat te stellen op de hoogste niveaus en daarna probeert men door te dringen op het lokale niveau. (boven naar onder) *Ibid.* 43.

¹⁸⁵ K. CELIS en P. MEIER, "Drempels en dromen: hoe mannelijk overwicht in Belgische politiek terugschroeven?", *De gids op maatschappelijk gebied* 1999, afl. 4, (4) 6-8.

¹⁸⁶ P. MEIER, "Een vergelijkend perspectief op de positie van mannen en vrouwen in de politiek", *Res publica* 2007, afl. 1, (46) 64.

¹⁸⁷ *Ibid.*

DEEL 1: JURIDISCH KADER

Hoofdstuk 10. Slotbemerkingen over wetgeving ter bevordering van vrouwen in de politiek

Deze vaststellingen hebben betrekking op het reeds bestaande quotum van burgemeester en schepenen.¹⁸⁸

Mijns inziens is er nog een andere juridische reden dat de invoering van verdergaande quota kan verhinderen, wanneer men er zou over denken om een quotum in te voeren in de gemeenteraad. Namelijk de *supra* weergegeven grondwettelijke bezwaren m.b.t. artikel 162 GW en artikel 8 GW. Doch zou het actief stemrecht van laatstgenoemd grondwetsartikel ook roet in het eten kunnen gooien voor een verdergaande quota voor het college van burgemeester en schepenen. Maar is dat bij de uiteindelijke zetelverdeling (d.m.v. coalities) soms ook al niet het geval? De kiezer heeft daarin ook niet het laatste woord. Dus zolang er bij ten eerste, de kiezers en ten tweede, bij de beleidsvoerende partijen geen interne overtuiging heerst dat meer vrouwen een uitvoerend mandaat moeten krijgen, zal het mijns inziens nog een lange, trage op weg hiernaartoe zijn.¹⁸⁹

Op de vraag of het wel de juiste keuze is geweest om parity democracy en genderquota aan elkaar te koppelen, daarover zal volgend analyserend deel 2 geen uitsluitel kunnen geven. Wat er echter wel kan worden gedaan, is vergelijken en kijken of er daadwerkelijk meer vrouwen zijn doorgestroomd naar de lokale politiek. En dat vormt toch al aanzet tot een antwoord op die vraag.

¹⁸⁸ *Ibid.* 61 en 62.

¹⁸⁹ Dat er bij de partijen nog steeds geen interne overtuiging heerst, blijkt uit o.a. het ontbreken van het politieke draagvlak zoals aangehaald werd, uit de *supra* geschetste verklaringen (hoofdstuk gelijkheidsbeginsel in de praktijk) en de *infra* genoemde geringere aanwezigheid bij vrouwen van de "politieke microbe" (algemeen beeld over verkozenen in deel 2). Bovendien zal dit ook algemeen blijken uit de gestage evolutie op dit vlak in deel 2.

DEEL 1: JURIDISCH KADER

Hoofdstuk 10. Slotbemerkingen over wetgeving ter bevordering van vrouwen in de politiek

DEEL 2: ANALYSE VAN RESULTATEN EN EFFECTEN VAN ARTIKEL 74 DLPV

Inleiding

Na in deel 1 het juridisch kader weer te hebben gegeven, zal er in dit deel 2 worden ingegaan op de uitslagen van de gemeenteraadsverkiezingen van 2006 en 2012. Deel 1 vormt dus het juridische kader dat als wetgeving ten grondslag ligt niet alleen op het vlak van de organisatie van de verkiezing (de hierbij in acht te nemen wetgeving), maar ook kan het aan de grondslag liggen van de uitslagen van de verkiezing van 2013. Of deze wetgeving, meer specifiek de wetgeving ter bevordering van vrouwen in uitvoerende mandaten, een dergelijke invloed uitoefenen, kan worden nagegaan aan de hand van een vergelijking van de uitslagen van deze 2 verkiezingen.

De reden dat een dergelijke vergelijking iets kan leren over de efficiëntie van de wetgeving ter bevordering van vrouwen in de politiek, is gelegen in het feit dat er in de tussenperiode van deze 2 verkiezingen (2006- 2012) een kleine aanpassing van de wetgeving is doorgevoerd (eerste 2 plaatsen verdeeld over man- vrouw). Hetgeen de vraag of een aanpassing in de wetgeving ter bevordering van vrouwen het gewenste effect resorteert, kan beantwoorden. Ook kan dit dan gerelateerd worden aan de vraag of aanpassingen in die wetgeving in de toekomst nog wenselijk zijn? Als er een positief effect is waar te nemen, dan luidt het antwoord positief. Als er in tegenstelling een negatief of geen effect is waar te nemen, dan luidt het antwoord negatief.

Bovendien is er gewoon een voortzetting van de reeds bestaande wetgeving, artikel 74 DLPV en artikel 44 Gemeentedecreet, bij de recente verkiezingen van 2012. Hetgeen de vraag naar of de wetgeving ter bevordering van vrouwen in uitvoerende mandaten gaandeweg meer effect resorteert, mogelijk maakt. Weliswaar op één verschilpunt na, gelijke verdeling over beide geslachten van de eerste 2 plaatsen i.p.v. eerste 3 plaatsen.

De wetgeving vormt het als het ware een constante, zodat de effecten kunnen worden gemeten. Indien er grote veranderingen zijn doorgevoerd in de wetgeving, kon er niet zonder meer een vergelijking worden getrokken met een vorige verkiezing. Dan zou de vraagstelling anders zijn: namelijk: "ressorteren de grote veranderingen ook gelijksoortige grote veranderingen op het gebied van de effecten?".

Algemeen over het onderzoek

Het onderzoek dat aan de basis ligt van dit deel 2 gaat uit van 2 lijsten (1 per gemeenteraadsverkiezing) die de kandidaten per gemeente voor elk van de gemeenteraadsverkiezingen weergeven. Hierbij werden de variabelen burgemeester, schepen, gemeenteraadslid, OCMW-voorzitter, gemeenteraadsvoorzitter en verkozenen ingegeven voor elk van de 2 gemeenteraadsverkiezingen afzonderlijk. Deze gegevens werden verschaft door het Agentschap voor Binnenlands Bestuur. Er zal dus een analyse plaatsvinden op basis van alle gemeenten van het Vlaamse Gewest. Voor 2007 zijn dit er 308 en voor 2013 zijn dit er 307. De reden dat die van 2013 1 gemeente minder telt, is dat er geen verkiezingen hebben plaatsgevonden in Herstappe.¹⁹⁰

¹⁹⁰ "Inwoners van Herstappe moeten niet stemmen", X, *Het Belang van Limburg*, 17 september 2012.

DEEL 2: ANALYSE VAN RESULTATEN EN EFFECTEN VAN ARTIKEL 74 DLPV

Verder dient er bemerkt te worden dat er in de faciliteitengemeenten een andere regelgeving geldt m.b.t. de verkiezing van de OCMW-voorzitters. Er vindt hier een rechtstreekse verkiezing plaats van de OCMW-voorzitters en schepenen. De wetgeving van het Vlaamse Gewest, meer bepaald het OCMW- decreet, geldt hier niet. Dergelijke uitzondering voor de faciliteitengemeenten is toegestaan in het licht van de pacificatiewet.¹⁹¹ Namelijk vormt de pacificatiewet een uitzondering op de gewestbevoegdheid dat werd toebedeeld bij de wet van 13 juli 2001, zoals *supra aangehaald bij onderdeel 8. Gewestbevoegdheid van deel 1.*

¹⁹¹ In casu: 7 van deze 12 faciliteitengemeenten waar het vermelde verschilpunt tot uiting komt. Drogenbos, Herstappe, Kraainem, Linkebeek, Sint-Genesius-Rode, Voeren en Wemmel in 2007.

In 2013, 4 van de 12 faciliteitengemeenten: Linkebeek, Sint-Genesius-Rode, Wemmel en Wezembeek- Oppem. Merk op dat 3 van de 4 reeds in 2007 ook gebruik maakte van de optie.

1. ALGEMEEN

Vooraleerst zullen de analyses van vrouwen in de te onderscheiden mandaten van burgemeester, schepenen, gemeenteraadslid, OCMW- voorzitter en gemeenteraadsvoorzitter worden weergegeven. Dit om een algemeen beeld te krijgen van de resultaten.

A. Analyse van variabele vrouwelijke burgemeester 2007- 2013**burg_v_sum * Jaar Crosstabulation**

			Jaar		Total
			2007,00	2013,00	
burg_v_sum	,00	Count	279	267	546
		% within Jaar	90,6%	87,0%	88,8%
	1,00	Count	29	40	69
		% within Jaar	9,4%	13,0%	11,2%
Total		Count	308	307	615
		% within Jaar	100,0%	100,0%	100,0%

De vergelijkende tabel wat betreft het aantal vrouwen dat het mandaat van burgemeester uitoefenen in 2007 en in 2013. Omdat het hier handelt om één persoon, namelijk de persoon van de burgemeester, wordt de Chi- square test toegepast om tot een vergelijking te komen. Daaruit blijkt dat het wel degelijk significant is. Weliswaar randsignificant, maar dat volstaat aangezien de omvang van de proef hier 615 bedraagt.

De variabele vrouwelijke burgemeester is dus significant. Met andere woorden; varieert het aantal vrouwelijke burgemeesters naargelang het tijdstip van de verkiezingen (enkel 2006 en 2012).

Anderzijds ziet men een gelijklopende afname aan de kant van mannelijke burgemeesters. Dergelijk spiegelbeeld is evident gezien er maar 2 mogelijkheden zijn: ofwel is de burgemeester een vrouw ofwel een man. Een toename van vrouwelijke burgemeesters betekent natuurlijkerwijze een afname van mannelijke burgemeesters.

De vraag of er meer vrouwelijke burgemeesters zijn vanaf 2013 in vergelijking met voorgaande legislatuur (2007), kan dus positief beantwoord worden.

Voor wat de aanwezigheid betreft van een vrouwelijke burgemeester in een gemeente, daar zal *infra* op worden ingegaan.¹⁹²

¹⁹² *Infra* bij de analyses betreffende gemeenten waar er een uittredende vrouwelijke burgemeester was, zal ook worden gekeken naar de gemeenten waar er een **mannelijke** uittredende burgemeester was. Daarom wordt er hier nog geen tabel weergegeven voor het percentage mannelijke burgemeesters. Maar *a contrario* zal er dus een kleine daling zijn van het aantal mannelijke burgemeesters.

B. Analyse van variabele schepen 2007- 2013

Descriptive Statistics					
	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
schepen_sum_2007	308	2,00	11,00	5,1396	1,35661
schepen_v_sum_2007	308	,00	5,00	1,5422	,91753
schepen_sum_2013	307	2,00	10,00	5,9481	1,35441
schepen_v_sum_2013	307	,00	6,00	2,0130	1,02406
Valid N (listwise)	307				

Op basis van de weergegeven enkelvoudige variantieanalyse constateert men dat het aantal vrouwelijke schepen per gemeente licht gestegen is tussen de aanvangsjaren van de mandaten zijnde 2007 en 2013. Zijnde van 1, 5 t.e.m. 2 vrouwelijke schepen per gemeente.¹⁹³

In vergelijking met het gemiddelde van de schepen van beide geslachten samen is het gemiddelde aantal vrouwelijke schepen wel een stijging waar te nemen van 1 schepen. Terwijl het totale gemiddelde aantal schepen juist met 1 schepen achteruit is gegaan.

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
schepenen_v_pct_2007	308	,00	100,00	30,2955	16,76737
schepenen_v_pct_2013	308	,00	80,00	33,5479	14,80550
Valid N (listwise)	308				

Qua totaal aantal vrouwelijke schepen kan men hetzelfde constateren. Er is een lichte stijging van het gemiddelde percentage vrouwelijke schepen in 2013 t.a.v. 2007. Zijnde 33 % t.a.v. 30%.

Correlations

		schepen_v_sum_2007	schepen_v_sum_2013
schepen_v_sum_2007	Pearson Correlation	1	,339**
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	308	308
schepen_v_sum_2013	Pearson Correlation	,339**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	
	N	308	308

¹⁹³ Hiermede wordt een abstractie gemaakt van het feit dat er geen halve persoon of halve schepen kan bestaan. 1,5. In wezen kan er dus een vooruitgang zijn van gemiddeld 1 schepen naar 2 schepen. Of een status quo qua gemiddelden (2- 2).

DEEL 2: ANALYSE VAN RESULTATEN EN EFFECTEN VAN ARTIKEL 74 DLPV

Hoofdstuk 1: Algemeen

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

De voorgaande tabel toont aan dat het verband tussen de vrouwelijke schepenen in 2007 en vrouwelijke schepenen in 2013 significant is. Het betreft een positief verband en het hangt voor 33,9 % samen. Dus hoe meer vrouwelijke schepenen in 2007 (in eenzelfde gemeente), hoe meer vrouwelijke schepenen (in dezelfde gemeente) in 2013.¹⁹⁴

C. Analyse van variabele gemeenteraadslid 2007- 2013

Descriptive Statistics					
	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
grl_sum_2007	308	3,00	44,00	16,8019	5,03697
grl_v_sum_2007	308	,00	19,00	6,2208	2,73771
grl_sum_2013	307	1,00	45,00	17,2078	5,30217
grl_v_sum_2013	307	,00	24,00	6,4708	2,85293
Valid N (listwise)	307				

Uit bovenstaande tabel kan er geconcludeerd worden dat er een lichte stijging is in het gemiddelde aantal vrouwelijke schepenen. Namelijk van gemiddeld 19 vrouwelijke gemeenteraadsleden per gemeente naar 24 vrouwelijke gemeenteraadsleden per gemeente.

In vergelijking met het gemiddelde van alle gemeenteraadsleden van beide geslachten is dat al een hogere stijging. Dat betekent dat het gemiddelde aantal mannelijke gemeenteraadsleden in de omgekeerde richting is geëvolueerd: van 25 naar 21.

Door het globale gemiddelde percentage aan vrouwelijke gemeenteraadsleden eraan toe te voegen, komt men al tot een duidelijker beeld. Daarvoor is volgende tabel bijgevoegd.

Descriptive Statistics					
	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
raadsleden_v_pct_2013	307	,00	100,00	37,4251	11,03774
raadsleden_v_pct_2007	308	,00	75,00	37,0145	11,02040
Valid N (listwise)	307				

Uit deze tabel leidt men af dat het gemiddelde percentage aan vrouwelijke gemeenteraadsleden I gelijk is gebleven. Er is slechts een toename van 0,5% van het gemiddelde aantal.

¹⁹⁴ In eenzelfde gemeente, omdat het uitgangspunt bij deze analyses de gemeenten vormt. (resultaten per gemeente in spss- bestand)

DEEL 2: ANALYSE VAN RESULTATEN EN EFFECTEN VAN ARTIKEL 74 DLPV

Hoofdstuk 1: Algemeen

Deze analyse leidt tot dezelfde conclusie als voorgaande analyse van de schepenen. Er is geen significant verschil wat betreft de vrouwelijke gemeenteraadsleden tussen de aanvangsjaren van de mandaten zijnde 2007 en 2013.

Daar uit de voorgaande analyses blijkt dat enkel wat betreft de vrouwelijke burgemeesters er een significant verschil is waar te nemen tussen 2007 en 2013, gaat er in het navolgende alleen worden gekeken naar die gemeenten waar er een uittredende burgemeester vrouw is. Dit wil zeggen dat er op vlak van de variabele "uittredende burgemeester", zal nagegaan worden of er in die gemeenten significante verschillen waar te nemen zijn voor wat betreft aantal burgemeesters, schepenen, gemeenteraadsleden, OCMW- voorzitters en gemeenteraadsvoorzitters.

D. Analyse van OCMW- voorzitter 2007- 2013

	Frequency	Percent
,00	126	40,8
Valid 1,00	181	58,9
Total	308	99,7
Missing System	1	,3
Total	309	100,0

Ocmw_sum_2007

	Frequency	Percent
,00	240	77,7
Valid 1,00	68	22,0
Total	308	99,7
Missing System	1	,3
Total	309	100,0

Ocmw_v_sum_2007

	Frequency	Percent
,00	220	77,7
Valid 1,00	68	22,0
Total	308	99,7
Missing System	1	,3
Total	309	100,0

Ocmwenscheperen_sum_2007

	Frequency	Percent
,00	285	92,2
Valid 1,00	23	7,4
Total	308	99,7
Missing System	1	,3
Total	309	100,0

ocmwenscheperen_v_sum_2007

	Frequency	Percent
,00	272	88,3
Valid 1,00	36	11,7
Total	308	99,7
Missing System	1	,3
Total	309	100,0

Ocmwengr1_sum_2007

	Frequency	Percent
,00	295	95,5
Valid 1,00	13	4,2
Total	308	99,7
Missing System	1	,3
Total	309	100,0

Ocmwengr1_v_sum_2013

	Frequency	Percent
,00	24	7,8
Valid 1,00	284	91,9
Total	308	99,7
Missing System	1	,3
Total	309	100,0

	Frequency	Percent
,00	204	66,0
Valid 1,00	104	33,7
Total	308	99,7
Missing System	1	,3
Total	309	100,0

Alleocmw_sum_2007

Alleocmw_v_sum_2007

	Frequency	Percent
,00	6	1,9
Valid 1,00	302	97,7
Total	308	99,7
Missing System	1	,3
Total	309	100,0

	Frequency	Percent
,00	186	60,2
Valid 1,00	122	39,5
Total	308	99,7
Missing System	1	,3
Total	309	100,0

Ocmw_sum_2013

Ocmw_v_sum_2013

Bij deze algemene analyse van de OCMW- voorzitters (2007 -2013) zal er niet naar de gemiddelden worden gekeken, daar het hier telkenmale handelt om 1 persoon zou het immers niets opleveren.

Vooraleerst dient er een woordje uitleg te worden besteed aan het feit dat er voor 2007 een opdeling van de OCMW- voorzitters in categorieën is gemaakt. In deel 1 werd reeds uiteengezet dat de OCMW- voorzitters niet noodzakelijkerwijze schepen waren in 2007, dat verklaart de opdeling OCMW, OCMWschepen en OCMWengr.¹⁹⁵

OCMW: enkel OCMW- voorzitter zijn en daarbuiten noch schepen, noch gemeenteraadslid
 OCMWschepen: OCMW- voorzitter en schepen

OCMWengr: OCMW- voorzitter en gemeenteraadslid

Alleocmw: de 3 voorgaande tesamen, dus alle OCMW- voorzitters

In de linkerkolommen staan alle OCMW- voorzitters, d.w.z. beide geslachten tesamen en in de rechterkolommen enkel **vrouwelijke** OCMW- voorzitters.

Wanneer men de verschillende categorieën OCMW- voorzitters bekijkt, stelt men vast dat de categorie OCMW het grootste aantal van het totale aantal OCMW- voorzitters behelst. D.w.z. dat de meeste OCMW- voorzitters buiten dit mandaat geen mandaat van schepen of gemeenteraadslid uitoefenden. Tot dezelfde conclusie komt men wanneer de vrouwen apart worden bekeken. Hetgeen voor 2013 echter anders is, de OCMW- voorzitters zijn automatisch ook schepenen.

In 2007 waren slechts 11,4% van het totale aantal OCMW- voorzitters (beide geslachten) daarenboven ook schepenen. Bovendien merkt men op dat het aantal vrouwelijke OCMW- voorzitters per categorie rond de 1/3 van het totaal van de categorie schommelt (totaal= beide geslachten samen, linker kolommen).

¹⁹⁵ *Supra*. Deel 1 Gemeentedecreet.

Wanneer men het totale aantal OCMW- voorzitters (alleocmw_v_sum_2007) in 2007 vergelijkt met het totale aantal in 2013 (ocmw_v_sum_2013), is er een stijging waar te nemen qua vrouwelijke OCMW- voorzitters van 5,8%. Echter dient dit genuanceerd te worden: het kan te wijten zijn aan het feit dat er van 2007 een aantal OCMW- voorzitters ontbreken: 5,9% minder OCMW- voorzitters zijn kunnen opgenomen worden dan in 2013.¹⁹⁶ Deze 2 percentages zijn bijna identiek, waardoor dat men zou kunnen argumenteren dat er geen sprake is van een stijging, maar van een status quo.

Doch blijft OCMW- voorzitter t.a.v. andere mandaten een mandaat dat er qua aantal vrouwelijke vertegenwoordiging er bovendien steekt: maar liefst 39,5% vrouwelijke OCMW- voorzitters in 2013.

E. Analyse van Voorzitter Gemeenteraad 2007- 2013

	Frequency	Percent
,00	277	89,6
Valid 1,00	31	10,0
Total	308	99,7
Missing System	1	,3
Total	309	100,0

Vrouwelijke Voorzitters Gemeenteraad 2007

	Frequency	Percent
,00	255	82,5
Valid 1,00	53	17,2
Total	308	99,7
Missing System	1	,3
Total	309	100,0

Vrouwelijke Voorzitters Gemeenteraad 2013

De voorzitters van de gemeenteraad mogen in de mandatenvergelijking niet ontbreken. Zeker omdat de burgemeester niet meer automatisch ook voorzitter van de gemeenteraad is.¹⁹⁷ Toch ziet men hier ook een stijging van het aantal vrouwelijke gemeenteraadsvoorzitters dat ook het geval is voor het aantal vrouwelijke burgemeesters. Tot zover lopen ze gelijk.

Echter is er qua percentage toch een verschil: een stijging van 7% vrouwelijke gemeenteraadsvoorzitters t.a.v. een stijging van 3,6% vrouwelijke burgemeesters.

¹⁹⁶ Voor een deel liggen de faciliteitengemeenten aan de oorzaak van de ontbrekende gegevens. *Zie supra. (bij gewestbvh onderdeel 8 van deel A en inleiding van deel 2)* 12 Vlaamse faciliteitengemeenten: Drogenbos, Linkebeek, Wemmel, Sint-Genesius-Rode, Kraainem, Wezembeek-Oppem, Bever, Herstappe, Mesen, Ronse, Spiere- Helkijn en Voeren. Deze kunnen een aparte lijst hebben op basis waarvan dan de OCMW- voorzitters benoemd worden.

In casu: 7 van deze 12 faciliteitengemeenten waar het vermelde verschilpunt tot uiting komt. Drogenbos, Herstappe, Kraainem, Linkebeek, Sint-Genesius-Rode, Voeren en Wemmel in 2007.

In 2013, 4 van de 12 faciliteitengemeenten: Linkebeek, Sint-Genesius-Rode, Wemmel en Wezembeek- Oppem. Merk op dat 3 van de 4 reeds in 2007 ook gebruik maakte van de optie.

¹⁹⁷ *Supra.* Deel 1 Gemeentedecreet.

	Frequency	Percent
,00	295	95,5
Valid 1,00	13	4,2
Total	308	99,7
Missing System	1	,3
Total	309	100,0

	Frequency	Percent
,00	263	85,1
Valid 1,00	45	14,6
Total	308	99,7
Missing System	1	,3
Total	309	100,0

Vrouwelijke voorzitters gemeenteraad 2007

Vrouwelijke Voorzitters Gemeenteraad 2013

die geen burgemeester zijn

	Frequency	Percent
,00	290	93,9
Valid 1,00	18	5,8
Total	308	99,7
Missing System	1	,3
Total	309	100,0

	Frequency	Percent
,00	298	96,4
Valid 1,00	10	3,2
Total	308	99,7
Missing System	1	,3
Total	309	100,0

Vrouwelijke voorzitters gemeenteraad 2007

Vrouwelijke Voorzitters Gemeenteraad 2013

die wel burgemeester zijn

Uit voorgaande opsplitsing tussen vrouwelijke voorzitters van de gemeenteraad die geen en wel burgemeester zijn, is het opmerkelijk dat hoewel de mogelijkheid ook al bestond in 2007, er toch een grote stijging is van het aantal vrouwelijke gemeenteraadsvoorzitters die geen burgemeester zijn.

F. Analyse van variabel verkozenen 2007- 2013

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
verkozen_v_pct_2007	308	13,04	56,52	33,0695	7,87883
verkozen_v_pct_2013	307	,00	60,00	35,6814	8,37231
Valid N (listwise)	307				

Ook bij de verkozenen is er een lichte stijging van het gemiddelde percentage vrouwelijke verkozenen per gemeente. Namelijk van gemiddeld 33% naar 35,6%.

Doch dient er nu al opgemerkt te worden dat verkozen zijn geen garantie vormt om ook een mandaat te verkrijgen. Deze lacune tussen verkozen zijn en het verkrijgen van een mandaat zou kunnen verklaard worden doordat de partijen bij het toekennen van een mandaat op zoek gaan naar "iemand met een politieke microbe". "En vrouwen lijken door externe factoren daaraan minder te kunnen voldoen".¹⁹⁸

¹⁹⁸ S. ERZEEL et al., *Belgische partijen en seksegelijkheid. Een trage maar gestage evolutie?*, Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen, Brussel, 2006, 51.

Correlations

		verkozen_v_sum	verkozen_v_sum_2013
verkozen_v_sum	Pearson Correlation	1	,833**
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	308	307
verkozen_v_sum_2013	Pearson Correlation	,833**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	
	N	307	307

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Er blijkt een sterke, positieve samenhang (van 83, 3%) te bestaan tussen de vrouwelijke verkozenen van 2007 en de vrouwelijke verkozenen van 2013. Dus hoe meer vrouwelijke verkozenen er zijn in 2007 in een bepaalde gemeente, hoe meer vrouwelijke verkozenen er zijn in 2013 in dezelfde gemeente.

2. UITTREDENDE BURGEMEESTER

De eerste variabele dat aan bod zal komen in dit tweede, analyserende deel van de masterscriptie is "aanwezigheid van vrouwen in college van burgemeester en schep en in de gemeenteraad tijdens de vorige legislatuur". Bij de analyse van deze variabele zal worden nagegaan of er in de voorbije legislatuur een vrouw respectievelijk burgemeester, schep en gemeenteraadslid was. Zijn er in gemeenten waar er reeds een vrouwelijke burgemeester was, **meer** vrouwelijke verkozenen en/ of vrouwen in uitvoerende mandaten?

Daarvoor zal er gekeken worden naar de vrouwelijke burgemeesters, schepenen en gemeenteraadsliden in functie van 2007 tot 2013.¹⁹⁹ En er in de gemeenten waar er respectievelijk een vrouwelijke burgemeester, schep en gemeenteraadsliden zijn in 2007, of er in die gemeenten in 2013 ook meer vrouwen in die uitvoerende mandaten zijn terechtgekomen.

De variabele is voortgesproten uit de idee dat vrouwen in een leidinggevende functie zoals burgemeester/ schep en wel eens een stimulans zou kunnen vormen voor vrouwen om op te komen. Zo verkozen te geraken en in gemeenteraad of college van burgemeester en schepenen te zetelen.

De achterliggende idee, van de nieuw ingevoerde regel dat de eerste 2 plaatsen door man- vrouw dienen ingenomen te zijn, is dat er meer vrouwen zouden terechtkomen in leidinggevende posities. Posities waarin dat ze beslissingen kunnen nemen op beleidsmatig vlak. In de gemeenteraad is dit minder het geval dan in het schepencollege. Ook in dat licht kan deze eerste variabele geplaatst worden. Doch moet er op gewezen worden dat er ook specifiek zal worden nagegaan of er meer vrouwen in voornoemde functies zetelen in de gemeenten.

De navolgende analyses vertrekken vanuit het niveau van de gemeenten. (mesoniveau)

Nota bene: in de subtitels A- F wordt met de 29 gemeenten bedoeld op de gemeenten waar er een uittredende vrouwelijke burgemeester was.

A. Vrouwelijke burgemeesters in 29 gemeenten

burg_v_sum_2013 * burg_v_sum_2007 Crosstabulation

		burg_v_sum_2007		Total	
		,00	1,00		
burg_v_sum_2013	,00	Count	249	19	268
		% within burg_v_sum_2007	89,2%	65,5%	87,0%
	1,00	Count	30	10	40
		% within burg_v_sum_2007	10,8%	34,5%	13,0%
Total		Count	279	29	308
		% within burg_v_sum_2007	100,0%	100,0%	100,0%

¹⁹⁹ Of hun aanwezigheid **tijdens** deze zittingsperiode. Dit is **niet** noodzakelijkerwijze hetzelfde als **gedurende** heel deze periode. Namelijk kunnen zij bij aanvang van de legislatuur wel dit mandaat hebben uitgeoefend en kunnen ze tijdens de periode hebben onderbroken/ stopgezet. Het is mogelijk om het zesjarig mandaat op te splitsen in termijnen. D.w.z. dat één mandaat door verschillende personen kan worden uitgeoefend gedurende de legislatuur. Bv. ieder de helft: 3 jaar kandidaat X en komende 3 jaar kandidaat Y.

De eerste tabel geeft het aantal vrouwelijke burgemeesters van 2007 en 2013 weer. Natuurlijk bedraagt dit aantal 29 burgemeesters in 2007 en 100%, daar er bij deze analyse wordt uitgegaan van de 29 gemeenten waar er in 2007 een vrouw burgemeester was.

Doch in 2013 is er slechts iets meer dan 1/3 aan vrouwelijke burgemeesters overgebleven in deze 29 gemeenten waar er een uittredende vrouwelijke burgemeester was. (34,5%) Het handelt hier om 10 vrouwelijke burgemeesters in 2013, terwijl er in 2007 er dus dat nog 29 waren.

In 10,8% van de gemeenten is er nu wel een vrouwelijke burgemeester, waar er in 2007 nog geen vrouwelijke burgemeester was.

Aangezien dit een groot verschil betreft, hoeft het niet te verbazen dat ingevolge de Chi- Square test het verschil significant is.

Er bestaat dus een significant verschil tussen vrouwelijke burgemeesters (in de 29 gemeenten waar er een vrouw burgemeester was in 2007) wat betreft het algemene gemiddelde vrouwelijke burgemeesters (in alle gemeenten) en het gemiddelde aantal vrouwelijke burgemeesters in de gemeenten waar er een uittredende vrouwelijke burgemeester was. De nulhypothese dient aldus verworpen te worden.

Namelijk bedraagt het gemiddelde aantal vrouwelijke burgemeesters in 2013 de gemeenten met een uittredende vrouwelijke burgemeester 34,5% (**29 gemeenten**). En het gemiddelde aantal vrouwelijke burgemeesters in **alle gemeenten in 2013** slechts 13%. Hetgeen neerkomt op een verschil van 21,5%, hetgeen zoals eerder vermeld een significant verschil is.²⁰⁰

Zoals reeds aangegeven is het aantal vrouwelijke burgemeesters in die 29 gemeenten waar er een vrouwelijke burgemeester was, afgenomen met 65,5 %. Het resultaat stemt niet overeen met de verwachtingen die gecreëerd werden door de resultaten op niveau van **alle** gemeenten van de verkiezingen van 2006. Immers bleef 75,5 % van de reeds zetelende burgemeesters aan de macht in 2007. Weliswaar handelt het bij de hier weergegeven resultaten slechts om een selectief gedeelte; 29 gemeenten van de 308.²⁰¹

Volgens MEIER zou er nochtans een verklaring kunnen gegeven worden aan het lage aantal vrouwelijke burgemeesters d.m.v. zogenoemde "tijdseffect". Om door te stoten tot hoogste functie moet men al wat langer in de politiek zijn. Maar ingevolge deze redenering zouden er dus ook in deze 29 gemeenten meer vrouwelijke burgemeesters moeten zijn. Dit kan echter op zijn beurt weer verklaard worden doordat waargenomen wordt dat vrouwen sneller uit de politiek stappen.

²⁰⁰ De gegevens vanuit het andere oogpunt bekijken, levert het perfecte spiegelbeeld op. Als men dan de gevallen bekijkt waar er geen vrouwelijke burgemeester is in 2013, dan merkt men op dat t.a.v. het totale gemiddelde (87 %) van **alle gemeenten** zonder vrouwelijke burgemeester **in 2013** er een verschil is van 21,5% met het percentage waar nu geen vrouwelijke burgemeesters zijn **in de gemeenten met uittredende vrouwelijke burgemeesters**. Terwijl het percentage van gemeenten waar zowel in 2013 als in 2007 geen vrouwelijke burgemeester is/was, slechts 2,2% verschilt met het totale gemiddelde.

²⁰¹ Prof. Dr. Dhr. J. Ackaert in "Helft van de Vlamingen wil andere burgemeester", K. WINDELS, *De Morgen*, 09/06/2012. <http://www.demorgen.be/dm/nl/3625/Verkiezingen-2012/article/detail/1451191/2012/06/09/Helft-van-Vlamingen-wil-andere-burgemeester.dhtml>

burg_m_sum_2013 * burg_m_sum_2007 Crosstabulation

		burg_m_sum_2007			Total
		,00	1,00	2,00	
burg_m_sum_2013	Count	7	37	0	44
	,00 % within burg_m_sum_2007	19,4%	13,7%	0,0%	14,3%
	Count	29	232	2	263
	1,00 % within burg_m_sum_2007	80,6%	85,9%	100,0%	85,4%
Total	Count	36	270	2	308
	% within burg_m_sum_2007	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Bovenstaande tabel leert dat wanneer enkel wordt gekeken naar de mannelijke burgemeesters, dit niet leidt tot eenzelfde conclusie. Namelijk is er **geen** significant verschil tussen het algemene gemiddelde mannelijke burgemeesters (in alle gemeenten) en het gemiddelde aantal mannelijke burgemeesters in de gemeenten waar er een uittredende mannelijke burgemeester was.

B. Vrouwelijke schepenen in 29 gemeenten

Report

Jaar		schepenen_v	verkozen_v
2007,00	Mean	1,2069	8,6897
	N	29	29
	Std. Deviation	,86103	2,28510
2013,00	Mean	4,2759	9,2759
	N	29	29
	Std. Deviation	2,03359	2,90193
Total	Mean	2,7414	8,9828
	N	58	58
	Std. Deviation	2,18897	2,60560

Report

Jaar		schepen_m	verkozen_m
2007,00	Mean	4,1379	16,1034
	N	29	29
	Std. Deviation	1,21667	3,80174
2013,00	Mean	3,6897	15,9310
	N	29	29
	Std. Deviation	1,39139	3,86311
Total	Mean	3,9138	16,0172
	N	58	58
	Std. Deviation	1,31502	3,79978

Met OCMW- voorzitter als schepen erbij geteld in 2013

Report

Jaar		schepen_v	verkozen_v
2007,00	Mean	1,2069	8,6897
	N	29	29
	Std. Deviation	,86103	2,28510
2013,00	Mean	2,0345	9,2759
	N	29	29
	Std. Deviation	1,26725	2,90193
Total	Mean	1,6207	8,9828
	N	58	58
	Std. Deviation	1,15208	2,60560

Report

Jaar		schepen_m	verkozen_m
2007,00	Mean	4,1379	16,1034
	N	29	29
	Std. Deviation	1,21667	3,80174
2013,00	Mean	3,6897	15,9310
	N	29	29
	Std. Deviation	1,39139	3,86311
Total	Mean	3,9138	16,0172
	N	58	58
	Std. Deviation	1,31502	3,79978

schepen_v_2013 * schepen_v_2007 Crosstabulation

			schepen_v_2007				Total
			1,00	2,00	3,00	4,00	
schepen_v_2013	Count		1	0	0	0	1
	,00 % within		14,3%	0,0%	0,0%	0,0%	3,4%
		schepen_v_2007					
	Count		4	7	6	0	17
	1,00 % within		57,1%	70,0%	54,5%	0,0%	58,6%
		schepen_v_2007					
	Count		2	1	3	0	6
	2,00 % within		28,6%	10,0%	27,3%	0,0%	20,7%
		schepen_v_2007					
	Count		0	1	2	0	3
3,00 % within		0,0%	10,0%	18,2%	0,0%	10,3%	
	schepen_v_2007						
Count		0	0	0	1	1	
4,00 % within		0,0%	0,0%	0,0%	100,0%	3,4%	
	schepen_v_2007						
Count		0	1	0	0	1	
5,00 % within		0,0%	10,0%	0,0%	0,0%	3,4%	
	schepen_v_2007						
Count		7	10	11	1	29	
Total % within		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	schepen_v_2007						

De tweede tabel toont de relevantie van de hypothese "gemeenten met een vrouwelijke uittredende burgemeester" aan. Namelijk blijkt uit de bijhorende ANOVA- tabel dat er een significant verschil is in het *gemiddelde* aantal vrouwelijke schepenen tussen aanvangsjaar van het mandaat 2007 en aanvangsjaar van het mandaat 2013.

Terwijl dit verschil in deze gemeenten zich niet voordoet bij de mannen, het verschil in gemiddelden is namelijk niet significant. Dit zet de bevinding van vorige alinea kracht bij.

In tegenstelling tot het aantal vrouwelijke burgemeesters, tekent het significante verschil qua gemiddelde vrouwelijke schepenen zich af in positieve zin. In 2013 zijn er in de 29 gemeenten met een uittredende vrouwelijke burgemeester immers (gemiddeld) meer vrouwelijke schepenen dan (gemiddeld) het geval was in 2007.

Het gemiddelde aantal vrouwelijke schepenen bedraagt 4 in 2013, terwijl er gemiddeld maar 1 vrouwelijke schepen in deze gemeenten was in 2007.

Er dient opgemerkt te worden dat deze bevindingen uit gaan van gegevens waarbij de OCMW-voorzitter **niet** als schepen werd meegeteld. Omdat anders de gegevens niet volledig corresponderen.²⁰²

Uit de gegevens waarin de OCMW-voorzitter wel als schepen werd aangemerkt, blijkt dat er toch nog een significant verschil is wat betreft het gemiddelde aantal vrouwelijke schepenen per gemeente, doch niet een zodanig aanmerkelijk verschil; 1 tot 2 schepenen.

Om deze bevindingen af te toetsen, is de laatste crosstab opgesteld.²⁰³ De verhouding tussen aantal vrouwelijke schepenen in 2013 (in deze 29 gemeenten) en die in 2007 is significant. Het hoogste percentage van 70% springt in het oog: dit percentage staat voor de gemeenten waar er in 2007 reeds 2 vrouwelijke schepenen waren, en er nu in 2013 maar 2 vrouwelijke schepenen zijn. Dus een afname van 1 vrouwelijke schepen. Wat ook opvalt, is dat in 57,1% van gevallen er een continuüm van 1 vrouwelijke schepen is. (dus zowel 1 vrouwelijke schepen in 2007 als in 2013).

C. Vrouwelijke verkozenen in 29 gemeenten

Voor de vrouwelijke verkozenen is er echter geen significant verschil waar te nemen zoals blijkt uit de tweede tabel. Dit in tegenstelling tot latere vergelijkende analyse die uitgevoerd is t.a.v. alle gemeenten van het Vlaamse Gewest.

Hoewel het verschil tussen het gemiddelde aantal vrouwelijke verkozenen van 2006 en 2012 niet significant is, is daarentegen het gemiddelde aantal schepenen dat wel. Dat betekent dat hoewel er niet meer vrouwen verkozen zijn in 2012 dan in 2006, er toch meer vrouwen het mandaat van schepenen toegewezen kregen. Dus het feit dat er in de 29 gemeenten dat er een vrouwelijke burgemeester was, gemiddeld meer vrouwelijke schepenen zijn in eenzelfde gemeente, is niet te wijten aan het feit dat er meer vrouwen verkozen werden in die gemeente. M.a.w. dat er een vrouwelijke burgemeester op het moment van de verkiezingen was in 2012, heeft niet geleid tot meer vrouwelijke verkozenen.

D. Vrouwelijke gemeenteraadsleden in 29 gemeenten

Report

grl_v

Jaar	Mean	N	Std. Deviation
2007,00	5,7931	29	1,93426
2013,00	6,7241	29	2,50566
Total	6,2586	58	2,26770

Het verschil in aantal tussen de vrouwelijke gemeenteraadsleden in 2007 en 2013 is niet significant. Er is dus geen reden om dit verder te onderzoeken.

²⁰² Immers is er zo telkens per gemeente 1 schepen meer in 2013 dan in 2007.

²⁰³ Deze crosstab is gebaseerd op het bestand waarbij de OCMW-voorzitters ook als schepenen zijn opgeteld.

E. Vrouwelijke OCMW- voorzitters in 29 gemeenten

alleocmw_v_2007 * Ocmw_v_2013 Crosstabulation

		Ocmw_v_2013		Total
		,00	1,00	
alleocmw_v_2007	Count	17	7	24
	% within Ocmw_v_2013	94,4%	63,6%	82,8%
	Count	1	4	5
	% within Ocmw_v_2013	5,6%	36,4%	17,2%
Total	Count	18	11	29
	% within Ocmw_v_2013	100,0%	100,0%	100,0%

Het verschil in aantal tussen de vrouwelijke gemeenteraadsleden in 2007 en 2013 is niet significant. Er is dus geen reden om dit verder te onderzoeken.

F. Vrouwelijke gemeenteraadsvoorzitters in 29 gemeenten

VoorzitterGemr_v_2007 * VoorzitterGemr_v_2013 Crosstabulation

		VoorzitterGemr_v_2013		Total
		,00	1,00	
VoorzitterGemr_v_2007	Count	8	4	12
	% within VoorzitterGemr_v_2013	42,1%	40,0%	41,4%
	Count	11	6	17
	% within VoorzitterGemr_v_2013	57,9%	60,0%	58,6%
Total	Count	19	10	29
	% within VoorzitterGemr_v_2013	100,0%	100,0%	100,0%

Het verschil in aantal tussen de vrouwelijke gemeenteraadsleden in 2007 en 2013 is niet significant. Er is dus geen reden om dit verder te onderzoeken.

H. Conclusie hypothese/variabele uittredende vrouwelijke burgemeester

Uit voorgaande analyses blijkt dat de hypothese van de gemeenten waar er een vrouwelijke burgemeester aanwezig is wel significant te zijn voor het aantal vrouwelijke burgemeesters (afname) en het aantal vrouwelijke schepenen (toename).

Eigenlijk staan deze twee significante verschillen (over de 29 gemeenten) juist in contrast met de eerdere waarnemingen over de variabelen vrouwelijke burgemeesters en vrouwelijke schepenen globaal bekeken over de 308 Vlaamse gemeenten.

Immers bleek uit deze gegevens, waarbij alle gemeenten van het Vlaamse Gewest in aanmerking werden genomen, dat er een significant verschil was waar te nemen in het aantal vrouwelijke burgemeesters tussen 2007 en 2013 in **positieve zin (toename)**.²⁰⁴ En bleek het verschil in het aantal vrouwelijke schepenen tussen 2007 en 2013 **niet significant** te zijn.

In tegenstelling hiermee blijkt uit de analyses, waarbij enkel die 29 gemeenten werden in aanmerking genomen, dat er een significant verschil waar te nemen is in het aantal vrouwelijke burgemeesters tussen 2007 en 2013 in **negatieve zin (afname)**. En blijkt dat het gemiddelde aantal vrouwelijke schepenen tussen 2007 en 2013 **wel significant** te zijn.

Verder blijkt dat wat betreft het gemiddelde aantal vrouwelijke verkozenen er geen noemenswaardige stijging is min of meer overeenstemt met de bevindingen van verkozenen in **alle** gemeenten.

Tot zover de vergelijking tussen deze kleinere proef van de 29 gemeenten waar er een uittredende vrouwelijke burgemeester is (in 2012 en die aanvatte in 2007) en de grotere proef van alle Vlaamse gemeenten.

Hetgeen nog aandacht verdient bij deze conclusie is het volgende. Uit de samenvoeging van de 2 significante verschillen/ tabellen, kan worden geconcludeerd dat er in de plaats van gemiddeld meer vrouwelijke burgemeesters, er gemiddeld meer vrouwelijke schepenen zijn waar te nemen. Er kan dus worden beargumenteerd dat er in een specifieke gemeente een soort van ruilhandel heeft plaatsgevonden: in plaats van opnieuw een vrouwelijke burgemeester, meer vrouwelijke schepenen.

Daar de globale analyses (over **alle** Vlaamse gemeenten) geen significant verschil bleek waar te nemen zijn tussen het aantal vrouwelijke schepenen in 2007 en die van 2013, zal er in het navolgende vergelijkingen worden getrokken tussen vrouwelijke verkozenen.

²⁰⁴ Er kan weliswaar geen toename zijn van het aantal burgemeesters, maximum aantal vrouwelijke burgemeesters in de selectie van 29 gemeenten, bedraagt 29. Daar er maar 1 burgemeester per gemeente kan zijn. Echter kon er ook een status quo zijn, wat hier niet het geval is.

3. AANTAL

A. Vergelijking tussen vrouwelijke schepenen op vlak van aantal

Voorgaande bevindingen leiden tot de vraag in welke mate deze bevindingen gelden op het globale niveau, wanneer alle gemeenten in aanmerking worden genomen. Hoe de aanwezigheid van vrouwelijke schepenen in 2007 het aantal vrouwelijke schepenen in 2013 beïnvloedt en of er een invloed is. Daarom zullen volgende cross- tabellen worden besproken.

Er dient wel te worden opgemerkt dat ondanks het feit dat het huidige Gemeentedecreet in een maximumaantal schepenen voorziet. *A contrario*, bevat artikel 45 Gemeentedecreet dus "twee gevallen waarin een beslissing kan genomen worden om het aantal schepenen te verminderen".²⁰⁵ De mogelijkheid bestaat dus dat er in bepaalde gemeenten van voorgaande verminderingsregel gebruik hebben gemaakt, waardoor mogelijks het aantal schepenen daardoor niet correspondeert.(in 2007-13)

schepen_v_sum_2013_recode * schepen_v_sum_2007_recode Crosstabulation

		schepen_v_sum_2007_recode				Total
		,00	1,00	2,00	3,00	
	Count	1	3	0	1	5
	% within schepen_v_sum_2007_recode	4,3%	2,0%	0,0%	2,2%	1,6%
,00	Count	10	56	27	10	103
	% within schepen_v_sum_2007_recode	43,5%	37,1%	30,3%	22,2%	33,4%
1,00	Count	9	66	33	8	116
	% within schepen_v_sum_2007_recode	39,1%	43,7%	37,1%	17,8%	37,7%
2,00	Count	3	26	29	26	84
	% within schepen_v_sum_2007_recode	13,0%	17,2%	32,6%	57,8%	27,3%
3,00	Count	23	151	89	45	308
	% within schepen_v_sum_2007_recode	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Met OCMW- voorzitter als schepen erbij geteld in 2013 (voorgaande tabel)

Om het overzichtelijker te maken werd er uitgegaan van volgende index:

²⁰⁵ D. BEIRENS *et al.*, *Gemeente- en provinciedecreet: referaten van de interuniversitaire studiedagen*, Brugge, Die Keure, 2006, 49- 51. Randnummer 106.

DEEL 2: ANALYSE VAN RESULTATEN EN EFFECTEN VAN ARTIKEL 74 DLPV
 Hoofdstuk 3: Aantal

1= 1 vrouwelijke schepen in gemeente

2= 2 vrouwelijke schepenen in gemeente

3= 3 en MEER vrouwelijke schepenen in gemeente (dus 3,4 en 5)

Voorgaande tabel blijkt niet significant te zijn. Daarom is volgende tabel opgemaakt.

Als de OCMW- voorzitters niet aangemerkt worden als schepenen, d.w.z. OCMW- voorzitters niet meetellen, dan komt het tot een ander resultaat. Er dient opgemerkt te worden dat dan de gegevens niet volledig corresponderen.²⁰⁶ Echter is dat ook een effect van nieuwe wetgeving, maar dan wel niet van de wetgeving die in deze masterscriptie centraal staat; het DLPV.

Een kleine vergelijking met de bevindingen bij de crosstab over de 29 gemeenten waar er een uittredende vrouwelijke burgemeester was, is hier wel op zijn plaats. Als er wordt gekeken naar de % die daar in het oog sprongen, merkt men op dat die bevindingen niet doorgetrokken kunnen worden naar het niveau van **alle** gemeenten (dat hier centraal staat).²⁰⁷

Zonder OCMW- voorzitter als schepen erbij geteld in 2013

schepen_v_sum_2013_recode * schepen_v_sum_2007_recode Crosstabulation

		schepen_v_sum_2007_recode				Total
		,00	1,00	2,00	3,00	
schepen_v_sum_2013_recode	Count	4	11	2	5	22
	,00 % within					
	schepen_v_sum_2007_recode	17,4%	7,3%	2,2%	11,1%	7,2%
	Count	11	82	42	6	141
schepen_v_sum_2013_recode	1,00 % within					
	schepen_v_sum_2007_recode	47,8%	54,7%	47,2%	13,3%	45,9%
	Count	6	42	27	11	86
	2,00 % within					
schepen_v_sum_2013_recode	schepen_v_sum_2007_recode	26,1%	28,0%	30,3%	24,4%	28,0%
	Count	2	15	18	23	58
	3,00 % within					
	schepen_v_sum_2007_recode	8,7%	10,0%	20,2%	51,1%	18,9%
Total	Count	23	150	89	45	307

²⁰⁶ Immers is er zo telkens per gemeente 1 schepen meer in 2013 dan in 2007.

²⁰⁷ *Supra*. Vorig hoofdstuk, onder vrouwelijke schepenen in 29 gemeenten. Het handelt hier om de volgende 2 bevindingen: 1) In 70% van de 29 gemeenten waar er in 2007 reeds 2 vrouwelijke schepenen waren, zijn er nu in 2013 maar 2 vrouwelijke schepenen. Dus een afname van 1 vrouwelijke schepen. 2) In 57,1% van gevallen er een continuüm van 1 vrouwelijke schepen in 2013 is.

%	within					
schepen_v_sum_2007_recode		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
de						

In tegenstelling tot de vorige tabel, is deze wel significant.

Het volgende kan worden afgeleid. Als er geen vrouwelijke schepen was in 2007, dan is er in 2013 in 17,4% geen vrouwelijke schepen. Terwijl er in 8,4% van de gevallen toch 3 vrouwelijke schepen zullen zijn, daar waar er in 2007 nog geen waren.

Als er al 3 vrouwelijke schepen en meer waren in 2007 dan is er nu in 2013, in ongeveer de helft v gevallen, 51%, ook 3 vrouwelijke schepen en meer.

Hieruit kan worden geconcludeerd, dat er minstens een zeker continuüm van het aantal vrouwelijke schepen is. Onder het mom zien doen, doet werken/ zien kopen, doet kopen, kan hier worden gesteld dat de aanwezigheid van X aantal vrouwelijke schepen ervoor zorgt dat er terug vrouwelijke schepen zijn bij de volgende verkiezingen of zelfs een voortzetting van het aantal (als dat 3 bedroeg).

B. Vergelijking vrouwelijke gemeenteraadsleden op vlak van aantal

raadsleden_v_pct_2013_recode * raadsleden_v_pct_2007_recode Crosstabulation

		raadsleden_v_pct_2007_recode			Total
		1,00	2,00	3,00	
raadsleden_v_pct_2013_recode	Count	0	0	1	1
	,00 % within raadsleden_v_pct_2007_recode	0,0%	0,0%	1,0%	0,3%
	Count	34	36	26	96
	1,00 % within raadsleden_v_pct_2007_recode	33,7%	34,3%	25,5%	31,2%
	Count	40	38	35	113
	2,00 % within raadsleden_v_pct_2007_recode	39,6%	36,2%	34,3%	36,7%
	Count	27	31	40	98
3,00 % within raadsleden_v_pct_2007_recode	26,7%	29,5%	39,2%	31,8%	
Total	Count	101	105	102	308
	% within raadsleden_v_pct_2007_recode	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

De enige variabele dat op vlak van mandaten nog kan worden weergegeven naargelang het aantal is de variabele vrouwelijke gemeenteraadsleden. Daarom mocht deze toch niet ontbreken, hoewel dat deze niet significant blijkt te zijn.²⁰⁸

C. Vergelijking tussen aantal vrouwelijke schepenen en vrouwelijke verkozenen 2007- 2013

Report

Jaar		schepenen_v_sum	verkozen_v_sum
2007,00	Mean	1,5422	7,9708
	N	308	308
	Std. Deviation	,91753	3,23898
2013,00	Mean	1,6417	8,7785
	N	307	307
	Std. Deviation	,99769	3,36404
Total	Mean	1,5919	8,3740
	N	615	615
	Std. Deviation	,95889	3,32398

Er werd voor deze vergelijking een ANOVA- tabel opgemaakt, gezien het hier handelt om meerdere personen; schepenen, in het college van burgemeester en schepenen, zijn in aantal altijd meer dan 1 persoon. Echter dient er te worden geconcludeerd dat deze vergelijking niet significant is. Wat betreft het gemiddelde aantal vrouwelijke schepenen komt dit niet overeen met de bevindingen bij de 29 gemeenten waar er een uittredende vrouwelijke burgemeester was. Daar was er namelijk wel een significant verschil waar te nemen bij de vrouwelijke schepenen. Hier is er bij beide variabelen geen significant verschil waar te nemen tussen 2007 en 2013.

²⁰⁸ Index: tot 31, 58% vrouwelijke gemeenteraadsleden= 1, 31,59% tot 41,67% = 2 en 41,68% en hoger = 3.

4. PLAATS OP DE KANDIDATENLIJST

A. Eerste 3 plaatsen en vrouwelijke verkozenen

2006²⁰⁹

Verkozen * kandidaat volgnummer * Geslacht Crosstabulation

Geslacht				kandidaat volgnummer			Total
				1	2	3	
F	Verkozen	0	Count	38	290	401	729
			% within kandidaat volgnummer	14,2%	42,5%	53,9%	43,0%
		1	Count	230	393	343	966
			% within kandidaat volgnummer	85,8%	57,5%	46,1%	57,0%
	Total		Count	268	683	744	1695
			% within kandidaat volgnummer	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
M	Verkozen	0	Count	160	249	353	762
			% within kandidaat volgnummer	13,4%	32,6%	50,7%	28,7%
		1	Count	1038	514	343	1895
			% within kandidaat volgnummer	86,6%	67,4%	49,3%	71,3%
	Total		Count	1198	763	696	2657
			% within kandidaat volgnummer	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Total	Verkozen	0	Count	198	539	754	1491
			% within kandidaat volgnummer	13,5%	37,3%	52,4%	34,3%
		1	Count	1268	907	686	2861
			% within kandidaat volgnummer	86,5%	62,7%	47,6%	65,7%
	Total		Count	1466	1446	1440	4352
			% within kandidaat volgnummer	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Het verschil is significant; de variabele kandidaat-volgnummer in combinatie met het geslacht in 2006.

Eenzijds, wanneer men elk binnen hun eigen categorie bekijkt (geslacht), leidt dat tot volgende vaststelling. Vrouwen halen het hoogste aantal stemmen wanneer ze lijsttrekker zijn (plaats 1). En dat

²⁰⁹ De reden dat hier wel de jaren 2006- 2012 worden gehanteerd, is gelegen in het feit dat het niet gaat om mandaten (die pas uitgeoefend kunnen worden 2007).

percentage neemt af naargelang men afdaalt in de volgorde (plaats 2 en 3). Hetzelfde kan worden gesteld voor mannen.

Anderzijds, wanneer men de beide categorieën met elkaar vergelijkt, leidt dat tot volgende vaststellingen. De mannen halen steevast meer stemmen of hebben een grotere kans om meer stemmen te halen dan vrouwen eender welke plaats van de 3 ze innemen. Zij het wel dat deze percentages op plaats 1 en 3 niet zo ver uit elkaar liggen als bij plaats 2.

2012

Verkozen * Volgnummer * Geslacht Crosstabulation

Geslacht			Volgnummer			Total	
			1	2	3		
F	Verkozen	0	Count	53	578	195	826
			% within Volgnummer	16,0%	44,5%	57,7%	42,0%
	Total	1	Count	279	720	143	1142
			% within Volgnummer	84,0%	55,5%	42,3%	58,0%
		Count	332	1298	338	1968	
		% within Volgnummer	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
M	Verkozen	0	Count	228	138	630	996
			% within Volgnummer	17,2%	41,9%	49,2%	33,9%
	Total	1	Count	1098	191	650	1939
			% within Volgnummer	82,8%	58,1%	50,8%	66,1%
		Count	1326	329	1280	2935	
		% within Volgnummer	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
Total	Verkozen	0	Count	281	716	825	1822
			% within Volgnummer	16,9%	44,0%	51,0%	37,2%
	Total	1	Count	1377	911	793	3081
			% within Volgnummer	83,1%	56,0%	49,0%	62,8%
		Count	1658	1627	1618	4903	
		% within Volgnummer	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

Hier betreft het ook een significante verhouding. In vergelijking met de vorige tabel van 2006, kan worden gesteld dat ze redelijk gelijklopend zijn. De vaststellingen aldaar gedaan kunnen dus *mutatis mutandis* worden toegepast op deze tabel van 2012.

Echter kan die redenering niet volledig doorgetrokken worden, op 1 cruciaal punt verschillen beide tabellen. Namelijk halen de vrouwen als lijsttrekker in 2012 meer kans om verkozen te worden/ worden ze meer verkozen **dan mannen**. Dit is toch wel een opvallend verschil. Zeker in het licht van de nieuwe regelgeving; eerste 2 plaatsen op de kandidatenlijst moeten ingenomen worden door zowel een man als een vrouw (beperkte rits/ pariteit). Deze resultaten kunnen pleiten voor de voormelde recentste wijziging van artikel 74 DLPV.

Doch dient dit gerelativeerd te worden, o.w.v. 3 redenen. Ten eerste, dit verschilpunt ten voordele van vrouwen is niet zo groot; 84% t.o.v. 82,8%. Ten tweede, gaat het hier nog maar om een eerste stap in de goede richting. Verkozen worden is één ding, een mandaat krijgen een ander. Dat tonen bovenstaande analyses al aan.

Ten derde, zeggen deze tabellen niets over het aantal vrouwelijke lijsttrekkers. Het is een inderdaad een vooruitgang in 2013 dat vrouwen meer kans maken dan mannen om verkozen te worden **als** ze lijsttrekker zijn. Het aantal vrouwelijke lijsttrekkers vormt hier een missing link.

Daarom is het belangrijk om de volgende tabel met de gemiddelde aantallen vrouwelijke lijsttrekkers weer te geven.

Gemiddeld percentage vrouwelijke lijsttrekkers

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
lijsttrekker_v_pct_2006	308	,00	66,67	18,0164	17,33994
lijsttrekker_v_pct_2012	307	,00	71,43	19,8142	17,75662
Valid N (listwise)	307				

Hieruit blijkt dat in 2006 er gemiddeld 18% vrouwen lijsttrekker was en in 2012 bedraagt dit gemiddelde 19,8%.

Wanneer men deze gemiddeldes betreft op de bevindingen, dan komt men tot de volgende conclusie. Alhoewel vrouwen wanneer ze lijsttrekker zijn meer kans maken om verkozen te worden, zal dit positieve effect minder doorwegen voor vrouwen dan voor mannen. Daar slechts gemiddeld +/- 1/5 van het totale aantal lijsttrekkers een vrouw is.

5. REGRESSIEMODELLEN

Bij voorgaande vaststellingen werd er zoals aangegeven steeds uitgegaan van het gemeentelijk niveau. De tabellen werden opgemaakt aan de hand van een spss- document per gemeente. Er kan dus worden gesteld dat tot nu toe het mesoniveau, bestaande uit de gemeenten, werd onderzocht.

Onder dit hoofdstuk zal er echter worden gekeken naar het microniveau. De bevindingen zullen aldus betrekking hebben op de individuele kandidaten. Dit om niet enkel de effecten weer te geven op vlak van de gemeenten, maar ook een beeld te geven van de effecten per individuele kandidaat.

Aan de hand van regressiemodellen kan er duiding worden gegeven aan de resultaten van een variabele. Hiermee wordt bedoeld op het feit dat aan de hand van regressie kan worden gekeken of er andere variabelen (onafhankelijke) een verklarende factor kunnen vormen voor het voorkomen van een variabele (afhankelijke). M.a.w. of er een samenhang is tussen de variabelen. De variabelen verkozen en voorkeurstemmen zullen aan de hand van regressiemodellen worden onderzocht.

Eén van de redenen is gelegen in het feit dat er aan de hand van de 2 regressiemodellen zal worden nagegaan of de nieuw ingevoerde regel van artikel 74 DLPV; eerste 2 plaatsen op de kandidatenlijst verdeeld moeten worden over man- vrouw, nut heeft. Te dien einde zullen de onafhankelijke variabelen lijsttrekker, plaats 2 en plaats 3 ook worden opgenomen in beide regressiemodellen.

Als er immers geen samenhang zou blijken te zijn tussen het aantal verkozenen en deze onafhankelijke variabelen, dan *lijkt* deze regelgeving zijn doel voorbij te gaan.²¹⁰ Daarom zal in een tweede regressiemodel worden onderzocht welke variabelen dan het aantal voorkeurstemmen zouden kunnen verklaren. Natuurlijk is dit tweede regressiemodel enkel opgesteld, omdat er een samenhang blijkt te zijn tussen verkozen zijn en het aantal voorkeurstemmen.

Er zal in het tweede regressiemodel ook getracht worden een verklaring te geven aan het aantal stemmen per vrouwelijke kandidaat, uit onderstaande tabel van het gemiddelde % stemmen zal blijken dat dat van vrouwen lager ligt dan dat van de mannen. Daarom is het nuttig om te onderzoeken in een regressiemodel of er een samenhang is tussen het aantal voorkeurstemmen en het geslacht. Bij de regressiemodellen zullen er nog 2 andere onafhankelijke variabelen worden opgenomen; omvang van de gemeente en leeftijd.

De volgende regressiemodellen zullen opgenomen worden in de bijlagen. Gelieve deze raad te plegen.

A. Regressiemodel ter verklaring van verkozenen (logistisch)

2006

Deze logistische regressie verklaart 42,7 % van de verkozenen. 42,7% van de verkozenen kunnen dus verklaard worden door deze onafhankelijke variabelen.²¹¹

Als er dan wordt gekeken naar elk van deze onafhankelijke variabelen, merkt men op dat de plaats van lijsttrekker meer kans op verkiezing resorteert dan plaats 2 of plaats 3 van de kandidatenlijst. Dit

²¹⁰ In zoverre natuurlijk het verkozen zijn zich vertaald in uiteindelijke mandaten. *De vraag die zich dan stelt is of het verkozen worden ook een garantie vormt voor het verkrijgen van een mandaat?*

²¹¹ Bij een logistische regressie wordt gekeken naar Nagelkerke R square om te bepalen in welke mate de opgegeven afhankelijke variabele kan verklaard worden door de onafhankelijke variabelen.

leidt men af uit de B- waarde, dat de sterkte weergeeft. Dus is er wel degelijk een invloed van welke plaats men inneemt op de lijst, meer nog welke plaats men inneemt van de eerste 3.²¹²

Over de overige 4 onafhankelijke variabelen kan algemeen gezegd worden dat ze een lagere B-waarde hebben, dus in mindere mate het verkozen worden/ zijn verklaren.²¹³ In chronologische volgorde van sterkte geplaatst: geslacht, relatieve plaats, percentage voorkeurstemmen en leeftijd. Het geslacht is dan nog de meest verklarende factor van de 4. Over de relatieve plaatsen dient te worden gesteld dat er een negatieve waarde is, dus een negatief verband.²¹⁴

2012

Zie bijlage.

Om een correcte vergelijking te maken is dit regressiemodel van 2012 identiek qua opbouw aan dat van 2006. Alleen is nu verkozenen in 2012 de afhankelijke variabele.

Echter is het eerste verschilpunt dat hetzelfde regressiemodel nu 54,4% verklaart van de verkozenen. Dit is toch wel een verschil van maar liefst 12,2%. De sterkte van het model is er dus op vooruit gegaan.

Als er dan wordt vergeleken met het regressiemodel van 2006, merkt men dat de bevindingen bij dit model gedaan nog steeds geldig blijven.

In het algemeen kan dus worden gesteld dat de modellen gelijk lopend zijn, mits volgende nuanceringen.

De onafhankelijke variabelen die betrekking hebben op de eerste 3 plaatsen van de lijst, zijn in waarde afgenomen. Ze hebben een minder sterke invloed op de verkozenen in 2012. Echter blijven de bevindingen over de onderlinge verhouding tussen lijsttrekker en plaats 2 en plaats 3 waar. Ze zijn allemaal in sterkte afgenomen, waardoor dat ze qua waarden wat dichter bij elkaar zijn komen te liggen. Maar het verschil tussen plaats van lijsttrekker en plaats 2 is bijna gehalveerd (kleiner geworden). Terwijl het verschil tussen plaats 2 en 3 nog steeds gelijk is aan dat van 2006.

Vergeleken met 2006 kan er gesteld worden dat hoewel de bevindingen gelijklopend zijn, lijsttrekker zijn minder invloed heeft en de tweede plaats erop vooruit gegaan is. Deze plaatsen groeien als het ware naar elkaar toe.

De algemene stelling over de overige 4 onafhankelijke variabelen in 2006 kan voor 2012 beaamd worden. Met de nuance dat zowel voor de relatieve plaats als voor het percentage voorkeurstemmen er een verdubbeling in waarde is. Ze zijn dus dubbel zo sterk geworden qua invloed.

Deze vaststelling maakt dat er naadloos kan worden overgeschakeld naar de lineaire regressiemodellen ter verklaring van het aantal voorkeurstemmen.

²¹² De eerste 3 plaatsen worden in aanmerking genomen, omdat bij de vorige verkiezingen artikel 74 DLPV nog als volgt gold; de eerste 3 plaatsen moeten door man- vrouw worden ingenomen.

²¹³ Tevens in volgorde de eerste 4 onafhankelijke variabelen in het regressiemodel.

²¹⁴ Dat negatieve verband dient echter bijgesteld te worden. Immers is de variabele relatieve plaats zo opgesteld dat het het volgende betekent: hoe lager de plaats, hoe groter het % relatieve plaats; hoe hoger de plaats, hoe kleiner % relatieve plaats. Gelet op het feit dat deze variabele al in negatieve zin is opgesteld, dient dit verband toch niet negatief te worden geïnterpreteerd (2 x negatief= positief). Relatieve plaats= volgnummer/ zetels.

B. Regressiemodel ter verklaring van voorkeurstemmen (lineair)

Voordat er wordt overgegaan op de lineaire regressiemodellen is het nuttig om deze tabel weer te geven om een algemeen beeld te krijgen. *Zie bijlage.*

Bij de verkiezingen van 2006 ligt het gemiddelde aantal voorkeurstemmen bij de vrouwen lager dan bij de mannen, met name een verschil van om en bij de 1,2%. Terwijl bij de verkiezingen van 2012 de gemiddeldes al wat dichterbij elkaar liggen. Het is nuttig om dit bij de volgende regressiemodellen toch in het achterhoofd te hebben; het gemiddelde voorkeurstemmen van vrouwen toch niet meer zo veel verschilt in 2012 als wel het geval was in 2006. In de navolgende tabellen zal geslacht ook als onafhankelijke variabele worden opgenomen. En dan zal blijken hoe deze bevinding zich aftekent.

Uit onderzoek blijkt dat er "voornamelijk op lokaal niveau in grote mate gebruik gemaakt wordt van voorkeurstemmen". "Er zouden veel kandidaten buiten de volgorde worden gekozen", dus dit kan als contra-argument gelden voor "beperkte rits" van artikel 74 DLPV.²¹⁵ Des te meer een reden om een regressiemodel ter verklaring van het "aantal voorkeurstemmen" hier weer te geven.

2006

Zie bijlage.

Eigenlijk is dit regressiemodel van weinig betekenis, aangezien R square- waarde zeer laag is: 6,8%. Maar omdat het identieke regressiemodel voor 2012 wel een R square- waarde heeft die hoger ligt en waarvan men wel aanvaardt dat het betekenis heeft, zal er hier toch kort op worden ingegaan. Het geslacht speelt hier bijna een dubbel zo grote rol dan het geval is in 2012, zoals *infra* zal blijken. Dus het algemeen geschetste beeld van het gemiddelde aantal voorkeurstemmen kan bijgetreden worden.

Net als bij de regressiemodellen ter verklaring van verkozen, ziet men eenzelfde verhouding tussen de eerste 3 plaatsen. Zijnde het wel dat de plaats van lijsttrekker hier een grotere invloed zou hebben. Verder dient er nog op te worden gewezen dat de variabelen relatieve plaats en leeftijd niet significant blijken te zijn.

2012

Zoals *supra* reeds werd aangehaald, wordt er aanvaard dat deze R square- waarde van 18,3% wel aanvaard. De volgende bevindingen hebben in tegenstelling tot die van 2006, wel betekenis.

Wanneer er naar de onafhankelijke variabelen die de eerste 3 plaatsen op een kandidatenlijst betreffen wordt gekeken, merkt men op dat de bevindingen van het logistische regressiemodel ter verklaring van verkozenen hier ook gelden. Zij het wel dat er een nog groter verschil bestaat tussen lijsttrekker en de plaatsen 2- 3. Namelijk een verschil in waarde van 4. Ze zijn ook alle 3 significant. Hetgeen gezegd kan worden voor alle onafhankelijke variabelen die zijn opgenomen in dit

²¹⁵ CELIS, K., en MEIER, P., *De macht van het geslacht: gender, politiek en beleid in België*, Leuven, Acco, 2006, 45.

regressiemodel, uitgezonderd de variabele leeftijd. Leeftijd heeft dus geen invloed op het aantal voorkeurstemmen.²¹⁶

Met de variabele inwoners is er een negatief verband. Dus hoe meer inwoners, hoe minder voorkeurstemmen en vice versa.

C. Conclusie regressiemodellen verkozen en voorkeurstemmen

Bij beide soorten regressiemodellen komen de onafhankelijke variabelen die betrekking hebben op de eerste 3 plaatsen op de kandidatenlijst naar boven. Ze blijken telkenmale significant te zijn en ook dezelfde verhoudingen tussen de onafhankelijke variabelen onderling komen bij beide soorten regressiemodellen naar boven, al is het bij het aantal voorkeurstemmen wat prominenter.

Namelijk oefent de plaats van lijsttrekker een grotere invloed uit op zowel het verkozen worden als op het aantal voorkeurstemmen. Een en ander is natuurlijk te wijten aan het feit dat de laatste, een lineair regressiemodel betreft waarbij de afhankelijke variabele voorkeurstemmen is en tegelijkertijd een onafhankelijke variabele in het logistische regressiemodel van verkozenen is.

Even in herinnering gebracht: in 2006 was er gemiddeld 18% vrouwen lijsttrekker en in 2012 bedraagt dit gemiddelde 19,8%.

Aangezien lijsttrekker bij beide regressiemodellen (verkozen en voorkeurstemmen) er uitspringt als verklarende factor o.w.v. de sterkte van de waarden, dient dit gelinkt te worden aan deze gemiddeldes. Dit om de verklarende factor lijsttrekker te vertalen naar wat het voor vrouwen in de politiek betekent.

Alhoewel lijsttrekker dus één van de grootste verklarende variabelen is, zal dit positieve effect van lijsttrekker zijn minder doorwegen voor vrouwen dan voor mannen. Daar slechts gemiddeld +/- 1/5 van het totale aantal lijsttrekkers een vrouw is.

²¹⁶ Dit in tegenstelling tot eerder onderzoek. Zie hierover E. VAN BEVER, "Vrouwen lokaal aan de macht; lokale politiek, meer en meer ook vrouwen", *Studie uitgevoerd in opdracht van de Vlaamse overheid en bestuur en het Agentschap voor Binnenlands bestuur*, 67.

CONCLUSIE

De wetgeving ter bevordering van het aantal vrouwen in de politiek heeft al een lange weg afgelegd. Volgens menige auteurs neemt deze reeds een aanvang vanaf het verkrijgen van actief en passief stemrecht voor vrouwen na WOII.²¹⁷ Als vertrekpunt wordt in deze masterscriptie echter uitgegaan van de allereerste quotum-wet, "de wet Smet- Tobback". Immers is dit de bron geweest waaruit alle, latere wetgeving, om aan de ondervertegenwoordiging van vrouwen in de politiek te verhelpen, ontsproten is. Onder andere de neerlegging als algemeen beginsel van gelijke toegang tot de door verkiezing verkregen mandaten in artikel 11bis, de gender-gerelateerde artikelen van het Gemeentedecreet en het DLPV (in bijzonder artikel 74 DLPV).

Heeft deze wetgeving zijn doel bereikt bij de voorbije verkiezingen waarbij u allen als kiezers uw stem heeft mogen uitbrengen? Blijkt er uit de hier weergegeven resultaten dat de wetgeving de gewenste effecten resorteert?

De gewenste effecten komen er kort samengevat op neer dat er meer vrouwen terecht moeten komen in de (lokale) politiek. Zijn er effectief meer vrouwen terecht gekomen in dergelijke beleidsvoerende mandaten? Om de **doelstelling** van deze masterscriptie; **uit de effecten/ resultaten afleiden of de reeds getroffen bevorderende maatregelen volstaan**, te kunnen realiseren werd er in deel 1 eerst het juridisch kader weergegeven om vervolgens in deel 2 de effecten van dit juridisch kader na te gaan aan de hand van (een vergelijking) van resultaten.

In eerste instantie dienen er dus meer vrouwen verkozen te worden, zodat er uiteindelijk ook meer vrouwen kunnen doorstromen naar de lokale politieke mandaten. Althans voor de gemeenteraad vormt verkozen zijn een vereiste. Voor het college van burgemeester en schepenen is dit niet onoverkomelijk, zoals een paar keer aangehaald, kunnen deze buiten de gemeenteraad worden benoemd.²¹⁸

Bovendien komt in het tweede deel naar boven dat verkozen zijn geen garantie vormt voor het verkrijgen van een mandaat.²¹⁹ Bijvoorbeeld onder hoofdstuk 1, bij het algemene beeld van de verkozenen blijkt dat er slechts een lichte stijging van 2% is van het gemiddelde aantal vrouwelijke verkozenen t.a.v. 2006. Terwijl er op het vlak van de mandaten, niet zo een duidelijke lijn getrokken kan worden.

Daar dient een onderscheid te worden gemaakt tussen de lichte stijgingen van vrouwen in de mandaten van burgemeester, schepenen, OCMW- voorzitter en gemeenteraadsvoorzitter **en** de status quo van het aantal vrouwen in de mandaten van gemeenteraadslid. Te weten: vrouwelijke burgemeesters van 9,4% naar 13% (29 naar 40), vrouwelijke schepenen van 30,3% naar 33,5% oftewel gemiddeld +/- 1 vrouwelijke schepenen naar 2 vrouwelijke schepenen per gemeente, vrouwelijke

²¹⁷ K. CELIS, en P. MEIER, *De macht van het geslacht: gender, politiek en beleid in België*, Leuven, Acco, 2006, 19-21.

²¹⁸ Artikel 5§2 *jo.* artikel 44§5 en artikel 59§2 Gemeentedecreet. Mogelijkheid tot benoeming buiten de gemeenteraad.

²¹⁹ Er werd *supra* bij de algemene bevindingen over verkozenen al vermeld, dat "politieke microbe" een doorslaggevende factor kan zijn voor het toekennen van een mandaat. Deze zou bij vrouwen in mindere mate aanwezig zijn o.w.v. externe factoren. Dit zou een verklaring *kunnen* zijn. S. ERZEEL, *et al.* *Belgische partijen en seksegelijkheid. Een trage maar gestage evolutie?*, Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen, Brussel, 2006, 51.

Conclusie

OCMW- voorzitters van 33,7% naar 39,5%, vrouwelijke gemeenteraadsvoorzitters van 10% naar 17,2% **en** vrouwelijke raadsleden van 37 % naar 37,4 %.²²⁰

Na dit algemene beeld te hebben geschetst van de resultaten op het lokale niveau, komen de conclusies m.b.t. de gemaakte hypothesen van deel 2 hier aan bod.

De eerste hypothese "uittredende vrouwelijke burgemeester", daarvoor geldt als algemene conclusie dat de resultaten in die 29 gemeenten als het ware een spiegelbeeld vormen van het eerder geschetste algemene beeld waarbij alle Vlaamse gemeenten werden beschreven.

Namelijk is er een significant verschil waar te nemen in het aantal vrouwelijke burgemeesters tussen 2007 en 2013 in **negatieve zin (afname)**. En blijkt dat het gemiddelde aantal vrouwelijke schepenen tussen 2007 en 2013 **wel significant gestegen** te zijn: van gemiddeld 1 vrouwelijke schepen in 2007 per gemeente tot gemiddeld 4 in 2013. Terwijl bij de resultaten waarbij alle gemeenten in aanmerking werden genomen, er slechts een stijging is van gemiddeld 1 vrouwelijke schepen in een gemeente in 2007 tot 2 in 2013.

Terwijl op vlak van de verkozenen er verschil is tussen de 29 gemeenten waar er een uittredende vrouwelijke burgemeester was **en** alle Vlaamse gemeenten. Bij beide is er geen noemenswaardige stijging van de vrouwelijke verkozenen.

Hoewel er daar dus niet veel meer vrouwelijke verkozenen zijn, zijn er toch gemiddeld meer vrouwelijke schepenen in die 29 gemeenten dan wanneer alle Vlaamse gemeenten samen worden bekeken. Dat duidt erop dat deze hypothese van "uittredende vrouwelijke burgemeester" wel inhoud heeft, daar de resultaten er wel verschillen qua gemiddelde aantal vrouwelijke schepenen met de resultaten van alle Vlaamse gemeenten.

Uit de tweede hypothese, "aantal" kan de volgende conclusie worden getrokken. Er is minstens een zeker continuüm van het aantal vrouwelijke schepenen. Onder het mom zien doen, doet werken/ zien kopen, doet kopen, kan hier worden gesteld dat de aanwezigheid van X aantal vrouwelijke schepenen ervoor zorgt dat er terug vrouwelijke schepenen zijn bij de volgende verkiezingen of zelfs een voortzetting van het aantal (als dat aantal 3 bedroeg). De vraag in de inleiding of het in garantie vormt kan dus bevestigd worden. Zelfs de vraag of het een stimulans vormt kan bevestigend worden beantwoord, mijns inziens. Bijvoorbeeld als dat aantal 3 vrouwelijke schepenen bedroeg in 2007, zijn er in iets meer dan de helft van de gevallen ook 3 vrouwelijke schepenen in 2013.

De derde hypothese "plaats op de kandidatenlijst". Uit de vergelijking op vlak van vrouwelijke verkozenen tussen 2006 en 2012 blijkt het volgende. In 2012 halen de vrouwen als lijsttrekker meer kans om verkozen te worden/ worden ze meer verkozen dan mannen. Daar waar in 2006 dit nog niet het geval was. In het licht van de gewijzigde regel van artikel 74; eerste 2 plaatsen op de kandidatenlijst verdeeld moeten worden tussen man- vrouw, is dit een resultaat dat kan pleiten voor de voormelde recentste wijziging van artikel 74 DLPV.

Echter dient opgemerkt te worden dat er slechts gemiddeld 19,8% van de vrouwen lijsttrekker waren in 2012. Dus het positieve effect wordt daardoor beperkt.

²²⁰ Ter verduidelijking: dit zijn allen resultaten op het mesoniveau, het niveau van de gemeenten. Het dient aldus te worden onderscheiden van het microniveau. Bevindingen op één niveau mogen niet worden doorgetrokken naar het andere niveau.

Immers door de regel van verdeling tussen man- vrouw te verstrengen (van "beperkte rits" over de eerste 3 plaatsen tot "beperkte rits" over de eerste 2 plaatsen) maken de vrouwen meer kans om lijsttrekker te worden. En dus ook meer kans om verkozen te worden, daar uit de weergegeven tabel blijkt dat vrouwen als lijsttrekker meer kans maken dan mannen om verkozen te worden.

Na deze verkozenen afzonderlijk te bekijken op het mesoniveau, werd er een regressiemodel ter verklaring van het aantal verkozenen (beide geslachten) op het microniveau opgesteld. Uit de 2 regressiemodellen per verkiezingsjaar 2006 en 2012 blijken ook hier de eerste 3 plaatsen op de lijst een significante invloed te hebben op de kans om verkozen te worden. Weliswaar oefent de lijsttrekker van deze 3 plaatsen de grootste invloed uit. Maar voor de verkozenen van 2012 toch in mindere mate, plaats 2 blijkt immers een inhaalmanoeuvre uit te voeren. Ook dit pleit in het voordeel van de verstrenging van de regel vervat in artikel 74 DLPV tot de eerste 2 plaatsen.

Hoewel bevindingen op deze verschillende niveaus (mesoniveau en microniveau) niet met elkaar vermengd mogen worden, leiden ze toch tot min of meer gelijksoortige vaststellingen.

Daar het aantal voorkeurstemmen een significante variabele bleek te zijn in het logistische regressiemodel ter verklaring van verkozenen, werd de vierde hypothese uitgewerkt. Uit onderzoek blijkt bovendien dat er "voornamelijk op lokaal niveau in grote mate gebruik gemaakt wordt van voorkeurstemmen". "Er zouden veel kandidaten buiten de volgorde worden gekozen", dus dit kan als contra- argument gelden voor "beperkte rits" van artikel 74 DLPV.²²¹

Het blijkt dat het aantal voorkeurstemmen, althans voor 2012, in bepaalde mate ook verklaard kan worden aan de hand van de eerste 3 plaatsen, met de lijsttrekker qua waarde op kop. Hetgeen dus voorgaande stelling "veel kandidaten buiten volgorde worden gekozen" zou kunnen weerleggen.

Kort samengevat: 1 van de verklarende variabelen om verkozen te zijn, vormt het aantal voorkeurstemmen en op zijn beurt is deze in bepaalde mate afhankelijk van het feit of de kandidaat lijsttrekker is of de tweede of derde plaats inneemt op de kandidatenlijst.

Met betrekking tot de vijfde hypothese die werd opgenomen in het regressiemodel ter verklaring van het aantal voorkeurstemmen, kan er worden gekomen tot volgende conclusie. Hoe meer inwoners, hoe minder voorkeurstemmen. Hoe minder inwoners er zijn in een bepaalde gemeente, hoe meer voorkeurstemmen. Een groter aantal kiezers zorgt dus voor een spreiding over meer kandidaten. Hetgeen er ook voor zou kunnen zorgen dat er meer voorkeurstemmen gaan naar vrouwen?

De zesde hypothese over de OCMW- voorzitters bleek dan tot niet significante resultaten te leiden. Vandaar dat deze slechts ter info werden opgenomen in de bijlage.

De drie onderzoeksvragen zijn in deze conclusie net als in deel 2 verspreid over de hypothesen aan bod gekomen. Maar om toch een beknopte samenvatting te geven, zal er kort een antwoord worden geformuleerd.

Gemiddeld genomen is er slechts een lichte stijging waar te nemen van de vrouwelijke verkozenen op het niveau van alle Vlaamse gemeenten. Echter is er wel een grotere doorstroming van vrouwen naar de lokale politieke instellingen, er is hier globaal bekeken ook een lichte stijging waar te nemen. Enkel

²²¹ K. CELIS, en P. MEIER, *De macht van het geslacht: gender, politiek en beleid in België*, Leuven, Acco, 2006, 45.

het op vlak van gemeenteraadsleden is er geen vooruitgang waar te nemen, op het vlak van al de andere mandaten is er wel een dergelijke lichte stijging: burgemeester, schepen, OCMW- voorzitter en voorzitter van de gemeenteraad wel.

Zoals bij de hypothesen "plaats op de kandidatenlijst" en "verkozen" werd aangestipt, oefenen de eerste 3 plaatsen, en voornamelijk de plaats van de lijsttrekker wel degelijk een invloed uit. Meer nog er werd aangetoond dat de keuze voor de verstrenging van de regel in artikel 74 DLPV, een goede keuze bleek te zijn. Daar o.a. vrouwen als lijsttrekker in 2012 in tegenstelling tot 2006, meer kans maken op verkiezing dan mannen als lijsttrekker. Mijns inziens kan deze vooruitgang worden toegeschreven aan de gewijzigde regel in artikel 74 DLPV, omdat er een verschil is tussen 2012 en 2006 en dan wel m.b.t. de plaats van lijsttrekker, waarop de wijziging in artikel 74 DLPV betrekking heeft.²²²

Als er dan wordt gekeken naar de idee van de **gewijzigde** regel van artikel 74 DLPV en de hypothese van uittreedende burgemeester dat daaraan gelinkt kan worden, daarbij optelt. Namelijk dat er in die 29 gemeenten meer vrouwen doorstromen naar, het meer leidinggevende, mandaat van schepen *dan* gemiddeld het geval is. Als men deze optelsom maakt, dan is artikel 74 DLPV, door haar recentste wijziging, goed op weg om haar doelstelling te bereiken.

Echter mogen deze resultaten die artikel 74 DLPV dankzij haar recentste wijziging heeft geboekt niet overroepen worden.

Globaal bekeken is er om genderpariteit te bewerkstelligen in de lokale politiek nog een lange weg af te leggen. Immers is er globaal bekeken, in de Vlaamse gemeenten, slechts een lichte stijging van het aantal vrouwen in lokale politieke mandaten waar te nemen. De stijgingen die werden weergegeven zijn niet spectaculair. Er is wel een stijging, maar geen revolutie om het zo te zeggen. Zowel de genderpariteit als de wetgeving ter bevordering van vrouwen in de politiek heeft dus nog een lange weg af te leggen, tenminste als men wil komen tot een gelijk aantal vrouwen als mannen in lokale mandaten.

Op basis van huidige resultaten dient er te worden geconcludeerd dat zowel de wetgeving dat ingrijpt op het vlak van de verkozenen als de wetgeving dat ingrijpt op vlak van de mandaten nog een lange weg af te leggen hebben.

Tot op heden volstaan beide wetgevingen niet om het streven naar een gelijk aantal vrouwen (t.a.v. mannen) in politieke mandaten te krijgen.

De vraag of koppeling tussen genderquota en parity democracy dus een verstandige keuze is geweest, dringt zich hier op. Als men optimistisch is, zegt men ja, want er is telkenmale bij de lokale verkiezingen een lichte vooruitgang van het aantal vrouwen dat doorstroomt naar mandaten. Daarentegen er langs de andere kant beargumenteerd worden dat er maar een kleine toename is van dat aantal en dat de regelgeving dus gefaald heeft.

²²² En er ook geen andere wijziging in deze periode 2006- 2012 van wetgeving is, dat dit zou kunnen verklaren. Bovendien heeft de wijziging van artikel 74 DLPV dan ook nog specifiek betrekking op deze plaats van lijsttrekker en plaats 2. Natuurlijk kan er ook een andere verklaring worden gezocht zoals bv. een mentaliteitsverandering bij de kiezers t.a.v. vrouwelijke kandidaten.

Conclusie

Dat leidt tot de laatste vraag: "Volstaat de huidige wetgeving ter bevordering van vrouwen in de politiek wel?".

Dienen er bijvoorbeeld op vlak van de wetgeving dat ingrijpt op vlak van de mandaten, verdergaande regels te worden opgelegd? Bijvoorbeeld een hoger quotum.

Mijns inziens leidt dit terug tot de discussie over de botsing van grondrechten. Het stemrecht zou wel eens kunnen verhinderen dat er een hoger quotum wordt ingevoerd t.a.v. het college van burgemeester en schepenen en een quotum t.a.v. de gemeenteraad.

Zoals reeds aangehaald hoeft het stemrecht geen roet in het eten te gooien bij een dergelijk hoger quotum, aangezien ze niet rechtstreeks verkozen hoeven te zijn indien ze benoemd worden buiten het college. Maar wat dan met de democratie?

Maar het stemrecht zorgt wel degelijk voor problemen wanneer er een dergelijk quotum van X aantal vrouwen zou worden ingevoerd t.a.v. de gemeenteraad. Daar dienen de gemeenteraadsleden wel rechtstreeks verkozen te zijn en bestaat er geen uitwijkingsmogelijkheid. Het zou dus betekenen dat de kiezers op X aantal vrouwen genoeg zou moeten hebben gestemd om verkozenen te zijn. Want enkel als er vrouwen verkozen zijn, kan er beantwoord worden aan het hypothetische quotum van X aantal vrouwen in de gemeenteraad.

Bovendien is er ook nog artikel 162 GW. Dit artikel zou kunnen verhinderen dat er een quotum zou worden ingevoerd t.a.v. de gemeenteraad.

Ten slotte, wat zijn de raadgevingen die o.b.v. dit juridisch kader al kunnen gegeven worden naar de toekomst toe?

MEIER heeft vastgesteld dat het politiek draagvlak ontbreekt om nog verdergaande quota in te voeren.²²³ Desondanks voert MEIER verder aan dat verdergaande quota juist daardoor nodig zijn. Immers wanneer er geen politiek draagvlak hiervoor is, zal het ook niet spontaan tot stand komen.²²⁴ Deze vaststellingen hebben betrekking op het reeds bestaande quotum van burgemeester en schepenen.²²⁵

Mijns inziens is er nog een andere juridische reden dat de invoering van verdergaande quota kan verhinderen, wanneer men er zou over denken om een quotum in te voeren in de gemeenteraad. Namelijk de *supra* weergegeven grondwettelijke bezwaren m.b.t. artikel 162 GW en artikel 8 GW. Doch zou het actief stemrecht van laatstgenoemd grondwetsartikel ook roet in het eten kunnen gooien voor een verdergaande quota voor het college van burgemeester en schepenen. Maar is dat bij de uiteindelijke zetelverdeling (d.m.v. coalities) soms ook al niet het geval? De kiezer heeft daarin ook niet het laatste woord. Dus zolang er bij ten eerste, de kiezers en ten tweede, bij de beleidsvoerende partijen geen interne overtuiging heerst dat meer vrouwen een uitvoerend mandaat moeten krijgen, zal het mijns inziens nog een lange, trage weg hiernaartoe zijn.²²⁶

²²³ P. MEIER, "Een vergelijkend perspectief op de positie van mannen en vrouwen in de politiek", *Res publica* 2007, afl. 1, (46) 64.

²²⁴ *Ibid.*

²²⁵ *Ibid.* 61 en 62.

²²⁶ Dat er bij de partijen nog steeds geen interne overtuiging heerst, blijkt uit: het ontbreken van het politieke draagvlak zoals aangehaald werd, uit de geschetste verklaringen (onder gelijkheidsbeginsel in de praktijk) en vernoemde geringere aanwezigheid bij vrouwen van de "politieke microbe" (in deel 2 bij de verhouding tussen verkozenen en mandaten). Bovendien is dit ook algemeen gebleken uit de gestage evolutie van het aantal vrouwen in lokale mandaten in deel 2.

BIBLIOGRAFIE

Wetgeving

VN- Verdrag van 18 december 1979 inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen.

Europees Handvest inzake de lokale autonomie, Straatsburg, 1995.

Wijziging van de Grondwet van 21 februari 2002, *BS* 2 februari 2002.

Bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming van de instellingen, *BS* 15 augustus 1980.

Bijzondere wet van 13 juli 2001 houdende overdracht van diverse bevoegdheden aan de gewesten en de gemeenschappen, *BS* 3 augustus 2001.

Bijzondere wet tot waarborging van een gelijke vertegenwoordiging van mannen en vrouwen op de kandidatenlijsten van de kandidaturen voor de verkiezingen van de Waalse Gewestraad, de Vlaamse raad en de Brussels Hoofdstedelijke raad, *BS* 13 september 2002.

Wet van 24 mei 1994 tot bevordering van een evenwichtige verdeling van mannen en vrouwen op de kandidatenlijsten voor de verkiezingen, *BS* 1 juli 1994.

Wet tot waarborging van een gelijke vertegenwoordiging van mannen en vrouwen op de kandidatenlijsten van de kandidaturen voor de verkiezingen van het Europees Parlement van 17 juni 2002, *BS* 28 augustus 2002.

Wet tot waarborging van een gelijke vertegenwoordiging van mannen en vrouwen op de kandidatenlijsten van de kandidaturen voor de verkiezingen van de federale Wetgevende Kamers en de Raad van de Duitstalige Gemeenschap van 18 juli 2002, *BS* 28 augustus 2002.

Gemeentedecreet, *BS* 31 augustus 2005.

Wetboek van de plaatselijke democratie en decentralisatie, *BS* 12 augustus 2004.(ed. 1), err. *BS* 22 maart 2005 (ed. 1)

Decreet houdende een kader voor het Vlaamse gelijke kansen- en gelijke behandelingsbeleid van 10 juli 2008, *BS* 23 september 2008.

Decreet houdende de organisatie van de lokale en provinciale verkiezingen van 8 juli 2011 houdende wijziging van Gemeentedecreet 15 juli 2005, het Provinciedecreet van 9 december 2005 en het decreet van 19 december 2008 betreffende de organisatie van de openbare centra voor maatschappelijk welzijn, , *BS* 25 augustus 2011 (ed. 1), err., *BS* 6 februari 2012 (ed. 1).

Bibliografie

Wetsvoorstel tot wijziging van het kieswetboek met het oog op gelijke vertegenwoordiging van mannen en vrouwen op de kieslijsten, *Parl. St.* Kamer 1991- 92.

Memorie van toelichting bij het wetsontwerp ter bevordering van een evenwichtige verdeling van mannen en vrouwen op de kandidatenlijsten voor de verkiezingen, *Parl. St.* Kamer 1993- 94, 9 februari 1994, 1316/1.

Verslag namens de commissie voor de binnenlandse zaken, de algemene zaken en het openbaar ambt, uitgebracht door dhr. Schellens over het wetsontwerp ter bevordering van een evenwichtige verdeling van mannen en vrouwen op de kandidatenlijsten voor de verkiezingen, *Parl. St.* Kamer 1993- 94, 24 maart 1994, 1316/4.

Voorstel van de regering om herziening van titel II van de Grondwet, met de bedoeling er een bepaling in te voegen betreffende het recht van de vrouwen en de mannen op gelijkheid en de bevordering van de gelijke toegang tot door verkiezing verkregen en openbare mandaten, *Parl. St.* Senaat 1999- 2000, 8 juni 2000, 2- 465/1.

Verslag namens de Commissie voor de institutionele gelegenheden over de herziening van titel II van de Grondwet, met de bedoeling er een bepaling in te voegen betreffende het recht van de vrouwen en de mannen op gelijkheid en de bevordering van de gelijke toegang tot door verkiezing verkregen en openbare mandaten, *Parl. St.* Senaat 2000- 01, 6 maart 2001, 2- 465/4.

Memorie van toelichting bij het ontwerp van bijzondere wet houdende de overdracht van diverse bevoegdheden aan de gewesten en gemeenschappen, *Parl. St.* Senaat 2000- 01, 29 maart 2001, 2- 709/ 1.

Verslag namens de Commissie voor de herziening van de Grondwet en de hervorming der instellingen over de herziening van de Grondwet over de herziening van titel II van de Grondwet, met de bedoeling er een bepaling in te voegen betreffende het recht van de vrouwen en de mannen op gelijkheid en de bevordering van de gelijke toegang tot door verkiezing verkregen en openbare mandaten, *Parl. St.* Kamer 2001- 02, 18 januari 2002, 50 1140/ 002.

Wetsontwerp van bijzondere wet tot waarborging van een gelijke vertegenwoordiging van mannen en vrouwen op de kandidatenlijsten van de kandidaturen voor de verkiezingen van de Waalse Gewestraad, de Vlaamse raad en de Brussels Hoofdstedelijke raad, *Parl. St.*, Senaat 2001- 02, 28 januari 2002, 2- 1024/1.

Memorie van toelichting bij het ontwerp van Gemeentedecreet, *Parl. St.* Vlaamse Regering, 2004- 05, 25 mei 2005.

Ontwerp van decreet houdende wijziging van Gemeentekieswet, gecoördineerd op 4 augustus 1932, de wet van 19 oktober 1921 tot regeling van de provincieraadsverkiezingen en het decreet van 18 mei 1994 houdende regeling van het taalgebruik bij de verkiezingen, *Parl. St.* Vlaams Parlement 2005- 06, 1 februari 2006, 638 nr. 3.

Wetsontwerp ter bestrijding van discriminatie tussen vrouwen en mannen, *Parl. St.* Kamer 2006- 07, 26 oktober 2006, 2721/001.

Bibliografie

Rechtspraak

Arbitragehof 13 juli 1989, nr. 21/ 89, BS, 21 juli 1989.

GwH 24 mei 2006, nr. 90/2006.

GwH, 12 februari 2009, nr. 17/ 2009.

Cass. 29 maart 2010, nr. S.08.0147.N.

Rechtsleer

ACKAERT, J., *De gemeenteraadsverkiezingen*, Leuven, Davidsfonds, 1994, 159 p.

ALEN, A. en MUYLLE, K., *Handboek van het Belgisch Staatsrecht*, Mechelen, Kluwer, 2011, 1055 p.

BAYART, C., *Discriminatie ten opzichte van differentiatie, Arbeidsverhoudingen na de Discriminatiewet, Arbeidsrecht na Europese Ras – en Kaderrichtlijn*, Gent, De Boeck en Larcier, 2004, 578 p.

BEIRENS, D., BOES, M., CARLENS, I. en DUJARDIN, J., *Gemeente- en provinciedecreet: referaten van de interuniversitaire studiedagen*, Brugge, Die Keure, 2006, 367 p.

BILLIET, J. en WAEGE, H., *Een samenleving onderzocht. Methoden van sociaal- wetenschappelijk onderzoek*, Antwerpen, De Boeck, 2006, 390 p.

BUELENS, J., DESCHOUWER, K. en RIHOUX, B., *Tussen kiezer en hoofdkwartier*, Brussel, VUBPress, 196 p.

CELIS, K. en MEIER, P., *De macht van het geslacht: gender, politiek en beleid in België*, Leuven, Acco, 2006, 224 p.

CRAEGHS, J., DUJARDIN J. en VANDENDRIESSCHE, A., *Handboek voor de gemeenteraadsverkiezingen in het Vlaamse Gewest*, Brugge, Die Keure, 2012, 424 p.

DE PRINS, D., SOTTIAUX, S. en VRIELINK, J., *Handboek discriminatierecht*, Mechelen, Kluwer, 2005, 594 p.

DUJARDIN, J., SOMERS, W. en VAN SUMMEREN, L., *Praktisch handboek voor gemeenterecht*, Brugge, Die Keure, 2009, 690 p.

ASTAES, J., BROUCKAERT, C., COOLSAET, A., DUJARDIN, J. en SOMERS, W., *Gemeenteraad: bevoegdheden*, Brugge, Die Keure, 2011, 460 p.

ERZEEL, S., LLOREN, A., MEIER, P., RIHOUX B. en VAN INGELGOM, V., *Belgische partijen en seksegelijkheid. Een trage maar gestage evolutie?*, Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen, Brussel, 2006, 72 p.

GOEDERTIER, G. en VANDE LANOTTE, J., *Handboek Belgisch publiekrecht*, Brugge, die Keure, 2010, 1530 p.

HENRARD, K., *Mensenrechten vanuit internationaal en nationaal perspectief*, Den Haag, Boom Juridische uitgevers, 2008, 450 p.

RIMANQUE, K., *De Grondwet toegelicht, gewikt en gewogen*, Intersentia, 2005, 444 p.

VAN BEVER, E., "Vrouwen lokaal aan de macht; lokale politiek, meer en meer ook vrouwen", *Studie uitgevoerd in opdracht van de Vlaamse overheid en bestuur en het Agentschap voor Binnenlands bestuur*, 114 p.

Bibliografie

- ACKAERT, J., DE CEUNICK, K., REYNAERT, H., STEYVERS, K. en VALCKE, T., "Doen wijzigende instructies ertoe?" De invloed van het gemeente(kies)decreet op de gemeenteraadsverkiezingen van 2006", *Res publica* 2007, 15-33.
- CALUWAERTS, C., "Waar en wanneer praten mannen en vrouwen over politiek?", *Res publica* 2012, 5-26.
- CELIS, K. en MEIER, P., "Drempels en dromen: hoe mannelijk overwicht in Belgische politiek terugschroeven?", *De gids op maatschappelijk gebied* 1999, afl. 4, 4- 12.
- CELIS, K., "Vertegenwoordiging in vrouwelijk meervoud. Behartiging van vrouwenbelangen en vrouwelijke vertegenwoordiging in het Vlaams parlement, 1995- 1999", *Res publica* 2001, afl. 4, 571- 595.
- CELIS, K. en MEIER, P., "Gelijke kansen in België: een verkenning van de invloed van de federale beleidsstructuur", *Burger, bestuur en beleid* 2007, afl. 4, 89- 100.
- CELIS, K. en MEIER, P., "Sowing the seeds of its own failure: implementing the concept of gender mainstreaming", *Social politics* 2011, Vol. 18, afl. 4, 469- 489.
- DEVOS, C., PILLET, J-B., REYNAERT, H. en STEYVERS, K., "Naar rechtstreekse verkiezing van de burgemeester in België?", *Burger, bestuur en beleid* 2004, afl. 2, 95- 113.
- DEWACHTER, W., "In de gemeente gaat het toch ook over democratie? Of de rechtstreekse verkiezing van de burgemeester en het college", *Burger, bestuur en beleid* 2004, afl. 2, 125- 137.
- FIERS, S., MADDENS, B., VANLANGENAKKER, I. en WEEKERS, K., "Op zoek naar een verklaring voor de persoonlijke score van de kandidate bij lokale verkiezingen", *Res publica* 2007, 132-150.
- GOEDERTIER, G., "De wijzigingen aan de grondwet van 21 februari 2002: de gelijkheid van vrouwen en mannen gewaarborgd", *RW* 2003- 04, 241- 259.
- GOES, D. en VENY, L., "De cirkel is rond: het Vlaamse decreet houdende de organisatie van lokale en provinciale verkiezingen", *Tijdschrift Gemeenterecht* 2012, afl. 1, 27- 45.
- KITTILSON, M. C., "Challenging parties. Challenging parliaments. Women and elected office in contemporary Western Europe", Columbus: Ohio State University Press, 2006.
- KROOK, M. L., "Candidate gender quotas: a framework for analysis", *European Journal of Political Research*, 46: 3, 367- 397.
- MADDENS, B. en PUT, G.-J., "Maken sterke lijsten een verschil?; Een analyse van de lijsten bij federale en regionale verkiezingen in het Vlaamse Gewest (2003- 2010)", *Res publica* 2011, 165- 188.
- MADDENS, B. en PUT, G.-J., "De selectie van verkiesbare kandidaten; Een analyse van de Belgische Kamerverkiezingen 1999- 2010", *Res publica* 2012, 289- 307.
- MEIER, P., "On the theoretical acknowledgement of diversity in representation", *Res publica* 2001, afl 4, 551- 570.
- MEIER, P., "De kracht van de definitie: een vergelijking van quotawetten in Argentinië, België en Frankrijk", *Res publica* 2004, 80- 100.
- MEIER, P., "Ritsen in 2006", *Samenleving en politiek* 2004, afl. 7, 31- 37.
- MEIER, P., "De man- vrouw verhoudingen na de verkiezingen van oktober 2006", *Samenleving en politiek* 2006, afl. 5, 31- 36.

Bibliografie

- MEIER, P., "Een vergelijkend perspectief op de positie van mannen en vrouwen in de politiek", *Res publica* 2007, afl. 1, 46- 64.
- MEIER, P., SILWA, S. en THIJSSSEN, P., "De impact van party magnitude op het aantal vrouwelijke verkozenen", *Res publica* 2011, afl. 2, 141- 163.
- MEIER, P., "From laggard to leader: Explaining the Belgian gender quotas and parity clause", *West- European Politics*, maart 2012, Vol. 35, afl. 2, 362- 379.
- REYNAERT, H., STEYVERS, K. en VERLET, D., "Vrouwen als lokale mandatarissen: instroom, profiel en uitstroom", *Burger, bestuur en beleid* 2005, afl. 2, 91- 114.
- SOTTIAUX, S., "Het gelijkheidsbeginsel: langs oude paden en nieuwe wegen", *RW* 2008- 09, 690- 702.
- SOTTIAUX, S. en VRIELINK, J., "Verschillende gelijkheden? Recente Europese en nationale rechtspraak over discriminatie", afl. 6, *Themis Publiekrecht* 2011, 23- 67.
- VENY, L., "De nieuwe rechtsregels bij de verkiezingen van 8 oktober 2006 in het Vlaamse Gewest", *Tijdschrift Gemeenterecht* 2006, afl. 3, 3- 18.
- VOS, D., "Is gender bias een mythe?", Opzoek naar verklaringen voor de beperkte aanwezigheid van vrouwelijke politici in het vlaamse televisienieuws", *Res publica* 2012, 193-217.
- WINDELS, K., "Helpt van de Vlamingen wil andere burgemeester", *De Morgen*, 09/06/2012.
<http://www.demorgen.be/dm/nl/3625/Verkiezingen-2012/article/detail/1451191/2012/06/09/Helpt-van-Vlamingen-wil-andere-burgemeester.dhtml>
- X, "Neutrale trends echoën, maar ook niet meer dan dat; Politicoloog Johan Ackaert verwacht geen N- VA-landslide bij gemeenteraadsverkiezingen", *Nieuwsblad*, 9/ 02/ 2012.
http://www.nieuwsblad.be/article/detail.aspx?articleid=DMF20120209_014

Bibliografie

BIJLAGEN**A. Regressiemodel ter verklaring van verkozenen (logistisch)****2006****Model Summary**

Step	-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
1	23871,174 ^a	,282	,427

Variables in the Equation

	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
geslacht_dummy	,690	,034	403,947	1	,000	1,993
relat_place	-,540	,071	57,854	1	,000	,583
voorkeurstemmen_pct_2007	,306	,006	3068,698	1	,000	1,358
Step 1 ^a Leeftijd	,012	,001	89,837	1	,000	1,012
lijsttrekker	2,685	,092	859,189	1	,000	14,660
plaats2	1,907	,071	723,026	1	,000	6,736
plaats3	1,383	,068	408,200	1	,000	3,987
Constant	-3,268	,073	2008,881	1	,000	,038

a. Variable(s) entered on step 1: geslacht_dummy, relat_place, voorkeurstemmen_pct_2007, Leeftijd, lijsttrekker, plaats2, plaats3.

2012**Model Summary**

Step	-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
1	21457,237 ^a	,346	,544

Variables in the Equation

	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
geslacht_dummy	,575	,038	230,569	1	,000	1,778
relat_place	-1,361	,079	296,138	1	,000	,256
voorkeurstemmen_pct_2013	,642	,009	5343,226	1	,000	1,901
Step 1 ^a Leeftijd	,010	,001	60,067	1	,000	1,010
lijsttrekker	1,995	,089	506,264	1	,000	7,356
plaats2	1,578	,074	459,295	1	,000	4,846
plaats3	,977	,073	180,120	1	,000	2,657
Constant	-3,650	,078	2203,391	1	,000	,026

a. Variable(s) entered on step 1: geslacht_dummy, relat_place, voorkeurstemmen_pct_2013, Leeftijd, lijsttrekker, plaats2, plaats3.

B. Regressiemodel ter verklaring van voorkeurstemmen (lineair)**Report**

voorkeurstemmen_pct_2007

Geslacht	Mean	N	Std. Deviation
F	2,6814	15560	4,25801
M	3,8480	16365	10,35829
Total	3,2794	31925	8,01091

Report

voorkeurstemmen_pct_2013

Geslacht	Mean	N	Std. Deviation
F	2,0955	17897	2,60312
M	2,7444	18761	3,89772
Total	2,4276	36658	3,34490

2006**Model Summary**

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	,261 ^a	,068	,068	7,73511

Coefficients^a

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	
	B	Std. Error	Beta			
1	(Constant)	1,757	,180		9,783	,000
	geslacht_dummy	,671	,088	,042	7,628	,000
	relat_place	-,307	,184	-,011	-1,672	,095
	plaats2	2,078	,227	,054	9,175	,000
	plaats3	1,388	,224	,036	6,204	,000
	inwoners	1,425E-005	,000	,106	19,601	,000
	Leeftijd	,007	,003	,013	2,284	,022
	lijsttrekker	8,442	,231	,221	36,588	,000

a. Dependent Variable: voorkeurstemmen_pct_2007

2012**Model Summary**

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	,428 ^a	,183	,183	3,02413

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	
	B	Std. Error	Beta			
1	(Constant)	1,926	,064		30,146	,000
	geslacht_dummy	,366	,032	,055	11,284	,000
	relat_place	,477	,067	,041	7,076	,000
	plaats2	1,974	,084	,122	23,544	,000
	plaats3	1,671	,083	,103	20,126	,000
	inwoners	-9,751E-006	,000	-,155	-32,866	,000
	Leeftijd	-,001	,001	-,006	-1,251	,211
	lijsttrekker	6,129	,085	,381	72,427	,000

a. Dependent Variable: voorkeurstemmen_pct_2013

Ter onderzoek van zesde hypothese

Correlatie tussen ocmwenscheperen en vrouwelijke burgemeester (2007)

Correlations

		ocmwenscheperen_v _sum_2007	burg_v_sum_2007
ocmwenscheperen_v_sum_2007	Pearson Correlation	1	-,033
	Sig. (2-tailed)		,565
	N	308	308
burg_v_sum_2007	Pearson Correlation	-,033	1
	Sig. (2-tailed)	,565	
	N	308	308

burg_v * alleocmw_v Crosstabulation (2007)

		alleocmw_v		Total	
		,00	1,00		
burg_v	,00	Count	31793	104	31897
		% within alleocmw_v	99,9%	100,0%	99,9%
	1,00	Count	29	0	29
		% within alleocmw_v	0,1%	0,0%	0,1%
Total		Count	31822	104	31926
		% within alleocmw_v	100,0%	100,0%	100,0%

=>Niet significant

Correlations

		schepen_v	ocmw_v
schepen_v	Pearson Correlation	1	-,006
	Sig. (2-tailed)		,310
	N	31926	31926
ocmw_v	Pearson Correlation	-,006	1
	Sig. (2-tailed)	,310	
	N	31926	31926

Correlations

		schepen_v	ocmwenschepen_v
schepen_v	Pearson Correlation	1	,218**
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	31926	31926
ocmwenschepen_v	Pearson Correlation	,218**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	
	N	31926	31926

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Correlations

		schepen_v	ocmwengr_v
schepen_v	Pearson Correlation	1	-,002
	Sig. (2-tailed)		,658
	N	31926	31926
ocmwengr_v	Pearson Correlation	-,002	1
	Sig. (2-tailed)	,658	
	N	31926	31926

Alleen ocmwenschepen_v en schepen verband is significant en in negatieve richting. Logisch, 1 schepen minder ten gevolge van als ocmwvoorzitter en schepen, is dus niet zinvol.

Auteursrechtelijke overeenkomst

Ik/wij verlenen het wereldwijde auteursrecht voor de ingediende eindverhandeling:

De effecten van artikel 74 Decreet Lokale en Provinciale Verkiezingen en van andere wetgeving ter bevordering van het aantal vrouwen in de politiek. Genderpariteit

Richting: **master in de rechten-rechtsbedeling**

Jaar: **2013**

in alle mogelijke mediaformaten, - bestaande en in de toekomst te ontwikkelen - , aan de Universiteit Hasselt.

Niet tegenstaand deze toekenning van het auteursrecht aan de Universiteit Hasselt behoud ik als auteur het recht om de eindverhandeling, - in zijn geheel of gedeeltelijk -, vrij te reproduceren, (her)publiceren of distribueren zonder de toelating te moeten verkrijgen van de Universiteit Hasselt.

Ik bevestig dat de eindverhandeling mijn origineel werk is, en dat ik het recht heb om de rechten te verlenen die in deze overeenkomst worden beschreven. Ik verklaar tevens dat de eindverhandeling, naar mijn weten, het auteursrecht van anderen niet overtreedt.

Ik verklaar tevens dat ik voor het materiaal in de eindverhandeling dat beschermd wordt door het auteursrecht, de nodige toelatingen heb verkregen zodat ik deze ook aan de Universiteit Hasselt kan overdragen en dat dit duidelijk in de tekst en inhoud van de eindverhandeling werd genotificeerd.

Universiteit Hasselt zal mij als auteur(s) van de eindverhandeling identificeren en zal geen wijzigingen aanbrengen aan de eindverhandeling, uitgezonderd deze toegelaten door deze overeenkomst.

Voor akkoord,

Maris, Dorine

Datum: **15/05/2013**